פרשת **ראה** תשפ"א לפ"ק | גליון תתתי"א שנה כ"ד

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

עורו ישנים משינתכם

לשונות ארוכות ואדומות של אש נפרצו מאחד מבתי העיר, כל האנשים אשר היו בתוך הבית נמלטו מן המקום ובתוך הבהלה נודע שבבית נמצא אדם הישן במיטתו והוא כלל לא חש בדליקה המתפשטת, אנשים רבים התאספו סביב הבית וכולם טיכסו עצה כיצד ניתן להציל את האיש, ניסו להרים את המיטה לקרב אותה לפתח הבית ולהוציא אותה דרך הפתח, אולם הנסיון נכשל שהובורר שהמיטה רחבה יותר מהפתח.

לכן הביאו גרזנים וכמה אנשים ניסו שוב להתקרב לאש מתוך כוונה להרחיב את הפתח, כדי שיוכלו להוציא את המיטה ואת האיש הישן עליה, במשך כל אותה שעה המשיכו האנשים לעמוד מסביב, להתווכח ולתת עצות מה ניתן לעשות.

לפתע הגיע אדם פיקח וכשהוברר לו על מה מתווכחים ושהסכנה גדולה מאוד, הוא הזדעק וקרא בקול: לשם מה אתם מתווכחים, לשם מה הנכם מבזבזים זמן יקר והרי עלול להיות שעד שתסתיים מלאכת ההריסה, אותו אדם ח"ו ישרף ולא יהיה את מי להציל, הדרך היחידה והיעילה היא לקרוא לו בקול, להעיר את הישן מתרדמתו ואז הוא יקום לבד ויצא בכוחות עצמו מהמקום וינצל.

הנמשל הוא, כולנו יודעים שהסיבה העיקרית לסכנות הגדולות היא החטא, ואם כן דרך ההצלה היחידה היא לעורר את העם להקיץ אותו מתרדמתו ואז הצרות יסורו מאליהן, יש לטפל בשורש במקור שממנו נובעות הצרות וכשיתוקן אותו מקור רווח והצלה יעמדו ליהודים והם ינצלו מהצרות הקשות העוטות עליהם מכל עבר.

ובפרום עלינו ימי אלול על כל אחד להתבונן ולעשות לעצמו חשבון הנפש, לבקר בנפשו מפני המומין שבו ח"ו בחולי הנפש והנשמה, ובהם תוקעין ומריעין בשופר וכפי שרמז הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) ברמז מצות תקיעת שופר, כלומר עורו ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדומתכם, ובימים אלו עבודתינו הוא לעורר את העם מתרדמתו לשמוע קול שופ"ר שפרו מעשיכם כי אין פורעניות בא לעולם בלא חטא.

הקב"ה יהא בעזרתינו, שנוכל להתעורר מתרדמתינו, בתשובה ותיקון לשפר מעשינו, ובספרן של צדיקים גמורים יחתמינו, עדי נזכה לשמחת עולם על ראשינו, וקול השופר הגדול ישמע בארצינו, בביאת משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו במהרה בימינו, אכי"ר.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ב
קדוש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ה
לשכת סתם ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
שעשועי תורה ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
דרך בעתן ..... י
נועם שבתי ..... יא
פשוטלחן פלכים ..... יב
דברי תורה קודש ..... יג

אגרת פרק ו'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

אם נרצה לעשות רצונו ית', יספיק לנו הש"י צרכינו כדי שנוכל לקיים מצוותיו

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו וגו'. והקללה אם לא תשמעו וגו'. הן ידוע הדקדוק, למה נאמר אצל הברכה: את הברכה 'אשר' תשמעו, ובהקללה נאמר: והקללה 'אם לא' תשמעו. והנראה בזה, על פי דברי הרמב"ם (הל' תשובה פ"ט ה"א, עיי"ש) על הקושיא מדוע נזכר בתורה הרבה פעמים יעודים הגשמיים, הלא 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' (קידושין לט:) ומפרש, דכל היעודים הנזכרים בתורה, לא על דרך תשלום שכר מצוה, **רק הקב"ה מבטיחנו שבאם נרצה לילך בחקותיו ומצותיו, אז ארובות השמים יריקו עלינו שפע ברכה למען נוכל לעסוק בתורה ומצוות בלי מניעות וטרדות,** וכמובא בגמרא (ברכות לה: עיי"ש) שדורות הראשונים, מתוך שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי, זה וזה נתקיימה בידן, ומלאכתן נעשית על ידי אחרים. וכן מבואר בארוכה ברמב"ם (סוף הל' שמיטה) עיי"ש בלשונו הקדוש.

ובזה נבוא אל הכתוב: 'ראה אנכי נותן לפניכם היום וגו'. את הברכה אשר תשמעו', היינו, **לא שאנכי נותן לכם ברכה, חלק שכר המצוות, רק הנני נותן לכם** [עבור התעוררות רצון זך שלכם] **ברכה אשר תשמעו, היינו שתוכלו לשמוע את מצותי מתוך כל טוב.**

ישמח ישראל

המצפה ומחכה להתעוררות יוכה אליה

שמור ושמעת וגו'. יש לפרש על דרך דתנן (אבות ו, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה", **ואמר אא"ז** (הבעש"ט הק') **זללה"ה** מפני מה הכרוז יוצא כשאין שום שומע, ואמר **דעל ידי הכרוז באים הרהורי תשובה לאדם בכל יום, ומי שרוצה לשקול בפלס רגליו ולבקש דרך ה', ויהיה עומד ומצפה מתי יהיה לו התעוררות דבר ה', אז בודאי ישמע הבת קול שהם הרהורי תשובה.** וזהו הרמז: **"שמור"** לשון ציפוי וייחול (מלשה"כ "ואביו שמר את הדבר", ופירש"י: "היה ממתין ומצפה מתי יבא"), היינו **שתהא ממתין ומצפה לשמוע דבר ה',** ואז בודאי **"ושמעת" אלו הרהורי התשובה הבאים לאדם בכל יום, איתערותא דחבת קול.**

דגל מחנה אפרים

ע"י שהאדם מתקן מעשיו ודרכיו, יזכה ויתעורר לבבו לחשוק לעבודתו ית'

'וכי ירבה ממך הדרך', רצה לומר אם רב הוא ממך עבודת הבורא ברוך הוא, ותאמר בלבבך **'כי לא תוכל שאתו',** שקשה עליך מאד והרבה בעיניך עבודתו יתברך, אמר הכתוב תדע **'כי ירחק ממך המקום',** רצה לומר זה הוא מחמת שהמקום ברוך הוא רחוק ממך. אבל מי שמקרב עצמו להבורא ברוך הוא על ידי מעשיו, אזי השם יתברך קרוב אליו, **'וקרוב אליך הדבר בפיך ובלבבך לעשותו',** וכל אשר תעשה לעבודתו יתברך יהיה מעט בעיניך.

נועם אלימלך

רק אם אחרי עשיית המצוה ימצא בה חסרונות ידע נאמנה כי עלתה לרצון לפני הש"י

וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום וגו'. הנה מצות ומעשים טובים נקראים 'דרך', כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, לב): **"דרך מצותיך ארוץ כי תרחיב לבי".** וידוע מספה"ק **שכשאדם חושב שקיים מצוה בשלימות, ומתוך כך בא לידי פניות וגדלות, אזי ידע בבירור שלא נחשבת לו לכלום, ולא תיחשב לו כי אם כשימצא איזה חסרון במצוה שעשה, כי עי"ז בא לידי הכנעה ושפלות.** "ועל דרך הלצה, אם המצוה גדולה בעיניו, אם כן דבר גדול לא יכול לעוף ולעלות למעלה, אבל אם המצוה קטנה בעיניו תוכל לעלות למעלה", והוא שאמר דוד המלך ע"ה: **"דרך מצותיך ארוץ"** אשבר וארוצין (מלשה"כ שופטים ט:: "ותרץ את גולגלתו"), כלומר, המצות שאני עושה צריך אני לשברן ולחשוב תמיד החסרונות שבהן, כי מתוירא אני **"כי תרחיב לבי"** ח"ו בגדלות ופניות, ובזה שאני משברן ומוצא בהן חסרון, על ידי זה אני נכנע ושפל.

וזהו הרמז: **"וכי ירבה ממך הדרך"** שירבה בעיניך המצות והמעשים טובים שעשית, אזי תדע נאמנה ש**"לא תוכל שאתו"** להגביהם ולהעלותם למעלה, **"כי ירחק ממך המקום"** על ידי מחשבות הגדלות והפניות, יהיה המקום ב"ה רחוק ממך, כדכתיב (תהלים קא, ה): "גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל" (עי' סוטה ה.), **וזהו: "כי ירחק ממך המקום".**

דודאים בשדה

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמתן ידים בכוחות אלהיהם
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

המרגיש מתיקות התורה, אין מבין איך שייך לבקש שכר על לימודה, שעפק התורה עצמה הוא אצלו תענוג

את הברכה אשר תשמעון וגו' אומרו 'את' (דהול"ל הברכה אשר תשמעון), להעיר כי מלבד הברכה (–השכר) המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא אשר תשמעו, **"כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש"**, כאומרו (ישעיה נה, ג) 'שמעו ותחי נפשכם', **והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלאת, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה.**

אור החיים הק'

ע"י יגיעת התורה יתרומם ממדריגתו והשגות למעלה משורש נשמתו

שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך. לכאורה היה לו להקדים שמיעה לשמירה. ובספרי מפרש: **"אם שמרת מה ששמעת, סופך לשמור מה שלא שמעת".** וצריך ביאור. ואפשר לפרש על פי דברי א"א ז"ל (הרה"ק מהר"י זללה"ה) שאמר פעם, **דאף שאין אדם יכול להשיג השגות אלא כפי שורש נשמתו, בכל זאת, על ידי יגיעת התורה אפשר לזכות לנשמה יותר גבוהה, וממילא יוכל להשיג יותר, כהנה וכהנה.** ובזה פירש דברי הספרי: **"אם תשמור מה ששמעת, סופך לשמור מה שלא שמעת"**, היינו שתזכה לשמור מה שלא יכולת להשיג ולשמוע קודם לכן. עכד"ק ז"ל. ולכן הקדים הכתוב שמירה לשמיעה, ללמדנו **שעל ידי השמירה כדבעי, זוכים לשמוע מה שלא השיגו קודם לכן.**

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

תפילה

מידת הישות צריכה לו לאדם כאשר בא לעמוד בתפילה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה. כי כשהאדם עומד לשפוך שיחו לפני ה' אז אם יעלה על לבו לאמר מי אנכי לגשת לפני ממ"ה הקב"ה ויתבייש להתפלל בהתלהבות ולדבק עצמו בה' לא יוכל להתקרב עצמו לעבודת השם וימנע עצמו מעבודת התפלה **על כן בגשתו להתפלל צריך לאמץ את לבבו והחלש יאמר גבור אני לבוא בהיכל המלך**, וזהו אומרו **ראה 'אנכי'** פי' שמה שאדם מחזיק עצמו לי"ש דבר זה נותן לפניכם **'ברכה'**, שבאם צריך להתחזק עצמו לברך למלך מלכי המלכים הקב"ה **ועי"ז מוכרח להתחזק להיות איש שלא יתבייש להדבק בו יתברך אז יברך בברכה.**

מאור ושמש

עליית הניצוצות מעולם לעולם בסדר התפילה, וזהירות מיבעי בכוונת שמונה עשרה הנאמרת בקול דממה

השמר לך פן תעלה עולותיך וגו' יש לרמוז עפ"י מה דידוע דע"י התפלה שאנו מתפללים בסדר הנהוג בתיקון אנשי כנה"ג אנחנו מעלין ניצוצות מתוך עמקי הקליפות, ואנחנו מעלין בתחלה בעשי' דקדושה ע"י סדר הקטורת והקרבנות. ואח"כ בפסוקי דזמרה ליצירה ואח"כ בקריאת שמע וברכותיה לבריאה, והעיקר הוא להביאם אל אצילות הקודש שם נתהווה היחוד השלם ע"י הניצוצין הללו, באמור השכינה חזי נא במאי ברא אתינא לקמך, והוא בשמו"ע קול דממה דקה תמן אתי מלכא.

והנה יפורש כאן אזהרה לאדם שהמשכיל ישים אל לבו כי יש בני אדם שמתפללים הקרבנות פסוקי דזמרה וק"ש וברכות בכוונה, מאחר שהקול מעורר הכוונה משא"כ בבואם לאצילות הקודש דהיינו תפלת שמו"ע לבם בל עמם. והנה עי"ז נשארים הניצוצות בעולמות בי"ע (בריאה יצירה עשיה) וצריך לזה זריזות יתירה והשתדלות רב וכו', וז"ש **'השמר לך פן תעלה עולותיך'**, ר"ל עליותיך, ר"ל היינו הניצוצין שאתה מעלה אותם, השמר מלהעלותם רק **'במקום אשר תראה'** דהיינו עולמות בי"ע. רק תראה להשתדל להביאם לאצילות וכו'.

אגרא דכלה

תפילה למען שמו ית'

כי אם אל המקום אשר יבחר ה' וגו' לשכנו תדרשו ובאת שמה. וכתיב להלן (שם יב, יד) במקום אשר יבחר ה' שם תעלה עולותיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך. דהנה כבר נתבאר **כי האדם צריך בכל תפלותיו לכוון את לבו כנגד ירושלים** כמבואר זה במס' ברכות. והענין הוא כי כבר נודע שהעבודה שבלב היא התפלה כי זה באמת עבודה להתפלל בכוונה בלי מחשבה זרה והוא קשה עד מאד כמ"ש הרמב"ן ז"ל. **אך הסגולה לזה היא שבעמידת האדם להתפלל לפני הש"י יכוון לבו להתפלל על חורבן ביהמ"ק ועל קידוש שמו ית"ש בעולם.** הנה זה יועיל לו לעלות תפלתו דרך ביהמ"ק שהוא שער השמים לעלות כל התפלות וכל המצות השמים כנודע. וזה שאמרו (ברכות ד, ה) יכוון את לבו נגד ירושלים. פי' הכוונה תהי' טובה לה' ויעלה לרצון אם תהי' נגד ירושלים וזה הוא העצה להתפלה כנ"ל. וז"ש הכתוב לשכנו תדרשו ובאת שמה. אם תדרשו לציון ותבקשו עלי' הנה באת שמה בתפלה שלך ותעל' לרצון להשכינה. וע"ז הוא שהזהיר הכתוב כי אם במקום אשר יבחר ה' שם תעשה כל אשר אנכי מצוך ושם תעלה עולותיך ר"ל שם תעלה כל התפלות והמצות על כוונה הנ"ל. **תפארת שלמה**

נתון תתן לו ולא ירא לבבך כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'. ויובן כי הנותן צדקה אל ידמה בעיניו שהוא נותן משלו, רק שהכל עניים כי ערום יצא כל אדם מבטן אמו, והקב"ה נותן צדקה לכל הברואים כאמרם ז"ל שכל העולם כולו נזון בצדקתו של הקב"ה, רק הקב"ה השפיע בשביל העני ומעורר לאדם שיתן ויעשה שליחותו ליתן לעניים, ואל ירא בעיניו כי אינו נותן משלו כלום רק שהוא השליח שהרי מקבל שכר שליחות, והנה בשעת שנותן השליח אין זה נתינה חדשה כי כבר נתון מאת המשלח רק שהשליח נותן לידי העני והמשלח נותן לו, וז"ש נתוין מה שהוא כבר נתון מהשי"ת בשביל העני, תתן לו דוקא ר"ל רק שאתה הנותן לידו כי אין אתה רק השליח, ע"כ ולא ירא לבבך בתתך לו ר"ל מה שאתה השליח, כי בגלל הדבר הזה יברכך וגו', והוא לך שכר השליחות.

(ישמח משה)

☆

כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך וגו' לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון כי פתוח תפתוח וגו'. יש לפרש כי יש מי שמבקשים ממנו צדקה לעניים, ומענה בפיו שקרוביו עניים ועיניהם נשואות אליו, אבל אין זה מענה נכונה כי בשביל שנותן לקרוביו אינו נפטר מלתת גם לזולתם באם ידו משגת לתת לזה ולזה, וז"ש כי יהיה בך אביון מאחד אחיך היינו מקרוביך שעליך מוטל לפרנסם, וגם באחד שעריך בעריך שאינו קרוביך, ועל זה אומר לא תאמץ וגו' ולא תקפוץ את ידך לתת לעניים, מאחיך האביון כלומר מכח שאחיך אביון ואתה צריך ליתן לו, כי פתוח תפתוח את ידך ליתן לו, לאחרים ולקרוביך.

(ייטב לב)

☆

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני הי"א. וי"ל עפ"י הידוע דאף שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אעפ"כ בכללות ישראל לא נמצא עולתה בהם, כי כאו"א נמצא בו דבר טוב ומדה טובה זה עוסק בתורה וזה עוסק בגמ"ח לא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן כולן שוין לטובה, והנה מודעת זאת דבאם כאו"א מישראל יזכה להשלים א"ע מלא קומתו אזי נאמר עליי וראו כל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבותי"ה"ק עצי התמרים

רב העיר מוכרח לומר 'אנכי', ולהנהיג את קהלתו ביד רמה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. פעם באו אנשי קהילת בערעבעשט, עם רבם הגאון ר' רפאל גרוס זצ"ל לפני דודו מרן ה"קדושת יו"ט" זללה"ה, להתלונן שרבם אינו מסכים לומר לפניהם דברי תורה, פנה ה"קדושת יו"ט" אל חתן אחותו הרב ואמר: למה ועל מה? ענה הרב: מי אני ומה אני שאומר לפניכם תורה. הייתה אז פרשת ראה, ו"הקדושת יו"ט" דרש את הפסוק **"ראה אנכי נותן לפניכם היום"**, באומרו, שאת התיבה "אנכי" אפשר לפרש בשני פירושים, לפעמים יש לפרשה בלשון בתמיהה, כלומר "ראה, מי אנכי", אך לפעמים צריך לפרשה "אנכי"! אני הוא!. וזהו כוונת הפסוק **"ראה אנכי נותן לפניכם היום"**, לפי **"היום"**, כך תנהגו ב**"אנכי". ביגד לבין עצמך יכול אתה לומר "מי אנכי". אך "היום", כרב העיר, צריך אתה לומר: "אנכי"! לומר תורה, ולהנהיג את הציבור ביד רמה.**

נחלת פנחס (דף קל"ט)

אם רוצים שהבנים ילכו בדרך האמת, אסור לנטות ולהתפשר על האמת

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. שמעתי בשם מרן הגה"ק מסאטמאר (שליט"א) **[זצוק"ל]**, שפי' דלעתיד יהי' הכל ברכה בסדר אחד לגמרי בעה"י, אבל בזמן הגלות קודם תיקון הגמור של ביאת המשיח, מתנהג הכל ע"י סדר של ברכה וקללה, וזה לרגלי חסרון אמונה שלימה בי"ג עיקרים ר"ל, וזהו 'ראה **נתתי לפניך את החיים ואת הטוב**' וגו', שמא יאמרו ישראל באיזה דרך שנרצה נלך, ת"ל **ובחרת בחיים למען תחי' אתה וזרעיך**, כי יש הרבה דרכים ר"ל, והדרך האמת הוא בלא שום פשרות שבעולם ובלא שום נטיות כלל וכלל. כי בדרך האחר סיים מרן דבריו הקדושים בקול חוצב להבות אש 'לאחוז בשני דרכים כאחד', **אין זה 'ובחרת בחיים'**, ותורתינו הקדושה הזהירה אותנו שנלך בדרך האמת של 'ובחרת בחיים למען תחי' **אתה וזרעיך', כדי שהדורות הבאים יהיו מקושרים לד' ולתורתינו הקדושה.** והשי"ת ירחם עלינו וישים קץ לחושך, וישלח לנו הגואל צדק במהרה דידן, אמן.

בית אולפנא (ח"ב עמ' צ"ג)

העמים כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך מכל יחיד מישראל, אבל באם לא זכו איז צריכין להיות באגודה אחת ואז אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, והנה בשלש רגלים באו בנ"י למדריגה גדולה שכאו"א היה לו בחיי קריאת שם ה' פני אל, כמ"ש בסה"ק עה"פ ולא יראו פני ריקם, וז"ש שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך, וא"כ היו כולם באגודה אחת בלב אחד, וע"ז היה את פני ה"א, כלומר שכאו"א היה לו אור פני מלך חיים שהשם נקרא עליו.

(קדושת יו"ט)

☆

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה וגו'. ויבואר עפ"י הגמי ביקש איוב לפטור את העולם אמר רבש"ע בראת שור פרסתיו סדוקות וכוי בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך ומאי אהדרו ליה חביריו ברא הקב"ה יצה"ר ברא לו תבלין תורה, וביי המהרש"א כי איוב טען שהאדם מוכרח במעשיו בתולדתן בטבעו, לכן לקח דמיון מן השור שהוא מובחר שבמינים והחמור שהוא שפל שבמינים, והשור לא ישובח והחמור לא יגונה לקבל שכר או עונש, כיון שכ"א מוכרח מצד טבעו מיום הבריאה, כ"כ אין ראוי שיקבל הצדיק שכר והרשע עונש, ואהדרו ליה חבריו כי הדבר תלוי בידי האדם כי ברא הקב"ה יצה"ר שע"י נעשה רשע, אבל נתן ביד האדם תבלין היא התורה נגדו ע"כ, וז"ש ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, לכאורה קשה האיך שייך ליתן ברכה וקללה והרי האדם מוכרח מצד טבעו, לזה המשיך את הברכה אשר תשמעו ס"ת תורי"ה, כי ע"י כח התורה הדבר תלוי בידי האדם.

(ברך משה)

☆

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, וכתב הבעל הטורים ראה אנכי שבעשרת הדברות, וצריך ביאור מה הרמז בזה. ויתבאר עפימ"ש ק"ז זלה"ה בקדושת יו"ט (פ' במדבר) לפרש הכתוב מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי וילי"ד דפתח בדיבור מגיד דבריו ומסיים בעשייה לא עשה כן, ויובן דהנה בדבר ה' שמים נעשו וכל עשיותיו של הקב"ה עושה רושם כמו עשיה ממש ומשעת קבלת התורה הוריש כח זה גם לבני ישראל עם קרובו שביד ישראל יש כח לעשות נפלאות בדיבורם בלבד, וזה ביאור הכי מגיד דבריו ליעקב היינו דבריו שהם עשיה גמורה אותן הדברים הגיד ומסר לישראל שיהיי גם בכוחם לפעול עשיה בדיבורם, חוקיו ומשפטיו לישראל ר"ל הסדר והנימוס שלו שבדיבור יתעבד מעשה זה מסר לישראל, וגמר אומר לא עשה כן לכל גוי דהיינו שאצל אומה"ע אין עשיה כלל בדבריהם עכלה"ק, ובזה יובן דברי הבעה"ט ראה אנכי, אנכי שבעשרת הדברות כלומר שכח דיבורו של הקב"ה הוא נותן לפניכם היום וע"י יכולים לפעול ברכה ע"י אנכי שבעשרת הדברות ששם הגיד דבריו ליעקב ומסר הכח לישראל שישפיעו ברכה ע"י דיבורם ויתעביד לתן ע"י גם בעשייה וזהו בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ה"ק עצי התמרים

רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע הבין כונה עמוקה בפירושו של הרה"ק מסטראפקוב זללה"ה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. שמעתי מכ"ק אדמו"ר רבי יענקילי זללה"ה מפשעווארסק, ששמע מאיש אחד מאלו שיצאו מארץ אונגארין בשנת תשט"ו, ועבר דרך אנטווערפין (ואמר רבי יעקנקילי זללה"ה 'הויכער איד, אביסיל העכער פין מיר, ער האט גיהאט א רויטע בארד, מסתמא איז עס שוין היינט ווייס'), וסיפר לו יהודי זה שלמד אצל הרה"ק מסאטמאר זללה"ה (היינו או בקראלע או בארשיווע) והיו נוסעים הביתה על איזה שבועות באמצע הקיץ, וקודם שנסעו דיבר עמהם הרה"ק מסאטמאר ז"ל והפליג לשבח ג' צדיקים מאז, והי' זה כעין גילוי דעת שמסכים שיסעו על שבת לאחד מג' אלו הצדיקים, הרה"ק ה"אהבת ישראל" מוויזניצא זללה"ה, והרה"ק ה"דברי שלום" מסטראפקוב זללה"ה, והשלישי אינני זוכר. והחליט אותו איש שהי' אז בחור עם איזה מחביריו, שיסעו על השבת האחרון קודם שישובו להישיבה להרה"ק מסטראפקוב זללה"ה, ובאו על שבת קודש פרשת ראה. ובליל שב"ק אמר הרה"ק מסטראפקוב ז"ל תורה בזה"ל: **ראה "יעה!, אנכי "יאך", נותן לפניכם היום ברכה וקללה, "איי מ'זעיט נישט?, וועז די וועסט וועלין וועסטו זעהן!.** וכשחזרו להישיבה ושאל מהם הרה"ק מסאטמאר זללה"ה איפוא היו, וסיפרו לו שהיו אצל הרה"ק מסטראפקוב, ושאלם אם אמר איזה דברי תורה, והגידו להרה"ק מסטאמאר הדברי תורה ששמעו שם. ונתפעל מאד הרה"ק מסאטמאר ז"ל ואמר: **"אה! אה! א איד אין היינטיגען דור זאל אזוי זאגן!"** ואמר הרה"ק מפשעווארסק ז"ל שתמוה אצלו המעשה, כי בפשטות נראה כונת הרה"ק מסטראפקוב דאע"פ שהיצר הרע מסמא את העינים עד שאין יכולין לראות את האמת, אשר אני נותן לפניכם היום ברכה וקללה, אפילו הכי יש לו להאדם להתאמץ וכו' עד שיראה בעיניו אשר כל תענוגי עולם הזה הם הבלי הבלים וכו', ועיקר התענוג הוא עסק התורה והמצות וכו'. **אבל מדברי הרה"ק מסאטמאר ז"ל נראה שלמד כוונה יותר עמוקה בדבריו.**

'ניצוני אורות' (תבוא, תשס"ד)

פנינים מתורתן של מרן רגי"ה ורבי יואל זי"ע מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה (יא כו).
לכאורה יש להבין מהו כוונת הכתוב בהקדמה זו.

ואפשר לפרש בדרך נחות על פי רמז מוסר, כלפי מה שנפרץ בעוה"ר אצל כמה אנשים כי לפי שאחרי המשפחה מתנהג כראוי ומתפלל ועובד ה', מכל מקום בני ביתו, אשתו ובנותיו, אינן מתנהגות כראוי לבעות ישראל הכשרות, כי המה הולכים בנגדי פרישות ר"ל, וכבר הוכחתי על זה כמה פעמים דבכהאי גוונא אסור לנהוג בדרכות ולומר דבריס שבקדושה בנגדם (ע' שו"ע או"ח סימן ע"ה ס"ק), ולי אפשר להוליך הבני בית בקידוש והבדלה. אלא דבדיעבד כאנו הפוסקים (שועה"ר או"ח סי' ע"ה ס"ק, ועי"ע שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קכ"ו) עצה שיוכל לומר דבר שבקדושה לפי בהאי גוונא, על ידי שיעלים עיניו מרואת נרע.

לזה בא משה רבינו והזהיר את ישראל, שיסגימו על בני הבית שילכו בנגדי בעיות בראוי, ועל ידי זה רע"ה אנכי, תוכל לראות ולהסתכל ולהיות בעיניס פתוחות, בעת שאנכי נותן לפניכם היום ברכ"ה, היינו כשאני אומר לפניכם ברכה.

דרשה פ' ראה תרצ"ג בק"ק באניע יצ"ו

ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך (יג טו). יש לעיין דהלא מותמו של הקב"ה אמת (שבת נה.), אם כן אין שייך לומר לשון אמת על עבירה חמורה כזו, שהלכו והסיתו העיר כולה לעבוד עבודה זרה.

ונראה בשנקדים עוד תמיה רבתי, דאין אפשר שיצוו אנשים ויגליהו לפתוח העיר כולה לילך ולעבוד עבודה זרה, ולא ימצא בהם אף אחד שיתחיל בעצה לקנא קנאת ה' צבאות. אך העניו הוא, דמיירי בתופן שהמסיתים והמדיחים בחיים בטענה לכוונתם למען נקודת האמת, כי ברצונם להעמיד הדת על תילה, ומומרים לזה בריבים לתחו הרע במיעוטו, דהא נשתנו העתים, ובזמנינו אין יכולים להתנהג אחרת, ובקרע כתיב (מהלים קיט קכו) עת לעשות לה' הפרו תורתך, וכדומה בטענות שוא ומדומים, ובדרכים אלו יכולים לפתות עיירות שלימות ר"ל, הואיל דהשם שמים שגור על לשונם.

וזהו ביאור הכתוב, ודרשת ותקרת ושאלת היטב, היינו יתכן שיקרה בזמן בישראל שתתפתה עיר שלימה לעבוד עבודה זרה, ולא יהיה בהם אף אחד שיפלה פה וילפלף כנגדם, על זה אמר הכתוב והנה אמ"ת, כי המסיתים בחו בטענה שכוונתם לשמים בכדי להרבות האמת, וכן נכון הדבר שנעשתה המועצה הזאת בקרבך, לפי שהמתים בטענות אלו יכולים באמת לפתות עיירות שלימות.

ישמח לב (להג"ר יוסף ניסן הלוי לובינסקי ז"ל) ר"מ שופטים, ששמע מפי רבינו ז"ל, ומפי הרה"ח ר' יוסף צבי ווינשטאק הי"ו, בשם רבינו ז"ל

בנים אתם לה' אלהיכם (יד א).

ונראה לומר להגה מליצו בגמרא (רמב השנה כה.) אין שדרשו ז"ל מן הכתוב (ויקרא כג לז) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם, אל תקרי אותם אלא אתם, אתם אפילו שוגגין, אתם אפילו מזידין וכו'. ומעתה אלא הדבריס קל ומומר, ומה כשכתוב אותם, דרשו אל תקרי אותם אלא אתם, ומרבינן אפילו שוגגין ואפילו מזידין, קל וחומר בפסוק בניס אתם לה' אלהיכם, דכתיב בהאי אתם, בודאי שיש לדורשו אתם אפילו שוגגין ואפילו מזידין, דאף בהאי גוונא נקראים אתנו בניס למקום.

פורים בעיר קראלי יצ"ו (הובא בתורת התמורים לפורים עמוד רלא), ועי' דברי יואל לפורים אופן כח

עשר תעשר את כל תבואת זרעך (יד כב).
ובגמרא (תענית ט.) אמר רבי יוחנן מאי דכתיב עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר. ויש לעיין למה נשתנה מצות צדקה משאר כל המצות, שכולן אמרינן (לעיל ז יט) היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם (עירובין כב.), ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:), וזולת אלו

מצות צדקה ממרינן עשר בשביל שתעשר, וטעמא נעי.

ונראה לפרש על פי דברי הכתוב (להלן כג כה) כי תבוא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן, פירש"י מכלן אלא דברה תורה אלא בשעת הבציר, בזמן שאתה נותן לכליו של בעל הבית, אבל אם בא לעדור ולקשקש אינו אוכל. מבואר מזה כי פועל בכרם אסור לו לאכול מאומה מפירות הכרם, רק בשעה שהוא בוצר ונותן תוך כליו של בעל הבית אז מותר לו לאכול מפרי הכרם.

ובדרך זה אפשר לפרש גמי לענין הצדקה, כי בכל שאר העבודות שאנו עובדים אותו יתברך בעולם הזה, אין אנו יכולים לקבל שכר טוב בעלמא הדין, רק במצות צדקה שאז אנו נותנים לכליו של הקב"ה ממש, כי צדיקים נקראים כליו של הקב"ה (זוה"ק ויקהל רי"ח.), ולכן כשנותנים ומפרנסים עניים תלמידי חכמים, אז הדין נותן כי בעת שאנו נותנים לכליו של הקב"ה, יפפיע הקב"ה גם לכליס שלנו כל מילי דמיטב.

שנת תרצ"ב בירושלים עיה"ק

ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון, כי פתח תפתח את ידך לו (טו ז-ח). פירש בחכן עזרא שלא תסגור את ידך, אלא פתח תפתח את ידך לו.

ויש לפרש הכוונה בזה, כי אנו רואים דבעת שהאדם כופף אצבעותיו, אז נראים כל האצבעות בשוה, ואין נראים אין שאצבע אחת גדולה או קטנה מחבירתה, אבל כשידו פתוחה, אז נראים אין שאצבע אחת גדולה מחבירתה. וזה בא הכתוב לרמז לנו בענין נתינת הצדקה, כי הלא ישנם כמה עניים שיש ליתן לצדקה בעבורם, אמנם יש להבין ולהבחין כי יש כמה עניים שהמה נחושים פי כמה מאחר העניים, ולכן אי אפשר ליתן לכל העניים בחופן השוה, אלא צריכים ליתן לכל דבר כפי ענינו, ובפרט על החזקת התורה לתיעוקות של בית רבן, אשר היא הצדקה החשובה יותר מאשר כל הצדקות, לזה צריכים ליתן יותר מכפי הרגלו באשר הצדקות.

וזה שרמז הכתוב שלא תסגור את ידך בנתינת הצדקה, היינו שלא תתנהג בענין הצדקה כמו התנצעות כאחים סגורות, שכל אחת נראה בשוה, כן תתן לכל הצדקות בחופן השוה, כי פתח תפתח את ידך לו, דכמו בשעה שהיד פתיחה יש לך כמה קוגי אצבעות גדולות וקטנות, כן יש לך להתנהג בענין הצדקה, שתתן לצדקה לכל אחד כפי עניגו.

מפי הרה"ח ר' משה אייזענבערג הי"ו, ששמע מפי רבינו ז"ל

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה"א במקום אשר יבחר וגו' ולא יראה את פני ה' ריקם, איש כמתנת ידו כברכת ה"א אשר נתן לך (טז טז-יז). יש להבין שינוי הלשון מריבוי לסיפא, דמתחלה אמר כמתנת יד"ו שהוא לשון נסתר, ואחר כך אמר אשר נתן ל"ך שהוא לשון נוכח.

ואפשר לפרש כי במצות עליה לרגל נצטוו ישראל להרבות בקרבנות, עולות ראיה ושלמי חגיגה ושמחה (חגיגה ו:), כל אחד ואחד כפי מסת ידו והשגתו, ולכן אם הכתוב פן ירע לבב האדם עליו ויאמר בלבו, אין ערכה בהשגת הקרבנות אל בית ה', הלא אחסר על ידי זה מממוני אשר עמלתי בו, לזה בא ואמר ולא יראה את פני ה' ריקם, אלא תרבה בקרבנות כפי אשר תשיג ידך, ולא ירע לבבך על הוצאת ממונך, כי לא אשלך אתה נותן אלא אשל הקב"ה אשר השפיע לך כל הטובה הזאת, וזהו שאמר איש כמתנת ידו, היינו כמתנת ידו של הקב"ה, וסובב על אומרו ולא יראה את פני ה' וגו', והיינו כי כל זה בא לך מאתו יתברך, כברכת ה"א אשר נתן לך, שימצא ברשותך ממון ונכסים כדי שתוכל לעשות בהם מצות, על כן תן לו מאלו ואל תמנע הטוב מבעליו, ואל ירע לבבך על ממונך בהגיעך זבח ומנחה בבית ה'.

וכאמור כן אל ירע לבב האדם עליו בתת מממונו לצדקה לעניים או בשביל החזקת מוסדות התורה ואשר דבריס שבקדושה, ולא יעלה על לבו לומר כי אין זה אחסר מהוני אשר עמלתי בו ליתן ממנו לאחרים, ואין אפסיד מגחלתי לאשר לא עמל בו, אלא ידע כי לא אשל עצמו הוא נותן אלא אשל הקב"ה אשר הפקידו בידו, ומברכת ה' אשר נתן לו כח לעשות חיל עושר וכבוד, ועל כן יתן ברוח נדיבה ובעין יפה.

דרשה יום א' שופטים (כ"ו אב) תשט"ו בעיה"ב וויען יצ"ו במסיבה לטובת בניית שיכון 'קריית יואל' בבני ברק יצ"ו

מ"ה טובו אוהליך

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, יקירינו ומכובדינו, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, רחים ומוקיר רבנן ותלמידיהון, ואיהו גופיה צורבא מרבנן, הוצק חן בשפתותיו, חכמת אדם מאי"ר פניו, מנהל מוסדותינו הק' בקרית יואל לתפארת ביד רמ"ה, מלא מדע וחכמה, מתמסר בכל נפשו ומאודו לבוא בעזרת מוסדותינו בכל עת ועונה, בהתמסרות עצומה ונאמנה

הרבני הנגיד הנכבד הטפסר המרומם

מוה"ר מאיר הירש שליט"א

ראה"ק ומנהל מוסדותינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל היכנס נכדו ני"ו לעוהתוה"מ

אצל חתנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר חיים צבי אבערלאנדער הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכהת אסירי התודה והברכה

ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק יצ"ו

סיפורי צדיקים, גביאור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה פניקים

ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה

בשנת תרכ"ח שררה מחלת החולי רע בכמה גלילות, ובא שליח מיוחד מעיר קרעמנטשוג אל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע עם פדיון, לבקש רחמים על נפשם ועל זרעם. השליח הגיע לשבות שבתו בטשערנאביל ושבת פרשת ראה היתה, ובליל שבת קודש בעת עריכת השלחן אשר לפני ה' פתח הצדיק ואמר בזה הלשון: האור החיים הקדוש אומר כי משה רבינו ע"ה אמר לבני ישראל ראה אנכי הביטו והסתכלו עלי, וינתן לכם ברכה, אני איני יכול לומר כן, אבל אני אומר והקללה אם לא כשאתה רבונו של עולם לא תתן להם קללה אזי אני ערב לך שישמעו אל מצות ה'. והוסיף לומר בלשון קדשו: עכשיו שכבר כן נתת חלילה קללה מה יצא מזה, הנה זה עתה היו תשעת הימים ובעצמי כתבתי להם שיאכלו בשר ובתשעה באב כתבתי לכל היהודים שלא יצומו הרי שטוב יותר רבוש"ע 'והקללה אם לא' ותראה אז כי 'ישמעו אל מצות ה'', השי"ת ישמור לנו ולכל ישראל ובפרט לעיר קרעמענטשוג מן החולאת ומכל פגע רע ונזכה לגאולה שלימה ולביאת משיחנו במהרה בימינו כן יהי רצון אמן סלה.

ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה

פ"א באו לפני הרה"ק מטשערקאס זי"ע וסיפרו לו שהתפשט מגיפה בעיר אחת הסמוכה לקיוב, והרבה מאחב"י ניגפים, והפצירו בו לעורר רחמי שמים, מיד קם ונסע לשם ואמר שיתאספו כל הקהל ברחוב העיר, אנשים נשים וטף, וישא מדברותיו לפניהם בהתעוררות גדולה, ולבסוף פרש כפיו אל העדה וקרא בפסוק מפ' ראה, ואמר בזה"ל: "ראה אנכי" ראו אותי, הסתכלו בקלסתר פנים שלי, "אנכי נותן לפניכם היום ברכה", כי ברך אברככם שכל הרואה אותי היום הוא מובטח לו שישלים שנתו, ותיכף נמתקו הדינים מעל יהודי המקום והמגיפה נעצרה.

גם לרבות את אבותיהם..

הרה"ק רבי יהושע מאוסטראווי זי"ע [בנו של הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע] שבת פעם בשבת פר' ראה אצל הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, בליל שב"ק בעת עריכת שולחנו הטהור פתח השר שלום זי"ע באמירת התורה על הפסוק (יב, לא) כי כל תועבת ה' אשר שנא עשו לאלוהיהם כי גם את בניהם ואת בנותיכם ישרפו באש לאלוהיהם, ופרש"י גם לרבות את אבותיהם ואמותיהם א"ר עקיבא אני ראיתי עובד כוכבים שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו, והקשה למה צריכין לעדותו של רבי עקיבא, הלא מפורש הוא בפסוק גם את בניהם וגו' ישרפו באש, ותירץ אלא מאי דרבי עקיבא רצה לומר אני ראיתי זאת בעצמי עכדה"ק, אחר עריכת השולחן כשהלכו לבית האכסניא אמר אחד מאנשי הרה"ק רבי יהושע מאוסטראווי שבאו עמו לשבות בבעלא, הייתי נותן משקה אם אחד יפרש לי כוונת התורה שאמר הרה"ק מבעלזא נענה לו רבו הרה"ק מאוסטראווי, עשה כדברך ולך הבא יין ואני אומר לך. כשהביא המשקה אמר לו הרה"ק דע לך שכל החידוש של הרה"ק מבעלזא היה שגם הוא ראה עתה כזאת שבן הרג את אביו, ומזה יצמח טובה וישועה לאיזה איש ישראל פירש ולא הוסיף, למחרת השבת הגיע אדם אחד עם בשורה טובה אל הרה"ק מבעלזא שזכה בדבר המשפט הקשה שהיה לו עם אדון אחד, אשר הזכיר לפניו מספר שבועות קודם, וניצל מסכנה גדולה וסיפר היהודי לפני הנוכחים שם בבית הרה"ק מבעלזא עובדא היכי הוי, כי שני הצדדים העמידו סנגורים אב ובן היינו האדון העמיד לצידו את האב ואני לקחתי לצידי את הבן, במשך המשפט הייתי בסכנה גדולה אולם בטחתי בברכתו הקדושה של רבינו, ומן השמים יעזרונו וכאשר יגזור כן יקום, והנה ראו זה פלא בליל שבת זו קם הבן על אביו עו"ד של האדון והרגו נפש וכיון שכן הודיעוני על ביטול המשפט, עתה ראו כולם בצדקת פירושו של הרה"ק מאוסטראווי בדברי הרה"ק מבעלזא בעת עריכת השולחן שפעל בדבריו הקדושים ישועה לאותו יהודי.

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

בנים אתם לה'. אלקייכם לא תתגודדו. פירש הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאריץ זי"ע (בעמ"ח סה"ק ברית כהונת עולם) בדרך הלצה: על שאנו אומרים בראש השנה, היום הרת עולם אם כבנים ובו', ונמצא אנו מסופקים בזה אם כבנים ובו', ובנוהג שבעולם אם אדם מסופק בדבר הוא מתחכך עצמו ומתגודד על זה, ע"ד (איוב ב, ח) ויקח לו חרס להתגרד עצמו. וזהו פירש הפסוק 'בנים אתם' **בוודאי, 'ולא תתגודדו' להיות מסופקים בדבר.** **שפתי צדיקים**

ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו. י"ל **בדרך צחות,** דהנה למניעת מתן צדקה משתמשים לפעמים בשקר באמרם שנותנים לקרובים עניים, וזה שאמר 'ורעה עינך' מליתן צדקה, אזי טוענים 'באחיך האביון' שיש לך קרוב ואח עני, ובאמת 'ולא תתן לו' גם לו אינך נותן. **שארית מנחם**

ווער קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

חיי"ם וברכה למשמרת שלום

באותות הוקרה וחיבה, נשגר בזה ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה חיים הערש אבערלענדער הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

לרגל שמחת היכנס בנו ני"ו לעול התורה והמצוות

והברכה אחת היא קדם מע"כ חותנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והנעלה

מוה"ר מאיר הירש הי"ו

מנהל מוסדותינו הק' ומראשי ק"ק קרית יואל יע"א

מראשי וועד קרן הבנין להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה ב"ב

ושגורה בזה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכו לראות ולרוות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיהם ברב סייעתא דשמיא, ויוכלו להמשיך בפעלותיהם הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, בבריות גופא ונהורא נפישא, וכט"ס

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

הנהלת המוסדות

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות

פה **בני ברק** יצ"ו

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. כבר הקשו המפרשים הלא כשהקב"ה מעכב שכרן של מצוות ונותנן בעוה"ב, עובר הוא על לא תלין ותרצו דכיון שניתנה תורה ע"י שליח הוא משה רבינו ע"ה ובאופן זה אין עוברים על לאו דלא תלין ולפי"ז אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, ולא ע"י שליח והשכר על אלו מגיע בעוה"ז, וזה שנאמר ראה אנכי השכר עבור קיום מצוות אנכי נותן לפניכם היום בעוה"ז ברכה", וקללה, ר"ת ו'הקרן ק'יימת ל'ו ל'עולם ה'בא.

(אוהב שלום)

☆

כי יהיה בך אביון וכו' לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון, כי פתוח תפתח את ידך וכו'. ונל"פ הפסוק עפי"מ דאי במדרש (קהלת רבה פ"ה פי"ד) אמר רבי מאיר בשעה שבא אדם לעולם ידיו הן קפוצות, כלומר כל העולם כולו שלי הוא ואני נוחלו, וכשהוא נפטר מן העולם ידיו הן פשוטות, כלומר לא נחלתי מן העולם הזה כלום ריקם באתי וריקם יצאתי, וז"ש ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון, שלא תחזיק הכל בידך מבלי לתת לזולתך, כי זכור תזכור שיגיע עת כי פתוח תפתח את ידך, ותהיינה ידיך פשוטות ולא תיטול מן העולם הזה כלום, רק פועל צדקות אם תיהיה זאת ילווך לבית עולמך.

(יד יוסף)

☆

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו. וי"ל דהנה הנותן צדקה הרי רצונו וחפצו לקיים המצוה בשלימות, ליתן להעני די מחסורו אשר יחסר לו, אולם כמה יש בכוחו של בן אדם ליתן, וכמה שנתן להעני עדיין לא נתן שיעור מספיק כדי צרכי הוצאות העני, ועל זה כואב לבו של הנותן שלא נתן די הצורך ורוצה ליתן לו יותר, אכן יש עצה לזה ליתן להעני גם זכות המצוה עצמה ושכרה, ובזה כבר נתן לו מתנה מרובה, שהרי אין קץ לשכרה של המצוה, וזשה"כ נתן תתן לו – שתתן לו גם את ה"נתון", היינו מצות הנתינה בעצמה, וממילא ולא ירע לבבך בתתך לו – שלא יכאב לבך על מה שלא נתת לו יותר, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך וא"כ כבר נתת לו ברכה מרובה דהיינו מלבד ממונך גם שכר המצוה שמגיע לך על הנתינה.

(בשם הגה"ק מצאנז זי"ע)

☆

כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמר פתוח תפתח את ידך. ונל"פ דלכאורה מה יעשה האביון שאין ביכולתו לקיים את מצות הצדקה אך י"ל דהנה אמרו חז"ל (בבא בתרא ט:) גדול המעשה יותר מן העושה ומשום כך איש שאין לו ממון מוטלת עליו חובה לעורר אחרים ולדבר על ליבם שיפתחו את ידם לתת צדקה, וז"ש הכתוב "נתון תתן לו" אולם הלא יודעים אנו "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" ואיך יקיים הוא מצות צדקה, לכן מסיים הכתוב "על כן אנכי מצוך "לאמר" (גם לאחרים) פתוח תפתח את ידך, דהיינו שתהי' מעשה אחרים לצדקה, ובזה תקיים מצות צדקה בהידור כי גדול המעשה יותר מן העושה, ובזה יובן ג"כ מה שדרשו חז"ל (פסיקתא רבתי עה"פ עשר תעשר) כבד את ה' מהונך אל תיקרי מהונך אלא גם מגרונך, דקאי על מצות צדקה, כי אפילו מי שאינו יכול לכבד את ה' מהונו כי אביון הוא, מ"מ יכבד את ה' מגרונו לאחרים שיתנו.

(כתב סופר)

דורש טוב

לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, או מכור לנכרי, כי עם קדוש אתה לה' אלקיך. וקשה דמשמע מלישנא דקרא דלכן יתננה לגר ולנכרי כי עם קדוש אתה, ומה נתינת טעם היא זו. (דהגם כי הוא מוסב על רישא דקרא 'לא תאכלו כל נבילה', אמנם א"כ הול"ל לא תאכלו כל נבילה כי עם קדוש אתה, ואח"כ לגר ולנכרי תתננה)

וי"ל דהנה איתא בגמרא מס' עבודה זרה (דף כ') דבנבילה מקדמינן נתינה לגר למכירה לנכרי, ['גר' היינו גר תושב שקיבל ע"ע שלא לעבוד ע"ז, ו'נכרי' היינו עכו"ם] והקשו התוס' וכי אם יש לאדם חפץ למכור יתננו לגר בחינם במקום למכרו לנכרי בכסף מלא. ותירצו **דנבילה אינו שוה לישראל אלא דבר מועט**, אבל הקשה ע"ז בשו"ת נודע ביהודה **הא מדאורייתא מותר לבטל איסור לכתחילה וא"כ שוה הרבה.**

אך י"ל דאע"ג דמותר לבטל, מ"מ ישראל קדושים הם ומקדשים עצמם במותר להם, ואין מבטלין איסורין, וסברא כזו מצינו בחידושי הרשב"א (חולין צ"ח) שכתב דאפי' שהוא מותר מה"ת **מ"מ גנאי הוא לבטל איסור לכתחלה** ע"ש.

וממילא כיון שאין דרך ישראל לבטל איסור שפיר אינו שוה אלא דבר מועט, וז"ש '**לגר אשר בשעריך תתננה – או מכור לנכרי**", להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי, וא"ת בקושיית התוס' ואמאי יתן לגר בחינם במקום למכרו לנכרי, ואת"ל דזה הוא מחמת דנבילה אינו שוה אלא דבר מעט, הלא קשה קושיית הנוב"י דהלא מותר לבטל וא"כ שוה הרבה, לזה אמר הכתוב כנותן טעם "**כי עם קדוש אתה לה' אלקיך**" וגנאי הוא לך לבטל איסורין ודו"ק.

ילקוט הגרשוני,
בשם הגה"ק רבי הלל קאלאמייער זללה"ה

חזו בנ"י חביבי

ראה אנכי נותן לפיכם היום ברכה. גדולת ומעלת שבת פרשת ראה, כאשר קוראים אנו בתורה הקדושה **בנים אתם** לה' **אלקיכם** וגו', **כי עם קדוש אתה וכך בחר להיות לו לעם סגולה** וגו' **ושמחתם לפני ה' אלקיכם** וגו' **והיית אך שמח.**

חז"ו בני חביבי, יש לרמז בדברי הזוה"ק דקאי על פרשת ראה, דקוראים אנו בנים אתם לה' אלקיכם, ואמרו חז"ל **חביבי"ן ישראל שנקראו בנים למקום,** והיינו **חז"ו** בשבת פרשת **ראה** [חז"ו לשון ראיה], אז מתגלה **חיב"ת** ישראל **שנקרא"ו בני"ם** למקום, כאשר **קוראי"ן בתורה** פרשת **בנים אתם לה' אלקיכם.**

הרי הקריאה מעורר בשבת זו שנזכה להיקרא בנים למקום, ובספה"ק **שם משמואל** כתב דימי המעשה מרמז בחינת עבדות, דנקראים עבדים, **ובשב"ק זוכים להיקרא בנים למקום,** ובאה שבת באה מנוחה ללא עבדות ויגיעה, ומוסיף שם דברים נוראים, דהשי"ת שומר משמרתה של תורה, ובפרשתן כתוב פרשת הענקה, **ועבדך שש שנים ובשביעית תשלחנו חפשי מעמך,** וכתב דשש שנים מרמז על ששת ימי המעשה, ובשביעי"ת, היינו **בשבת קודש זוכה לצאת לחירות,** וכשתשלחנו חפשי לא תשלחנו ריקם, אלא הענק תעניק לו מגרנך ומיקבך אשר ברכך ה' אלקיך, **ובכל שבת השי"ת מקיים מצות הענקה, ומעניק לבני ישראל כל ברכאן דלעילא ותתא,** עכתודה"ק.

קדשם בקדושת השבת המתאחדת בתורת"ך, כאשר קוראים בתוה"ק **כי עם קדוש אתה,** משפיע קדושה לנפש האדם, **קה אכסוף נועם שבת המתאחדת בסגולת"ך,** דסגולת השבת שקוראים בו **ובך בחר להיות לו לעם סגולה** תוך אמוני עם סגולה בואי כלה שבת מלכתא.

זכור את יום השבת לקדשו, עונג וגם שמחה בהם למשחה, כאשר קוראים אנו בתורה בפרשתן **ושמחתם לפני ה' אלקיכם,** גדול כח וסגולת השבת קודש **להשפיע שמחה,** וכאשר האדם בשמחה זוכה ששורה על פניו שם הוי"ה, ומן הראוי להעתיק **אמרא טבא בשם הגה"צ המשפיע רבי אלימלך בידערמאן שליט"א** בפרשתן לפרש הפסוק **לא תעשון כן לה' אלקיכם,** וברש"י כתב **אזהרה למוחק את השם,** והכוונה בזה, דהנה איתא בכתבי האריז"ל **דעל קלסתר פניו של אדם חרות שם ה',** כי בצלם אלקים עשה את האדם, **דב' העינים דומין לשני יודי"ן, והאף הוא כצורת אות ו',** וביחד עולה **כ"ו** כמנין **שם הוי"ה,** וראו כל עמי הארץ כי שם הוי"ה נקרא עליך ויראו ממך.

אמנם כל זאת הוא רק כאשר האדם בשמחה ובטוב לב, **אך אם הוא שורה בעצבות** ופניו נפולות ח"ו, הרי האף משוך כלפי מטה, [וכדאמרי אינשי "מיט אראפגעלאזטע נאז"], ואז אינו דומה כצורת אות ו' אלא **כצורת אות ן',** ואם כן אינו עולה כ"ו כמנין שם הוי"ה, אלא **עולה כמנין כ"ן.**

ועל זה הזהיר הכתוב בפרשתן **לא תעשון כ"ן לה' אלקיכם,** דלא יהיו פניו נפולות, להיות עולה צורת פניו **כמנין כ"ן,** וזהו שכתב רשיז"ל **אזהרה למוחק את השם,** שיזהר שלא למחוק שמו יתברך מעל פניו.

ובכן **בכל שבת זוכה אדם שיהי' שם הוי"ה חרות על פניו,** כמו שפירשו בספרי קודש, **פנ"י שבת נקבלה,** וידוע מאמרם ז"ל **ברכו במאור פניו,** דפניו של אדם מאירים ומזהירים בקדושת השבת, וכאשר שמחת השבת נסוך על פניו שורה עליו שם הוי"ה, **מאי שבת שמא דקודשא בריך היא,** הרי **לש"ם** לתפארת ולתהילה, **אזי זוכה שקדושת שמו ית' חרות עליו** כאשר **פנ"י שבת** נקבלה.

רא"ה עניי וחלצני

שבת קודש פרשת ראה מסוגל להיחלץ מעניות ודלות, כאשר קוראים אנו בפרשה זו **כי יהיה בך אביון** וגו', לא תקפוץ את ידך וגו' כי **פתוח תפתח** את ידך וגו' **העבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו.**

ובספרים הקדושים איתא **דהשי"ת שומר משמרתה של תורה** ויחוס עם עני ואביון, לכן הקריאה מעורר את הזמן שנוכל לבקש מאת השי"ת, **שיושפע לכל אחד ואחד די מחסורו אשר יחסר לו.**

ויש לרמז בזה **ראה** היינו **בפרשת ראה**, נשפע בזה **עניי וחלצני**, להיחלץ מעניות ודלות, כשקוראים בתורה פתוח תפתח את ידך, אז **הקריאה מעורר את הזמן שהקב"ה יקיימו כמאמר הכתוב פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון.**

פתח להם נועם ורצון, דבשבת נפתחין כל השערים, ויהיו רחמיך מתגוללים להשקות צמאי חסדך, **ובערוגת הבושם** כתב ביאור נפלא בביאור הכתוב **פותח את ידיך**, דהנה 'אדם' נכתב נקוד כולו **בקמ"ץ**, ובא לרמז שלא יבטחו בנדיבים בבן אדם שאינו לו תשועה, **דהאדם אפילו כאשר עוזר לרעהו הרי הוא בקמיצה**, כי הוא אינו יכול למלאות לו כל משאלותיו, אבל הקב"ה קל 'שדי' אשר מרמז על הפסוק והריקותי לכם ברכה עד בלי 'די', ולכן הוא נכתב נקוד כולו **בפת"ח**, דהשי"ת **פתוחה ידו** להשפיע עד אין גבול וקץ.

ובזה מבאר את נוסח התפילה **פות"ח** את **יד"ך**, דהנה תיבת 'יד' אפשר לכתוב נקוד **בקמ"ץ**, ומרמז דמקבל מעט **בקמיצה**, ואפשר לכתבו נקוד **בפת"ח**, ועל זה אנו מתפללין **פות"ח** את **יד"ך** שיהיה **נקוד פת"ח** להריק לנו ברכה **עד בלי די** למלאות כל משאלותינו במידה טובה מרובה.

ועל פי זה מבאר באופן נפלא עד מאוד מה שאמרו חז"ל, דחכמי ישראל נכנסו לדוד המלך ע"ה ואמרו לו עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין **הקומ"ץ** משביע וגו', והכוונה **דאדם** נקוד **בקמ"ץ**, והוא מרמז על **קמיצה וצמצום** ואינו משביע, אמר להם לכו **ופשטו"ו ידיכ"ם**, ומרמז שיתפלל **פות"ח** את **יד"ך**, שתהיה **ה'יד' פשוטה** ונקוד **פת"ח**, ומשביע לכל חי רצון, עכדה"ק.

ודבר זה מבואר בברכהמ"ז, **ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת "בשר ודם", ולא לידי הלוואתם**, והוא מלשון לוי', דהיינו **הנקודות הנלוות** לאותיות **בשר ודם** שהם **קמ"ץ**, אשר מרמז על **קמיצה ומתנה מועטת**, כי אם **ליד"ך** המלאה **והפתוח"ה**, שתהיה הי"ד נקוד **בפת"ח**, להשפיע מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה די מחסורו אשר יחסרו לו.

הרי בפרשה זו **כאשר אנו קוראים בתורה פתוח תפתח את ידך**, הרי **נשפע בזה שהקב"ה ישמור משמרתה של תורה ויפתח לנו ארובות השמים להשפיע לנו** בשב"ק זו כל ברכאן דלעילא ותתא ברוחניות ובגשמיות עד בלי די.

ראה - ר'אה ה'חודש א'לול

שבת מברכין **חודש אלול**, תתחדש החודש הזה לטובה ולברכה.

ובספה"ק **מגן אברהם** (להמגיד הק' מטריסק זי"ע) כתב רמז בפרשתן **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה**. דאותיות **ראה"ה** ראשי תיבות ר'אה ה'חודש א'לול. ואין **היום** אלא **ראש השנה**, כמו שדרשו חז"ל, ומרמז **דבשב"ק זו** שהוא **שבת מברכין** החודש **אלול**, נשפע **את הברכה אשר תשמעו**, דאם מקבלין תשובה כאשר מברכין חודש זו, נשפע כל הברכות.

ובערוגת הבושם כתב לרמז בחודש **אלו"ל**, ראשי תיבות **א'יש ל'רעהו ו'מתנות ל'אביונים**, דהשי"ת **משפיע בחודש זה מתנות לבני ישראל** עם עני ואביון, עיי"ש באריכות. עוד רמז הביאו בספה"ק על חודש **אלו"ל**, ראשי תיבות **א'יש ל'רעהו ל'שלום**, ולכן **בשב"ק כאשר מברכין חודש אלול**, הזמן מסוגל לשאול ולהתפלל לה' שישפיע לנו כל טוב, **וישאל"ו** הוא **מלשון שאלה ובקשה**, שא"ל מה דבעית, מה שאלת"ך וינתן לך, **דבחודש אלול נשפע לו כל משאלות לבו לטובה.**

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' יהושע וויים ז"ל

בן הרה"ח ר' **יצחק** ז"ל

נלב"ע כ"ו מנחם אב שנת תשע"ו לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י בניו: הרה"ח ר' משה חיים וויים שליט"א

הרה"ח ר' בנימין זאב וויים שליט"א והרה"ח ר' יצחק אייזיק וויים שליט"א

י'עלה ו'יבוא
א'יחולי ל'בבינו

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר יואל עפשטיין הי"ו

חבר ועד העליון דקהילתינו הק' בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה שתחי'

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה, נודע לתהילה ולתפארה

כמר שמעון היילברון הי"ו

בן מחו' ידידינו החשוב והנעלה, מוה"ר צדוק היילברון הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה אסירי התודה והברכה

ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק יצ"ו

מנהג תקיעת שופר בחודש אלול

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ימים הנוראים ממשמשין ובאין, ובשב"ק זו פ' ראה הבעל"ט שחל בשנה זו בער"ח אלול כבר מברכים חודש אלול, החל תיכף למחרתו ביום א' וב' שופטים, ע"כ נרחיב קצת את המאמר במנהג ותיקין שנהגו בכל תפיצות ישראל לתקוע בשופר כל יום של חודש אלול אחר התפילה, ובאמת אין למנהג זה שום זכר כלל בגמרא, וגם בימי הגאונים עדיין לא מצינו מנהג זה, ע"כ נחפשה אמרינו ונחקורה מקור מנהג קדוש זה.

ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק מ"ו) איתא "בראש חדש אלול אמר לו הקב"ה למשה (שמות כד, יב): "עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה" והעבירו שופר במחנה, שהרי משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עוכומ"ז והקב"ה נתעלה אותו היום באותו שופר, שנאמר (תהלים מז, ו): "עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה", ועל כן התקינו חכמים שיהיו תוקעים בשופר בראש חדש אלול בכל שנה ושנה" עיי"ש.

[ובדרך אגב ראוי לציין שהכא משמע דהעבירו שופר מעצמן, אולם במחזור ויטרי אות שכ"ג מבואר דהקב"ה צוה למשה שיתקע בשופר, וכבר האיר בזה בהגהות רד"ל שם אות י"ח].

ובפשטות מבואר דתקעו רק בראש חודש וכן משמע ב'מחזור ויטרי' (הל' ר"ה), וכ"כ 'שבלי הלקט' (אות רפא): "יש מקומות שנוהגין לתקוע בשופר בלילי ראש חודש אלול. ומצאתי לרבינו נסים ז"ל: מה שנוהגין החכמים שתוקעין בשופר בראש חודש אלול, מצאתי לו עיקר במדרש"., וכן מבואר בצדה לדרך (מאמר ד' כלל ה' פ"ב).

וב'דעת זקנים' פרשת עקב (דברים י, י) כתב: "עלה משה בכ"ט ואמר להם לישראל למחר ביום שלושים באב יהיה ראש חודש אלול שיתחילו ארבעים יום, תקעו בשופר כדי שלא תטעו בירידתי כמו שטעיתם בראשונה, וזכר לדבר אנו תוקעין ביום ראש חודש אלול שהוא יום שלושים באב, שלעולם אנו עושין ר"ח שני ימים, ויום ראשון הוי מחשבון דאב שהוא מלא עיי"ש, ומשמע מזה דהי' תוקעין רק יום א' דר"ח אלול.

אולם בשאר ראשונים מבואר דתוקעין כל חודש אלול, ועיי' ברא"ש פ"ד מס' ר"ה (סוף אות י"ד) שמסכם שם: "וכן נהגו באשכנז לתקוע כל חודש אלול בקר וערב אחר התפלה" עיי"ש, וכן הוא בר"ן סוף מס' ר"ה, וז"ל: "ומכאן סמכו באשכנז לתקוע בכל חודש אלול לאחר התפלה בוקר וערב" עיי"ש, וכן בראבי"ה מס' ר"ה אות תקמ"ב, וכן הוא ב'מנהיג' הל' ר"ה אות כ"ד.

וב'טור' בריש סימן תקפ"א איתא עוד יותר: "תניא בפרקי דרבי אליעזר בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה לכן

"התקינו" חז"ל שיהיו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה **וכל החודש**, וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה", עיי"ש, ומשמע משה אשר כל זה הוא מתקנת חכמים.

ומרן רביה"ק זצוק"ל בשו"ת 'דברי יואל' (סי' ט' סק"א) כבר עמד בענין אשר מדברי הלבוש מבואר דהוא **מתקנת חכמים לתקוע בחודש אלול** היינו תקיעת חובה, ומדברי המג"א משמע דהוא תקיעה "**ברשות**", דהיינו רק מנהג בעלמא, וביאר מרן ז"ל דבשביל שהביא הטור מפדר"א אשר כתב הלשון **התקינו חכז"ל** שיהיו תוקעין בכל חודש אלול, לכן כתב הלבוש שהוא מתקנת חכמים, אבל יען שנראה אח"כ מלשון הטור והשו"ע ש"נוהגין" לתקוע בחודש אלול שמזה נראה שאינו אלא מנהג בעלמא ובפרט שבגמרא לא הוזכר כלל מענין זה, ואינו כשאר תקנת חכמים שנעשה במנין, לכן קראו המג"א תקיעות דרשות שאינו עכ"פ תקנה גמורה מצד הדין. היוצא לנו מזה דאף באלו התקיעות יש בהם עכ"פ **קצת חיובא** כמ"ש הטור הלשון "התקינו חכז"ל" עיי"ש.

ובאמת מבואר כן ב'מהרי"ל' הל' ימים נוראים דהוא רק מנהג לתקוע וכמ"ש בלשונו: "**מנהג** לתקוע", וב'מנהגים' מר' אייזיק טירנא ז"ל (מובא בדרכי משה סק"א) כתוב ג"כ הלשון "**דמנהג** כשר לתקוע וכו'," עיי"ש. וכ"כ הרמ"א סי' תקפ"א סעי' א': "**ומנהג** בני אשכנז מראש חודש ואילך מתחילין לתקוע אחר התפילה שחרית ויש מקומות שתוקעין ג"כ ערבית" עיי"ש.

ואגב ראוי לציין דמנהג זה לתקוע בתפילת ערבית מבואר ברא"ש ובר"ן ובטור ועוד, וכן המנהג בפראג כמבואר בא"ר, וכן נהגו באשכנז. ובחיי אדם מבואר דהי' תוקעין אחר מנחה, אולם כבר כ' במטה אפרים (תקפ"א סעי' ז') דאין נוהגין כן במדינותינו עיי"ש.

וב'רוקח הגדול' (אות ר"ז) מבואר דתוקעין עד יו"כ, וז"ל: "תוקעין בשופר מראש חודש אלול כי כן התקינו שיהו תוקעין מ' יום עד יום הכיפורים על שם מ' יום אחרונים שעלה משה למרום ואמר לתקוע בל"ט יום כדי שלא יטעו עוד בע"ז", אולם מסיק שם: "ובזה המלכות (באשכנז) אין תוקעין כי אם עד ראש השנה" עיי"ש, והטעם דלא נהגו לדבריו לתקוע באשכנז, ביאר ב'ליקוטי חבר בן חיים' ח"ב (בגליון מג"א סק"א) משום דנראה כמוסיף על תקיעות דר"ה, כמו כשישן בסוכה בשמיני עצרת, עיי"ש.

אולם במקומות אחרים כגון במדינת ספרד ועוד לא נהגו לתקוע בכלל, ואכן המחבר בשו"ע לא הביא המנהג הזה, וכבר תמה ה'משנת יעקב' מהרב הגאון מקאפיש ז"ל (ח"ג או"ח) על הלקוטי מהרי"ח דכ' דהמנהג הוא לתקוע בכל תפוצות ישראל, דבאמת אינו כן עיי"ש.

ובספר ה'אשל' מהרה"ג רבי שבתי ליפשיץ ז"ל דומ"ץ אורשווא (מערכת א' אות ל"ח) ביאר בזה אמאי אין מברכין על המנהג כמו דמברכין על כמה מנהגי ישראל, דכיון דלא פשטה בכל המקומות אין מברכין, דאין מברכין רק על מנהג דפשט בכל תפוצות ישראל עיי"ש.

ובדרך אגב נציין אשר בספר 'הזכות' לחידושי הרי"מ (סי' תקפ"א) כ' הטעם דאין מברכין על המנהג לתקוע בשופר בחודש אלול: "דכל עיקר התקיעות היא להזהיר על התשובה ולכן אין מברכין ע"ז, כמו דאין מברכים כשמתענין ומתריעין בתענית ציבור דהוא מן התורה לדעת הרמב"ם בהל' תענית עיי"ש, ואגב אורחא מבואר שם טעם חדש אמאי תוקעין בחודש אלול: "דבארבעים ימים אלו שעלה משה למרום לקבל לוחות שניות פעל על כל מ' יום אלו שיהי' ימי רצון שנוכל לשוב בתשובה שלימה ולבטל כל הרצונות נגד רצון השי"ת, והי' כמו תענית שמתענין ומתריעין ע"כ מ' יום לא אכל ולא שתה שמרע"ה התענה בשביל ישראל שיתקבל התשובה בימים אלו, **ולכן תקעו ג"כ בשופר כמו שמתריעין בתענית ציבור**" עיי"ש.

ודבר פלא כ' בשו"ת 'לחם שלמה' (מהד"ת או"ח סי' פ) מהגאון רש"ז ערערנרייך משימלוי זצ"ל דהטעם דמרן הב"י לא נהג לתקוע בשופר, דרבינו הב"י בעל השו"ע ס"ל **כיון שנוהגין לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים כל חודש אלול** כמנהג הספרדים וכמ"ש הטור בשם הרי"ץ גאות, אין צריך תקיעת שופר כלל, דיותר הוא התעוררות תשובה כשאומרים סליחות ותחנונים, אכן אנחנו יוצאים ביד רמ"א דהעיקר כהמנהג שבפרקי דר"א דתוקעין כל חודש אלול עיי"ש.

וב'מאיר עיני הגולה' אות תקמ"ג כתב: דגם בקהל חסידים מבני היכלא של הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זצ"ל לא הי' נוהגים במנהג זה לתקוע בחודש

אלול, עד שבא הרה"ק בעל חידושי הרי"מ מגור זצ"ל שאליו התכנסו חסידי הרה"ק מקאצק לאחר פטירתו וקבלו את מרותו והנהגתו, והוא קבע אצלם לנהוג כן לתקוע כל החודש עיי"ש.

* * *

הטעם למנהג קדוש זה בפשטות הוא כמבואר לעיל בפרקי דר"א משום דאז עלה משה למרום, וכמו שהטעים ה'לבוש' בסי' תקפ"א: "דע"י אותו שופר נמנעו ישראל מלחטוא לכן אנו תוקעין ג"כ כדי למנוע העם מחטא ועון, כיון שעכשיו מתקרב הזמן של יום הדין שהקב"ה יושב בר"ה ודן כל העולם כולו וה"ה בעבור שיסורו מרע", עיי"ש.

ובראש ובר"ן ובראבי"ה וטור הוסיפו עוד טעמים לדבר בסיום דברי הפרקי דר"א: כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר [עמוס] אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו עיי"ש, והענין למה הוסיפו טעם נוסף לעיקר הטעם דתקעו משום דמשה עלה למרום עיי"ש בב"י ובאחרונים שהאריכו בזה.

וה'מהרי"ל' כ' בזה (הל' ימים נוראים אות ה') באריכות: "דרש מהר"י סג"ל טעם התקיעה משנכנס אלול כדאמרי' **משנכנס אלול מרבין בתשובה** וסמך לדבר ומל ה' אלקיך א"ת ל'בבך ו'את ל'בב זרעך ר"ת אלול, ולכך תוקעין להזהיר ולהזריז את העם לתשובה, משל למלך כשבא לצור על עיר וכן הצופה על המגדל כשרואה חיילות באים על עיר, דרכם להריע לתקוע להזהיר העם שיהו עומדים על משמרתם", עיי"ש.

וב'של"ה' הק' מס' ר"ה [פרק תורה אור] כתב עוד דבשעת תקיעת שופר כן בעינן לעשות למעשה לחשוב הרהורי תשובה בשעת תקיעת שופר, וז"ל: "אח"כ בתקיעות בכל יום ויום יקיים אם יתקע שופר בעיר ויהי' חרד לעורר בתשובה ויתקן כל המעוות לעשות תשובה על כל ענין וענין, כי השופר מורה על התשובה כענין שכתב הרמב"ם בשופר של ר"ה, דאע"פ שתקיעת שופר בר"ה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, התעוררות הזה יתעורר בכל יום מימי אלול בתקיעת שופר" עיי"ש, וכ"כ בספר סדר היום.

וב'לבוש' שם כ' נמי טעם זה ומשלבו לטעם הראשון דתוקעין משום שעלה למשה למרום, וביאר דהטעם הראשון הי' ענין סור מרע שלא לחטוא, ולהטעם השני מוסיפין לעשה טוב לחזור בתשובה, וז"ל: "דלכן אנו תוקעין ג"כ בראש חודש למנוע העם מחטא והרי הוא בעבור שיסורו מרע, ואח"כ כיון שתוקעין משום סור מרע תוקעין גם כן כל החודש שיעשו טוב והוא כדי שהעם יעשו תשובה" עיי"ש.

ובאמת יש חילוק להלכה בין שני טעמים הנ"ל כמבואר בשו"ת 'שיח יצחק' (רס"ד) להגה"ק מוועראבי ז"ל דמתוכח עם אחיו הגה"ק משיעמני ז"ל: דאי הטעם משום דכן הי' עושין במדבר ע"כ אין לתקוע בפחות מעשרה, דבעינן 'מחנה' כמו שהי' במדבר ואמרינן 'אין מחנה פחותה מעשרה', ואי הטעם משום תשובה לא בעינן עשרה, כמו דאומרין סליחות בלא מנין, ומסיק הרב מוועראבי: דכמה שנים דרכי לשמוע תקיעות מדי יום ביומו אף אם התפלל ביחידות עיי"ש.

טעם נוסף ניתן על מנהג התקיעות בכל ימי חודש אלול בראשונים [הרא"ש, הר"ן, הראבי"ה והטור] כדי לערבב השטן שלא להשטין על ישראל, עיי"ש.

והביאור בזה מבואר ב'מהרי"ל' בשם ר' אברהם גלויזנער, וכן במנהגים של ר' אייזיק מטירנוי ומובא בדרכי משה סק"א, דלא ידע השטן אימת ר"ה כיון דתוקעין בכל יום ויום, וכן נקט הב"ח עיי"ש, ומטעם זה נמי אין מברכין החודש בשבת של לפני ר"ה.

ה'חידושי הרי"מ' [שיח שרפי קודש ח"ד] תמה על טעם זה שתוקעין בחודש אלול כדי לערבב השטן שלא ידע מתי חל ר"ה, וכי השטן אינו יכול לחשוב החשבון מתי יהי' ר"ה, וביאר כי הסט"א הם החיצונים ובדבר המכוסה ונסתר אין להם כח ושליטה כלל כמ"ש כזוה"ק, מחמת כי הוא ענין פנימיות ולהם אין אחיזה רק בחיצוניות ולכן צריכין להסתיר את זמן שחל בו ר"ה. וב'לבוש' הוסיף עוד דמלבד הערבוב הנ"ל יש עוד ערבוב דהוא כעין הערבוב בר"ה, דהיינו דיזכור דינו לעתיד לבוא עיי"ש.

אולם הרבה הבינו דערבוב השטן מיקרי על זה שהשטן מפחד שיתעורר העם בתשובה (עי' באור לישרים דרוש י' דהאריך בזה).

עוד טעם מבואר ב'מנהגים דבי מהר"מ מרוטנבורג' [סדר רינוס לער"ה] על מנהג התקיעות בחודש אלול שהוא ענין של חינוך מצוה, וז"ל: "נהגו לתקוע שופר בכל בקר וערב אחר יציאתו מביהכ"נ מר"ח אלול **כדי ללמוד ולחנך במצות**, דאמר מר (פסחים ו.) שואלים בהלכות הרגל קודם הרגל ל' יום וכו'" עיי"ש, וכן כ' בדרשות מהר"ח אור זרוע סי ל"ג.

וכן העלה מדנפשיה בביאור המנהג הגאון רבי יחיאל מיכל היבנער זצ"ל אבד"ק ניזנוב בספרו 'הדרת קודש' (אות ע"ג) דענין התקיעות בחודש אלול הוא, ע"ד שאיתא בשם האריז"ל דגם הקורא ק"ש בזמנה צריך לקרות ק"ש קטנה דקרבנות קודם התפלה, והוא ע"ד דקיי"ל בשו"ע או"ח (סימן ק' סעי' א') תפלה בעי סידור שצריכין להסדיר הדברים בפיו קודם התפלה [כמו שמבואר במס' יומא (י"ח ע"א) גבי עבודת כהן גדול ביוה"כ דמעבירין לפניו פרים ואילים כדי שיהא רגיל ומכיר בעבודה], וזהו המנהג לתקוע בכל חודש אלול קודם התקיעות דר"ה כדי להתלמד ויהא רגיל ומכיר בעבודה, עיי"ש.

והוסיף ע"ז הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ז"ל בשם אביו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל: דהענין להתרגל לעבודה הוא **דלולי דתוקעין בחודש אלול לא הי' אפשר לתקוע בר"ה מגודל הפחד**, וכה אמר בשם אביו: האיך היו יכולים מפחד ה' לקחת השופר בראש השנה ביד, לולא שחז"ל תיקנו לנו לתקוע כל חודש אלול שעי"ז מתרגלים אנו מעט לעבודה.

וגם הגה"ק ה'אבני נזר' ז"ל הוסיף בשם החידושי הרי"מ (נאות דשא ח"ג אלול): דלא התוקע לבד צריך להתרגל ע"י התקיעות בחודש אלול כדי שיהא רגיל בעבודה זו בר"ה, אלא גם השומע צריך להכין את לבו בשמיעת תקיעות אלו שיוכל לקבל אח"כ התקיעות בר"ה, דענין התקיעות בחודש אלול הוא לתקוע בתוך הלב, פי' להכין את לב האדם, כדי שנוכל לקבל הקולות של ר"ה והוא רק הכנה לראש השנה, ולפי"ד אלו ישב האבני נזר ז"ל הקושיא למה אין מברכין על התקיעות בחודש אלול, אמנם מאחר שהוא רק הכנה לתקיעות דר"ה כדברי החידושי הרי"מ ז"ל אין מברכין עליהם וסמכינן על ברכה של עיקר המצוה, כמ"ש הר"ן (בפ"ק דכתובות דף ב' ע"א בדפי הרי"ף) דלכן לא שייך לברך על הקידושין בשעת האירוסין כמו בכל ברכת המצות כיון שאינה עדיין גמר מצוה דאכתי מיחסרא מסירה לחופה, עיי"ש.

גם מרן רבינו שליט"א נותן טעם לשבח מעין זה בספרו 'לב אהרן' (על סדר דברים הנערכת לדפוס) כי הוא בא לרמז על בכיית לב איש הישראלי לפני הקב"ה טרם בא יום הדין הגדול והנורא, בהקדם מה שביאר רביה"ק בדברי יואל (מהדו"ת פ' ראה עמוד שעה) אמרינו 'הב לן שאילתין ובעותין', כי בקשתינו הוא שהבורא כל עולמים יתן לנו שנוכל להתפלל ולבקש לפניו, עכדה"ק. וביאר מרן שליט"א כי תכלית תקיעת שופר ביום ר"ה הוא להכרית כל מריע ולפעול כל מילי דמיטב עבור צרכי בני ישראל מרובים, ע"ד יום תרועה יהי' לכם, לכם לכל צרכיכם, אמנם הלא הפה סגור ובשפלת מצבינו אי אפשר לומר דיבור לפני הקב"ה, ולזה תוקעים בחודש אלול, והוא כענין 'הב לן שאילתין ובעותין', שיתן לנו השי"ת כח שיוכלו להתפלל בימים הקדושים, עכ"ד, וגם ביאור בזה הרמז מה שכתב ב'ייטב פנים' (שירת דודי אות ה') על הפסוק (שמות טו, א) ו'יאמר ל'אמור א'שירה ל'ה' ר"ת למפרע אלו"ל, עיי"ש. ולפי דרכו ירמוז כי בחודש אלול ויאמרו לאמור והתפילה הוא, אשירה לה' שנוכל להתפלל ולומר דבר לפני הקב"ה. ע"כ.

ודבר נפלא איתא בספר 'ליקוטים מספרי דבי רש"י' (אות שנ"ו): נוהגים העם לתקוע מר"ח אלול, לפי שכשעלה משה למרום בר"ח אלול לקבל לוחות האחרונות, אמרו ישראל בתחילה כשעלה משה הטעה אותנו השטן לעשות עגל מסכה **ועתה בואו ונערבבנו והתחילו לתקוע בשופר**, על כן נהגו הדורות לתקוע מן ראש חודש אלול וכל החודש **כדי לערבבו לבלתי השטין על ישראל** עיי"ש, ומבואר ברש"י דכבר במדבר תקעו בשופר כדי לערבב השטן [ולא משום לעורר ישראל לתשובה], ומבואר נמי דהערבוב הוא לערבב השטן דהוא יצה"ר שלא להטעות לסור מאחרי ה'.

עוד טעם נפלא מצינו בפירושים ופסקים לרבינו אביגדור צרפתי (פסק קכ"ג דף צ) : והיה נכון לבקר ועלית בבוקר זה היה מעשה בר"ח אלול, ואותו יום תקע משה בשופר והכריז שהוא עולה להר סיני כדי שידעו, לפיכך אנו תוקעין בראש חדש אלול זכר לזה שיזכו ישראל ליום הכיפורים למחילה כמו שזכו אז שנאמר סלחתי

כדבריך, דזה היה ביוה"כ שזכו ישראל לחזור לצורם כבתחילה.

ומנהג פלא מובא בספר 'קב הישר' (פרק מ"ח אות ד') "על כן יתעורר כל אחד ואחד לקול השופר המכריז ומעורר ומתרה על התשובה קום קרא לה' אלקיך בבכי ותחנונים, **כפי מנהג אנשי מעשה כשתוקעין בשופר מן ראש חודש אלול הופך פניו אל הקיר וקורא לה' בקול בכי ויללה ואומר חנני חנני ה' אל מלך יושב על כסא רחמים מתנהג בחסידות כו' ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום כו' עד סוף י"ג מדות, ואח"כ יעורר חבירו לעשות תשובה**" עיי"ש.

ובספה"ק מצינו עוד טעמים וענינים פנימים בזה, ואכה"מ להאריך, רק אציין לרמז נפלא אשר בספה"ק 'אמרי נועם' בפרשתן פ' ראה (ד"ה א"י) וזהו תו"ד, דימי חודש אלול הם כ"ט יום ובהם יש תרצ"ו שעות שהוא אותיות צרו"ת, וע"כ מתחילין בחודש אלול לתקוע בשופר כדי להמתיק הצרות ע"י שתוקעין בשופר שפיו צר למעלה ויוצאין אל המרחב, והצרות הם בחינת מיצר וע"י שתוקעין בשופר נמתקו כל הצרות והם באים למרחב בסוד ענני במרחב יה, שהוא המל"ך יענ"ו ביו"ם קראנ"ו שגימ' עולה כמנין צרו"ת, וגם תוקעין בחודש זה תרצ"ו קולות, כי ימות החודש הם כ"ט יום, ובתוכם ארבעה שבתות וער"ה שאין תוקעין בהם, ונשאר כ"ד יום שתוקעין בו בכל יום ארבעה קולות תשר"ת, והוא ד' פעמים כ"ד הוא צ"ו, בצירוף מספר שופ"ר עם י"ד האוחזת בו שהוא ת"ר [כידוע מכתבי האריז"ל] עולה ביחד תרצ"ו כמנין צרו"ת, **שע"י תקיעות השופר באלול ממתיקין כל הצרות והגבורות והוא נמשך על ראש אוה"ע ושונאי ישראל**, עיי"ש כל הענין הפלא ופלא.

ומרן הגה"ק הייטב לב זצ"ל בספרו 'ייטב פנים' לחודש אלול (מאמר שירת דודי אות ד') מביא רמז נפלא מגליון של זקנו מרן הישמח משה זצ"ל על ספר הטורים שלו, וזה לשונו: "ול"נ להביא סמך להמנהג לתקוע בשופר בכל חודש אלול עפ"י השבילי לקט בשם הגאונים שהובא בהב"י ובהפרישה לעיל סי' תכ"ב מנין שאומרים הלל בראש חודש מצינו שרמז דוד בתהלים ק"ג הללויה הללו אל בקדשו י"ב פעמים הללו כנגד י"ב חדשים, ולפיכך אנו כופלים כל הנשמה תהלל על שנה מעוברת שיש לה י"ג חדשים עכ"ל, ולפי זה הללו'יה הראשון הוא על ניסן שהוא ראשון לחדשים, הללוהו אל בקדשו הוא על חודש אייר, הללוהו ברקיע עוזו הוא על חודש סיון, הללוהו בגבורתיו הוא על חודש תמוז, הללוהו כרוב גדלו הוא על חודש אב, **הללוהו בתקע שופר הוא על אלול** כנ"ל, הק' משה טייטלבוים", עכ"ל הזהב.

וב'קהלת יעקב' מהגה"ק רבי שלמה קלוגער זצ"ל (דרוש כ"ב) מצינו דתקיעת שופר דאלול עדיף מתקיעות של ר"ה וז"ל: "ונראה לומר דהנה תקיעות שופר בראש חודש אלול הוא טובה לנו ביותר מגוף תקיעת השופר בר"ה, דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין מד:) לעולם יקדים אדם תפילה לצרה וכו', ולפ"ז הנה תקיעת השופר בר"ה כבר הוי ביום הצרה ביום הדין, אך התקיעות בחודש אלול הוי עדיין קודם יום הדין וזה עדיף טפי, ובזה ביאר הכ' טוב אחרית דבר מראשיתו, ש"טוב אחרית דבר" שאם נשוב בתשובה באלול דהוי אחרית השנה - הוי טוב מראשיתו משנמתין עד ר"ה דהוי ראשית השנה, וזה יהיה כוונת המשורר שאמר בתהלים (עח) בחצוצרות וקול שופר הריעו 'לפני' המלך ה', טרם נאמר המלך ה' בר"ה אז יתקעו כבר בשופר, עיי"ש.

ובספר 'שער יששכר' להגה"ק ממונקאטש זצ"ל (מאמר ימי הרצון אות ח"י) כ' רמז נפלא: דכתיב בפרשת העקידה (בראשית כב יג) והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, ודרשו רז"ל במדרש (פסיקתא רבתי פ"מ) שישראל נסבכים בעונות כל השנה ונוטלים את השופר של איל בר"ה ונגאלים מעונותיהם, וזה ע"י התשובה כי השופר מעורר לתשובה כמ"ש הרמב"ם פ"ג מהל' תשובה, ולכך נרמז בפסוק זה והנה איל אח"ר ר"ת ר'אש ח'ודש א'לול לרמז על המנהג שאנו מתחילים לתקוע בשופר מראש חודש אלול, כדי להזהיר באלו הימים על התשובה.

ברצו"ה בשבוע הבא נבאר סדר התקיעות, והמנהגים בזה.

בס"ד

ובהם נהגה יומם ולילה

התאחדות אברכים

ש"י קהל יטב לב ד'סאטמאר

ווילאמסבורג

בס"ד

מודעה משמחת

שמחים אנו להודיע לקהל אנ"ש שוחרי וחובבי תוה"ק ומצותי'

שלרגל חדשי הקיץ הבעל"ט ממשיכים

בשיעור הנפלא

בדינים ועניינים שונים לדעת את המעשה אשר יעשון

הנלמד בכל יום ראשון - בשעה 11:30 לפנצ"ה

נלמד בטוטו"ד ע"י הרה"ג פה מפיק מרגליות

רבי שלמה שבתי קעסטנבוים שליט"א

מגיד שיעור בקהלתינו הק'

ביום ה' פרשת שופטים

בשעה 5:00 אחצ"ה

ילמדו היקף נפלא בענין פרשת השבוע:

שמיטה במשנת כ"ק מרן רביה"ק זי"ע

לרגל שנת תשפ"ב הבעל"ט שנת השמיטה

ויבואר יסודי דיני שמיטה, ופולמוס באתרוגי שמיטה ועוד

הנושא בפרשת ראה: מקץ שבע שנים תעשה שמיטה

718-682-2020 #5-1

קול התאחדות אברכים

ואחר השיעור יהא ניתן לשמוע על **5-2**

המשך השיעור משבוע העעל"ט

לדעת את אשר יעשון

שיעור זמין לימי הקל

בכל יום ה' - בשעה 5:00

בזמן שהרבה בנ"א נמצאים על אם הדרכים

זכות השיעור

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד

מוה"ר ר' יואל בן יכט הי"ו

לברכה והצלחה ונחת מכל יוצ"ח

אופן עשיית בתים לתפילין (יא)

[כב] בדיקת התפילין – ובענין המנהג לבדוק התפילין בחודש אלול

כתב בשו"ע[1] תפילין שמניחים בכל יום[2], שהחזקו בכשרות אינם צריכים בדיקה לעולם. וכתב המ"ב[3] שכל זמן שחפוין שלם הרי הן בחזקתן מן הדין, ואין חוששין שמא נמחקה אות מתוכן או נקבה. ומ"מ נכון לבדקן מפני שמתקלקלין מפני הזיעה (מג"א).

יש אומרים דבתפילין שלנו העשויים מעור בהמה גסה, ובעור מעובד היטב ובתפירות חזקים וסגור היטב, וריבועו כהוגן, ולא ניכר עליהם קלקול, הסומך על פשטות השו"ע שאי"צ בדיקה לעולם לא הפסיד[4]. ואדרבה מצוי קלקולים שונים לאחר פתיחת הבתים והוצאת הפרשיות וחזרתם. וראיתי כתוב שכל בעל נסיון בעשיית בתים יודע שבמקרים של זיעת יתר, תמיד התיתורא של הבית היא הנפגעת תחילה. דהיינו שכל זמן שלא נתעוות התיתורא אין סיבה לחשוש על שלימות הפרשיות[5].

חודש אלול

יש אנשי מעשה הנוהגין לבדוק התפילין והמזוזות בכל שנה ושנה בימי חודש אלול[6]. אך כאמור אינו חובה ע"פ הדין אלא ע"פ מנהג חסידות. [וראיתי כתוב דלפי המבואר לעיל שבזמנינו עדיף שלא לבדקן, מכיון שמצוי קלקולים שונים בפתיחתן וסגירתן, אפשר לצאת בזה המנהג ע"י שבודק כשרותן של הבתים –צביעתן – ריבוען– והרצועות].

אם נקרע חפוי הבתים, או שנפלו במים , או שהה בקרני השמש שגורם לקפיצת האותיות, צריכים בדיקה תיכף שמא נמחק הכתב או נתקלקל[7].

---

1 סימן לט ס"י. בריטב"א (גיטין) כתב לבאר טעם הדבר שתפילין אינה צריכה שרטוט, מכיון שאין צריך לבדוק את התפילין לו, נמצא שאין התפילין עומדים לקריאה, משא"כ מזוזה צריכה שרטוט, מכיון שצריכה בדיקה פעם בשבע שנים.

2 אבל תפילין שאינו מניח בכל יום כי אם לפרקים, ה"ז צריך בדיקה שני פעמים בשמיטה, דחיישינן שמא נתעפשו. שו"ע שם ס"י.. הנה בשיעור 'פרקים' כתב באשל אברהם (בוטשאטש) "איני יודע כעת מהו שיעור פרקים. ולכאורה מנהגנו להניח רק בעת תפלת שחרית הוא ג"כ כלפרקים נגד הקדמונים שהיו מניחים כל היום. ומ"מ נראה מצד שכיון שהטעם שהשטיחה והאויר מועיל שלא להתעפש לזה, אין גבול דפרקים כ"א בהנחה בלי שטיחה לאויר זמן הראוי להתעפש, ובהנחתן בכל יום זמן מועט אין חשש לבדוק מדינא כלל, עכ"ל.

3 שם ס"ק כו.

4 ספר הליכות שלמה פ"ד אות לו.

5 ספר בירורים למעשה בעניני תפילין עמוד רעג.

6 הובא במטה אפרים סימן תקפא סעיף י.וז"ל ויש אנשי מעשה נוהגין שבחדש הזה מפשפשים בדקדוקי מצות, להיות בודק ובוחן תפלין ומזוזות שלהם, וכל אשר ימצא שם בדק בשאר מצות, והוא מנהג טוב. עכ"ל.

7 ראה מ"ב שם.

ווער קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא וגדיא יא"ה

עלה ויבוא ויגיע ברכותינו, ברכת מזל טוב מריחוק מקום וקירוב לבבינו, בברכה מרובה עד בלי די

וזאת לתעודה קדם מע"כ ידידינו, מסור בלו"נ למענינו, להיות לאחיעזר ולאחיסמך למען מוסדותינו

אהוב למעלה ולמטה נחמד, רודף צדקה וחסד, ראשון לכל דבר שבקדושה, בעין יפה ובנהורא נפישא

לבו ער וחם ומוזיל זהב מכיסו לטובת בנין הבית חינוך בנות ארץ ישראל, אין גומרין עליו את ההלל

מו"ה

יואל עפשטיין הי"ו

חבר הנהלת קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א
וחבר ועד העליון דקהילתינו הק' בארה"ק

לרגל השמחה שבביתו, רון שיר ושבח בשפתו, באירוסי בתו הכלה הח' שתחי'

עב"ג החשוב והמצויין, עדיו לתפארת ולגאון, כמר **שמעון היילברון** הי"ו

בסימן טוב ובמזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **צדוק היילברון** הי"ו

ושגורה בזה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו,
שיזכו לראות ולרווות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, תורה
וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם
ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיהם ברב
סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעלותיו הברוכים
בהרחבת גבולי הקדושה, בבריות גופא ונהורא
נפישא, וכט"ס

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

הנהלת המוסדות
וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
פה **בני ברק** יצ"ו

מס' מכות - דף ב'

מסכת מכות מסוגל לשמירת המחשבה, והמס' הראשונה שנתנו לצעירי הצאן ללמוד בעצמם

מס' מכות. **החיד"א ז"ל בספרו "דבש לפי" כתב ששמע מזקן אחד מקובל,** שטוב לעסוק במסכת מכות שהיא גימטריא "הרהורים" **כדי לבטל הרהורים רעים.** ולא על חנם אמרו מנהג ישראל תורה הוא כי **המסכת הראשונה שהרגיל אותי המלמד שלי ללמוד בפני עצמי היתה מסכת מכות,** אנכי לא ידעתי הטעם אבל מורי אצלו החילותי ללמוד גמרא הוא ידע מסתמא הטעם.

'טעם נכון ואמת' אמאי לא רצה התורה לדון בדיני הזמה בזה

מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות, אין אומרים יגלה זה תחתיו וכו', מנא הני מילי, ומסיק (שם ע"ב) דדריש 'הוא' ולא זוממין. **ב"ישמח משה" פרשת מסעי, כתב לבאר הטעם אמאי לא רצתה התורה לחייב בזה דין הזמה, וזל"ק:** משום דבגלות כתיב (במדבר לה, כה) וישב בה עד מות הכהן גדול, ונתבאר בכ"מ (עי"ש יא, א) דזה עונש לכהן גדול כדי שיתפלל על מיתת כהן גדול (מדה כנגד מדה), משום שהכהן גדול לא התפלל שלא יהיה מכשול כזה. ודוקא בשוגג אמרינן כן, דזה אינו בבחירת אדם, אבל לא בהורג במזיד שהבחירה חפשית והכל בידי שמים כו' (ברכות לג, ב), ולא שייך גביה תפילה, **ואם כן לפי זה יתכן זה דוקא בהורג בשוגג כדאמרן, מה שאין כן אם הזומו העדים,** וזה **לא הרג בשוגג והעדים הרי העידו שקר במזיד, מה חטא הכהן גדול שיתלה גלות במיתתו. ואם נימא דיגלו לעולם, הרי התורה לא אמרה רק כאשר זמם. ואם נימא דיגלו על איזה זמן קבוע, הרי בעינן כאשר זמם, ואם יכלה הזמן ועדיין כהן גדול חי, הרי לא הוי כאשר זמם. ואם כהן גדול מת ועדיין לא כלה הזמן, הרי הוי יותר מכאשר זמם, והתורה לא אמרה רק כאשר זמם. לכך לא רצה התורה לדון בדיני הזמה בזה כנ"ל.** אבל בודאי אי לא האי מיעוט, לא הוי מפקינן בזה מפשטא דקרא דכתיב בהדיא ועשיתם לו כאשר זמם, משום הא דדרשינן, ר"ל טעמא דקרא עד מות הכהן גדול, אבל כיון דמיעטיה התורה, **נ"ל לומר כן לטעם נכון ואמת בס"ד.**

מס' מכות - דף ג'

טעם שמיטת כספים, להרגיל עצמינו במידת הנדיבות, ומידת הבטחון, אשר עי"ז אנו ראויים לקבל טובת הש"י

שביעית משמטתו. כתב החינוך (במצוה תעז) **במצות השמטת כספים בשנה שביעית, וז"ל: ללמד נפשנו במדות המעולות מדת הנדיבות ועין טוב, ונקבע בלבבנו הבטחון**

מס' כתובות:

דף כ'

ע"י היגיעה בתורה נזכר איש ישראל העדות אשר ה' הוא האלקים, שחקוק בנפשו מקבלת התורה

כותב אדם עדותו על השטר, הנה אי' בספה"ק מאור ושמש (פר יתרו) **וזל"ק: שמעתי מפה הקדוש הרב רבינו אלימלך זצוק"ל על פסוק וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך,** כי לכאורה מלת לאמר הוא כמיותר. ופירש הוא ז"ל שהקב"ה נתן לנו התורה והמצוות וכל התורה כולה הוא כלול באנכי ה' אלהיך כי זה עיקר הכל אם אדם מקבל אלהותו יתברך שמו עליו על ידי זה הוא שומר ומקיים את כל התורה שלא לעבור על לא תעשה חלילה ומקיים המצוות עשה **וכל התורה והמצוות הם נתיב אשר על ידם נוכל לידע מאלהותו יתברך שמו,** וזהו **וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלהיך** פירוש שבכלל אנכי הוא כל התורה כולה כו'. וזהו 'וידבר אלהים את כל הדברים האלה' **כדי 'לאמר אנכי ה' אלהיך' כלומר על ידי קיום המצוות והתורה נוכל להשיג השגות אלהותו יתברך שמו',** [וכן לאידך גיסא] **וכל התורה כולה היא תלויה באנכי דהיינו אם האדם מאמין באלהותו ממילא בודאי מקיים התורה והמצוות כראוי** כו' עכל"ק.

הגדול בשם ברוך הוא, ואז תכשר נפשנו לקבל טוב מאת אדון הכל כלול הברכה והרחמים. וגם נמצא מזה גדר חזק ומחיצה של ברזל להתרחק מאד מן הגזל ומן החמדה בכל אשר לרענו, כי נשא קל וחומר בנפשנו לאמת אפילו הלויתיו ממוני והגיע שנת השמטה אמרה תורה להשמיט בידו המלות שלא לגזול ושלא לחמוס משלו לא כל שכן שראוי לי להתרחק עד הקצה האחרון.

מס' מכות - דף ד'

כמו שכל עניני שבת צריכים הכנה, כך לימוד התורה דשבת צריך הכנה של לימוד בימות החול לשם הכנה לשבת, ובלי זה לא ירגיש עונג שבת בלימודו

לא תענה ברעך. בספה"ק תולדות יעקב יוסף (סו"פ יתרו) **ביאר הא דאיתא בזה"ק דזכור את יום השבת לקדשו לקבל** (-כנגד) **לא תענה ברעך עד שקר** (דעשרת הדברות חמש אל חמש מכוונות), **כי הלימוד בשבת שיהיה ענג שהיא תכלית קדושת שבת לקדשו, הוא על ידי הכנה שילמוד קודם שבת, אז לימודו בשבת ענג גדול, כמו שנאמר טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, מה שאין כן אם אינו זכרהו מקודם, אם כן היא לו מרה, ומכחיש מ"ש בתורה שטוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, ומעיד עדות שקר ברעך זה הקדוש ברוך הוא,** [וכמ"ש האלשיך לא מצאתי לבתך בתולים (דברים כב, יז), שהיא על תענוגי התורה יעו"ש]. **ואם כן שפיר אמר הקדוש ברוך הוא מתנה טובה יש לי ושבת שמה כו', לך והודיעם וכו', ר"ל כדי שידעו מזה ויעשו הכנה מקודם, ואז היא מתנה טובה שיהיה לו ענג בשבת, היפך האדם שאינו עושה הכנה, וכמו שבארתי** (פ' שופטים סי' ט) **ש"ס דב"ק** (לב.) **נצא לקראת שבת כלה מלכתא יעו"ש וק"ל:**

<<<

ועפ"י הדברים האלה פי' בספה"ק שפת אמת (פר' יתרו) **דהנה בהר סיני ראו בעין ונעשו עדים כמ"ש 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו'. 'והניח הקב"ה זה העדות בתורה. כי כל ישראל יש להם חלק בתורה. וכפי היגיעה בתורה נעשה עד'. ואיתא בגמ' 'כותב אדם עדותו בשטר ומעיד עליו אפי' אחר כמה שנים'. ואפי' אינו זוכרה מעצמו רק שע"י הכתב נזכר. חשוב עד. 'וכמו כן ע"י היגיעה בתורה בא איש ישראל לזכור זה העדות שחקוק בנפשו בקבלת התורה'.**

דף כ"א

דבר צחות מהרה"ק מפלאנטש ז"ל שאמר רביה"ק ז"ל

עדים החתומים על השטר לדברי רבי על כתב ידן הם מעידין. פעם אחת סיפר הגה"צ אב"ד ווייטצען זצ"ל לרביה"ק בעד"י זללה"ה שהי' פעם בחדרו של אחד הצדיקים בפולין וגם בניו של הצדיק עמדו שם, והיו מונחים על השלחן המון פתקאות ופדיונות שקיבל מחסידיו, והצדיק רצה לצאת מחדרו לכמה רגעים, נענה ואמר לבניו בדרך צחות הנה איני חושד אתכם ח"ו שתקחו את הכסף מעל שולחני, וחלילה לחשוד אתכם בכגון דא, אך על זאת לבי יפחד שאת הפתקאות כן תקחו לקרות בהם, שהרי אתם רוצים להיות אדמורי"ם, ועל זה כבר אפשר לחשוד אתכם.

ונענה על זה רבינו ז"ל להרב מווייצען ז"ל הנה בענין זה שמעתי שיחה נאה מחותני הרה"ק מפלאנטש זללה"ה בפי' הגמרא **'עדים החתומים על השטר לדברי רבי על כתב ידן הם מעידין, לדברי חכמים על מנה שבשטר הם מעידין'**, ואמר חותני ז"ל בדרך צחות, לדברי "רבי" היינו מי שרוצה להיות רבי, על כתב ידן חם מעידין, העיקר אצלו הנרשם בכתב יד בהפתקאות שעיקר רצונו הוא לקחת פתקאות כדרך הרביים, אבל לדברי "חכמים" על מנה שבשטר הן מעידין, דהיינו החכם עיניו בראשו על הכסף ולא איכפת לו הפתקא, כי אם המנה שבשטר זהו העיקר אצלו ודפח"ח. (מושיען ש"י ח"ד, ע' כ"א)

בס"ד

הנה בזה מטה אהרן

באותות כבוד והוקרה, נביע ברכותינו בזאת השורה, אל מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מאראלים ותרשישים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, האי מרגניתא טב"א, דין רפיש מדבית אבא, איש אשר רוח בו איש האשכולות, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בעוז ותעצומות, שמו הטוב הולך לפניו בשירים ותשבחות, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, ומגדיל עשות לעמוד לימינינו, סיני ועוקר הרים, צולל במים אדירים, כש"ת

הרה"ג ר' **אהרן טייטלבוים** שליט"א

בן יקיר לידידינו הגה"צ פאמ"ק רב דקהלתינו 15 עוו. שליט"א

נשיא כולל עצי חיים בארה"ק

ונכד חביב אצל מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע

דיו אילו ימי לא נוכל להגיד שבחו של אהר"ן, ולתאר את גודל התמסרותו בכל כוחו ואונו זה שנים רבות למען **"מוסדות יטב לב בארה"ק"**, וזיכה ה' אותו ללכת בדרכי אבותיו הק' שמסרו נפשם עבור גידולי קודש בני ציון היקרים, בבת עינו של מרן רביה"ק זי"ע, ולאחריו אצל זקינו מרן רבינו הבר"מ זי"ע

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

שזוכה להמשיך בדרכי אבותיו הק' בהרבצת תורה תפלה וטהרה

בפתיחת בית מדרשו המפואר ומקוה המפוארה

ביהמ"ד עצי חיים סיגוט

בעיר מאנסי יצ"ו

יהי הבית הגדול הזה להרמת קרן התורה, ולכו בכחך זה להרים את כל הסביבה לשם ולתפארה,
כאשר באמנה אתך מבית אבותיך הקדושים מאורי דור ודור

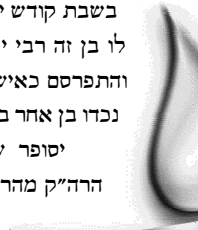
זכותם הגדול של רבותינו הק' יגן על מעכ"ת שיזכה לראות ברכה בעמלו ולזכות את הרבים כאוו"נ הזך,
הוא יברך את בית אהר"ן שמשם תצא תורה ותעודה במדה גדושה, ומיגו דזכי לאחרינא זכי נמי לנפשי'
לראות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח דורות ישרים ומבורכים לתפארת אבותיו הק',
עדי נזכה לביאת גואל צדק ומלכינו כ"ק מרן רבינו שליט"א בראשינו בב"א.

המברכים באהבה והערצה בברכת ציון וירושלים

הנהלת המוסדות - עסקני המוסדות

א' אלול

הגה"ק רבי חנוך העניך דוב מאלעסק [לב שמח] זי"ע

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

צור קודש מחצבתו

הגה"ק רבי חנוך העניך דוב זי"ע נולד בשנת תק"ס לאביו הגה"ק רבי שמואל זי"ע נכד הגה"ק רבי מאיר מבעלזא זי"ע (תלמיד הבעש"ט הק'), ונכד הגה"ק רבי יצחק מבעלזא זי"ע אשר ידוע שנולד מברכתו של הב"ח לאביו אשר שימש בקודש כשמש קהילת בעלזא אשר כידוע סבל הב"ח הרבה רדיפות מפרנסי העיירה ופע"א בער"ש שלחו בידי השמש מכתב פיטורין שימסרוהו להב"ח, והוא לא רצה לצערו בערב שבת, ולא מסר לו את המכתב וביום השבת כאשר הגיע הב"ח אל התפילה רצו בעלי המחלוקת לעשות בו שפטים, ועיכב בעדם השמש, באמרו כי הוא הוא האשם יען שלא קיים את דבר השליחות, במוצאי שבת נכנס אליו השמש למסור את המכתב וסיפר לו את הדברים כהווייתן אמר לו הב"ח: אלו שרדפוני וגרמו לי לטלטול וצער רב, לא יזכו לבוא אל המנוחה ואל הנחלה, אף לאחר מותם.. ואתה שמסרת נפשך עבורי וחסכתי ממני עגמת נפש בשבת קודש יברכך השי"ת בבן גדול וקדוש, ואכן, נולד לו בן זה רבי יצחק אשר לימים התמנה לאב"ד בעלזא, והתפרסם כאיש גדול וקדשו, והרה"ק מאלעסק זי"ע היה נכדו בן אחר בן.

יסופר שכאשר נולד הרה"ק מאלעסק התבטא הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע: "זה עתה ירדו מהעולם העליון שתי נשמות קדושות שיאירו את העולם", לאחר זמן כששאלוהו בניו הק' אודות נשמות אלו, השיב להם: "אחד כבר נפל ממדריגתו הגבוהה ר"ל, והשני הולך ומתגדל אצלינו", או אז הבינו מתוך דבריו שמתכוין הוא לחתנו הגדול הרה"ק מאלעסק זי"ע.

ימי ההילולא

כ"ט אב

- רבי שמואל סאלאנט אב"ד ירושלים ב"ר צבי הירש - תרס"ט
- רבי ישראל שלום יוסף ממעזבוז ב"ר אברהם יהושע העשיל - תרע"א
- רבי אליהו בצלאל מטעטש ב"ר יקותיאל יהודה מסיגעט - תרע"ח
- רבי יוסף מאיר ממאהנובקא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא - תרע"ט
- רבי אלטר יוסף דוד מאליק ב"ר שמעון שלמה - תש"ב

ל' אב

- רבי מנחם מנדל מגלאגוב ב"ר אשר ישעי' מראפשיץ - תרל"ג
- רבי מנחם מנדל אלטר מפאביאניץ ב"ר יהודה ארי' לייב - תש"ב
- רבי דוד צבי טעבל זעהמאן מדוקלא ב"ר אליקים געצל -תש"ב
- רבי מרדכי מדעמעטשער ב"ר אלימלך מטאהש תש"ד

א' אלול

- רבי משולם זלמן יהונתן מבריגל ב"ר ארי' לייביש ליפשיץ - תרט"ו
- רבי זאב וואלף טעננבוים אב"ד ווערפעלעט רחובות הנהר ב"ר צבי תרל"ג
- רבי ברוך אברהם בינדיגער אב"ד האנישאוויץ ב"ר דוב בעריש תרל"ד
- רבי חנוך העניך דוב מאלעסק ב"ר שמואל תרמ"ד
- רבי שלום דוד מזאבנא ב"ר יעקב יצחק תרפ"ג

ב' אלול

- רי פנחס יוסף דאבנער - שפירא מקאסוב ב"ר דוב בעריש תרל"ד
- רבי אשר אלימלך מקאזניץ ב"ר יחמיאל משה תרצ"ו
- רבי אברהם יעקב מבאיאן - לעמבערג ב"ר יצחק תש"א
- רבי אליעזר מוויזניץ ב"ר ישראל (דמשק אליעזר) תש"ו

במעלליו יתנכר נער

בהיותו כבן שבע שנים לקחו אביו להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע יחד עם אחיו הגדול הרה"ק ר' מאיר שהי' אח"כ אב"ד נאווירין, ויהי בבואם בצל קורתו של החוזה הק' מלובלין נטל אותם הרה"ק על ברכיו את ר' מאיר בימין והרה"ק מאלעסק בשמאל, ובירך את שניהם, אך שיכל את ידיו ונתן את ימינו על ראש הרה"ק מאלעסק באמרו: "בני הם ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו", ותמיד היה מרגלא בפומי' דהרה"ק מאלעסק זי"ע כי מאז זוכר הוא את הרה"ק מלובלין זי"ע וצורת קדשו עומדת לפניו בכל עת ובכל שעה.

האיש מקדש

חותנו הק' השר שלום מבעלזא זי"ע נתן

בו עיניו עוד בשחר טל ילדותו לקחתו לחתן לבתו הרבנית מרת פריידא ע"ה, וגופא דעובדא הכי הוה: כאשר נסע הרה"ק מבעלזא ללובלין ומסר קוויטל לרבו הק', כשקרא את שמה של בתו פריידא, אמר לו החוזה: "זיווגה של בתך מאיר מאוד בעיני, והוא יסע בעגלה שלכם", ואמנם כאשר נסע פעם הרה"ק מבעלזא ללובלין וקהל רב היו מלווים אותו עד מחוץ לעיר, ואף הרה"ק מאלעסק זי"ע שהיה אז ילד קטן היה בתוכם, בצאתם את העיר חזרו המלווים לביתם ואז הבחינו הנוסעים בהילד הצעיר שקפץ על העגלה, וכאשר שאלוהו מדוע אינו חוזר לביתו, השיב: "גם אני נוסע ללובלין".

מבחר שנותיו היו בבית חותנו הק' אשר הרעיף עליו טללי אורות קדושה וממנו קיבל רוב תורתו וחכמתו, זוגתו הרבנית שלא רצתה להטרידו בעניני פרנסה, היתה עוסקת במסחר ומתפרנסת ממכירת מטפחות של נכרים בחנותה כדי שבעלה יוכל לישב על התורה ועל העבודה, ויסופר שבאחד הימים כאשר הרה"ק מריזין זי"ע שבת בעיר ראדחיב נסעה גם היא לשם ונכנסה אל הקודש על מנת לתת פתקה עם פדיון נפש בבקשתה שיתפלל בעדה להצלחתה, כשקרא הרה"ק מריזין את הקוויטל נענה ואמר: "סוחרת זו הראויה ליטול קוויטלעך עוסקת במכירת מטפחות של נכרים", אולם היא קיבלה זאת באהבה ובלבד שבעלה יוכל לשקוד על התורה ועל העבודה.

שנים מספר היה סמוך על שולחן חותנו הק' בבעלזא, וכאשר נשאל פעם: אם אמת הדבר מה שהעולם אומרים על השר שלום שהיה נעור אלף לילות, השיב: "הרי אני בעצמי הייתי ניעור ביחד עם חותני יותר משלשת אלפים לילות ועסקנו יחד בתורה".

כבר אז נתגלה לרבים כוחו הגדול, וכאמור היתה הצדיקת עוסקת במסחר, ומדי פעם היתה נוסעת ללובוב ומביאה סחורה לעסוק במכירתה, באחד הימים כאשר בעלה עמד לנסוע ללובוב לקנות ספרים הנצרכים לו ללימוד, פנתה אליו בבקשה "בהיותך שם תקנה בעבורי סחורה הדרושה לי", בשובו מלבוב באם הדרך ירד מן העגלה בכדי להתפלל באכסניא, אך כשחזר אחר גמר תפילתו נוכח לדעת כי הסחורה נגנבה, עגמת נפש מרובה היתה לו ולא היתה לפניו דרך אחרת אלא לנסוע שוב ללובוב ולקנות סחורה נוספת בהקפה, בהזהירו את בעל העגלה שלא יספר לאשתו ממעשה הגניבה, וכשחזר לביתו מסר את כל הסחורה לאשתו ולא סיפר לה כלום, ואולם אותו גנב נענש וידו חלתה בשיתוק, מיד פנה לבית הרה"ק מבעלזא זי"ע והודה לפניו על החטא ועונשו אשר קיבל, אמר לו השר שלום זי"ע: "תיגש לחתני ותחזיר לו את הסחורה ותבקש ממנו להתפלל עבורך ואז בוודאי תתרפא כי הוא צדיק אמת", וכן הוה.

עם חותנו הגה"ק מבעלזא זי"ע

אדוק ומקושר היה בכל נימי נפשו לחותנו הגדול וכפי שכותב בהקדמתו לספרו "לב שמח": "וגם להוי ידוע דשורש תורה שלי הוא מה שקיבלתי ממורי חמי", כמו"כ מרבה להביא מדברי חותנו ומן הראוי לציין ענין פלא מה שנמצא בכתי"ק: שדיבר פעם עם שלשה מלאכי חבלה ושאל אותם: מנין אתם יודעים על הצדיקים שבעולם הזה, והשיבו לו: שכשהצדיק משלים בעולם הזה את צוותו הרוחנית הנקראת "צלם אלוקים" וזאת ע"י עבודתו לה' וצדקתו ע"י מעשים טובים, לוקחים את צוותו ומעמידים אותה בכל העולמות, ומכריזים לפניו "הבו יקר לדיוקנא דמלכא" וכן "ככה ייעשה לאיש אשר

ימי ההילולא

ג' אלול

- רבי ישכר בער מנאדבורנא ב"ר יצחק מקאליש - תר"ח
- רבי משולם זוסיא מזינקוב ב"ר יצחק מאיר - תרכ"ד
- רבי אברהם צבי אייזענשטאט (פתחי תשובה) ב"ר יעקב - תרכ"ח
- רבי ברוך מקונסטאנטין ב"ר יוסף מאוסטילא - תרנ"א
- רבי צבי הירש מלאמאז ב"ר דוד מקאצק - תרפ"ו
- רבי יצחק ישעי' מטשעהויב ב"ר חיים מצאנז - תש"ב
- ובנו רבי יעקב צבי הלברשטאם מסוכא - תש"ב

ד' אלול

- רבי צבי הירש אב"ד בערלין ב"ר ארי' לייב מאמסערדאם - תק"ס
- רבי ישעי' מפשעדבורז ב"ר מאיר - תק"צ
- רבי נתנאל הכהן פריעד אב"ד אוויואראש ב"ר יחיאל מיכל (פני מבין) תרע"ו
- רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק ב"ר שמעון קלמן (אור שמח) - תרפ"ו

ה' אלול

- רבי מנשה מקאזניץ ב"ר דוד - תקע"ד
- רבי יוסף הלוי ראטנבערג מקאזיווע ב"ר אהרן לייב - תרי"ד
- רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר מנחם מענדל - תרע"ח
- רבי נתן דוד עפשטיין מניישטאט ב"ר חיים מאיר - תש"א

ו' אלול

- רבי גרשון שמואל יום טוב לימפאן ב"ר נתן העלער (תוספות יו"ט) - תי"ד
- רבי יקותיאל יודא ב"ר אלעזר ניסן טייטלבוים אב"ד סיגוט (ייטב לב) - תרמ"ג

המלך חפץ ביקרו" ואפילו בגיהנום מוליכין צורתו ומזהירין כל מלאכי החבלה שתיפול עליהם אימה ופחד מפני אותו צדיק, אח"כ שאל אותם: כמה שנים הוליכו לפניכם את צורת מורי חמי מו"ה שלום מבעלז ז"ל, השיבו לו: "חמשים שנה ויותר", והמשיך לשאול: "כמה שנים מאז שנבראתם", אמרו לו: "ארבעים שנה", שאל אותם: "הכיצד אתם שקיימים רק ארבעים שנה יודעים שהכריזו על מורי לפני יותר מחמישים שנה, וכל שנותיו של מורי חמי היו שבעים שנה בערך בלבד", השיבו לו: "מיד כשנבראנו הודיעו לנו שצדיק זה מכריזים עליו כבר עשר שנים שיש לירוא מפניו כי כבר שנים שצורתו ידועה למעלה, וכן כבר עשר שנים שגם צורתך ידועה למעלה, וחמיך היה צדיק ורבי מבטן ומלידה".

עוד כותב שם וז"ל: גם סיפר (חותנו הגה"ק מהר"ש מבעלזא) דברים ששמע מן המלאכי חבלה שדנין אותו, ובעת שנפטר מורי חמי ר' שלום מבעלזא זי"ע סיפרו לו שהלכו לקראתו הבעש"ט הק' ותלמידו ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ועוד הרבה צדיקים ומלאכים קדושים, וכיבדו אותו לדרוש בגן עדן, ושאלתי אותו לאיזה צורך סיפרו לך זאת המלאכי חבלה, והשיב שגם זה בכלל העונשים להודיע לרשעים גודל כבוד הצדיקים מה שהם שומעים מאחורי הפרגוד... ואח"כ שאלתים איך הי' בפטירת חמי ז"ל מזה העולם, השיבו שהעלה נשמות רבות בעברו דרך הגיהנום ע"י שנתנו להם רשות להתקשר עמו.

על כס הרבנות

שנים רבות ישב בבעלזא שקוד בד' אמות של הלכה, גם כאשר נפטרה עליו אשתו הצדיקת ע"ה בשנת תר"ח נשאר במחיצת חותנו הק', ועפ"י עצתו של מרן הק' מרוזין זי"ע נשא בזיוו"ש את הרבנית חנה ע"ה אשר היתה יתומה ונתגדלה בבית הרה"ק מרוזין, הכלה היתה בת הגה"ק ר' משולם זלמן אשכנזי אב"ד יאס נין החכם צבי וחתן הרה"ק ר' אליעזר ליפא חתן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, לאחר נישואיו בזיוו"ש נשאר בבעלזא עד שנתמנה לשמש ברבנות סטיאנוו.

באחד הימים יצאו ראשי קהילת אלעסק לבעלזא לשאול בעצת הרה"ק מהר"ש את מי למנות כאב"ד בעירם, כששמע את בקשתם השיב להם: וואס פעלט אין מיין אייידעם ר' העניכ'ל, אנשי אלעסק שהיו עניים הביעו דאגתם ואמרו: הרי לרב אב"ד צריכים הרבה הוצאות עבורו, אך הרה"ק מבעלזא השיב להם: אל תדאגו, בעזהשי"ת הוא ישפיע לכם פרנסה, ראשי ונכבדי אלעסק הסכימו אז ביניהם לקבל אותו כרב ואב"ד בעירם, ושמה כיהן ברבנות עד יום פטירתו.

עם מרן הייט"ל זי"ע

מרן הייטב לב נסע פע"א על שב"ק פר' ראה לחסות בצל הגה"ק מאלעסק ובליל שב"ק אמר הרה"ק מאלעסק שמכיון שחלוש הוא לא יוכל לערוך את שולחנו על כן ברצונו שהרב מסיגעט יערוך את השולחן לפני הציבור, ואכן כך הוה שהייטב לב זי"ע ערך אז את שולחנו הטהור בביהמ"ד באלעסק, ואחרי שגמר עריכת השולחן שאל הרה"ק מאלעסק למקורביו אם זוכרים את הדברי תורה שאמר מרן הייטב לב זי"ע ואף אחד לא זכר את הד"ת, נענה להם הגה"ק מאלעסק זי"ע אני אגיד לכם את הד"ת: ראה אנכי, הטעם על תיבת אנכי הוא "תביר" היינו שאם יש לאדם לב נשבר יוכל לזכות להשגת אלוקות.

וידוע שלפני פטירת הייטב לב שלח שליח מיוחד להרה"ק מאלעסק זי"ע שיתפלל עליו, ואם כבר אי אפשר לפעול לו רפואה אזי יכוון איזה יחוד בעת יציאת נשמתו כי שניהם משורש אחד, ובשעה שהי' השליח שם גילה הרה"ק מאלעסק שעתה היא יציאת נשמתו.

גם ידוע שהרבנית הצדקנית מרת חנה א"ח של מרן הקדושת יו"ט זי"ע נכנסה אל הרה"ק מאלעסק זי"ע להתברך ממנו לפני שבאה בברית האירוסין עם הקדויו"ט, התבטא עליה הרה"ק ואמר: "איך זעה אויף איהר אַ אור גדול", ואמר הקדויו"ט שזה לבד שזכתה להוריד ב' נשמות קדושות כהעצ"ח ורביה"ק זי"ע כבר די לה ועליהם התכוין הרה"ק מאלעסק כשראה עליה אור גדול.

אחרית ימיו

דרכו בקודש הי' שבמוצאי יוהכ"פ ציוה לזמר לכל אחד מבניו ונכדיו הפיוט המבדיל מהאריז"ל וכן כיבד לזמר לאחד ממקורביו, פע"א אחר השולחן כשבא לחדרו ומצא את נכדו שם אמר לו: שכחתי לכבד גם אותך לזמר המבדיל, אמר לו נכדו: כבר עבר הזמן, ואי"ה בשנה הבא יכבד אותו, השיב לו הרה"ק: כן דיברת, לשנה הבאה אכבד אותך ג"כ לזמר, ואח"כ בשנה הבאה לא כיבד אותו, ונכדו הנ"ל זכר דיבורו ולא רצה להזכיר לו, ואחרי השולחן אמר ג"כ לנכדו כנ"ל: שכחתי לכבד אותך לזמר המבדיל, ואמר לו נכדו: עתה אני רוצה שזקיני יבטיח לי שאזמר בשנה הבעל"ט, וכך היה איזה שנים, ובשנת תרמ"ד היה המדובר ג"כ כך, ואמר נכדו ג"כ "לשנה הבאה אזמר", אז השיב לו זקינו הק' וגנח מאוד בזה"ל: אז מיר וועלן דערלעבן, ואכן נפטר בזאת השנה.

עוד רמז לפטירתו הקרובה כאשר בא אליו איש חסיד אחד לבשר לו שנולד לו בן למז"ט, היה זה ביום ד' טרם פטירתו, וכששאל אותו איזה שם יתן לרך הנולד, ענה לו הרה"ק: אי"ה יהיה שם, וביום ו' עלתה נשמתו הטהורה לגנזי מרומים, ואכן קראו אותו על שמו הק'.

בעיר ביסק היה ת"ח שהיה מחסידי צדיקי דורו ובאלעסק לא היה בשום פעם, ובשנת תרמ"ד בא פעם ראשונה לאלעסק, ואח"כ בא הרבה פעמים רצופים זה אחר זה והיה לפלא בעיני הרה"ק והוא לא אמר כלום ואחר פטירתו הרה"ק מאלעסק סיפר זה האיש שאביו בא אליו בחלום הלילה ואמר לו: דע בני שזה זמן רב שמכינים מקום בגן עדן להרבי מאלעסק ומכריזים בשמי מרום שבעוד חצי שנה יבוא לשם. וכששמע זאת בחלומו

בא לאלעסק הרבה פעמים להתענג מזיוו קדשו ולא רצה לספר החלום עד אחר פטירת רבינו.

דרכו היה שבשום פעם לא הניח לעשות הוספה בשבת קודם שישי והוא בעצמו עלה שישי ואחר עליתו לתורה עשה הוספות אם נצרך, ובשב"ק פר' ראה קודם פטירתו ציוה לעשות הוספות מתחלת הפרשה ועלה שישי והתחיל בנים אתם לה' אלוקיכם, ולא ידעו טעמו, ואח"כ אחר פטירתו ראו מה שאיתא באוהחה"ק עה"פ הנ"ל... יעוי"ש.

שמונה ימים קודם הסתלקותו היה קצת חולה ועמדו כל בניו ונכדיו סביביו והרה"ק ישב על כסאו ואמר בזה"ל: איך האב געהאפט אויף גרויסע ישועות און טאקע די רעכטע ישועה נאר נאר", ולא סיים דיבורו, ואמר לו נכדו: הלא יש עוד יותר מחודש ימים בזאת השנה, והשיב לי: הלא אתה רואה שאיני בבריאות, ובשעת אמירת דיבורים אלו הוריד דמעות וביום ד' היה סנדק ורצה עוד להיות מוהל ג"כ שמנהגו היה להיות סנדק ומוהל ביחד אבל לא היה יכול מפאת חולשתו וביום ה' א' דראש חודש אלול עלה לתורה, וביום ו' ערש"ק היה ערפל ועלטה גדולה על פני כל הארץ, ובבוקר שאל כסדר אם כבר יום, וברגעו האחרונה אחז בידו את הדיוקנא קדישא והטה את עצמו לצד האנשים העומדים שם ועלתה נשמתו הטהורה לגנזי מרומים ביום ו' ערש"ק פר' שופטים ב' דראש חודש אלול שנת תרמ"ד לפ"ק, והוא בן פ"ד כמנין שמו חנו"ך. ובאותה שעה עמדו כל המורה שעות אשר בביתו, והאנשים שהיו שם והיה להם מורה שעות בכיסם ג"כ עמדו, והי' לפלא.

ג' אלול

הגה"ק רבי יצחק ישעי' מטשעחויב זי"ע
בן מרן הק' מצאנז זי"ע

ואלה תולדות יצח"ק

הגה"ק רבי יצחק ישעי' נולד בשנת תרכ"ד כבן זקונים לאביו מרן הגה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רעכיל דבורה ע"ה (בת הרה"צ רבי צבי הירש מטארנא זצ"ל בנו של הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זצוק"ל) שהיתה מחברתו השלישית של הרה"ק מצאנז וילדה לו ששה בנים והוא היה הצעיר מכולם.

כשנולד הרה"ק ר' יצחק ישעי' נתמלא הבית אורה והרה"ק מצאנז הי' שרוי בשמחה רבה ועצומה, והתכונן לברית המילה בהכנות מיוחדות, ונהג במנהגים שונים מהרגיל שהיו לפלא, הוא נמנע מללכת למקוה כל השמונה ימים מטעמים הכמוסים אתו, וציוה להכין מלבושים חדשים וחבש שטריימל חדש לכבוד הברית גם ציוה לחדש את ספסלי בית המדרש ושולחנותיו, והכל לבש צורה חדשה וחגיגית.

הרה"ק מנאסוויד זצ"ל הי' מספר שראו אצל הרה"ק מצאנז הכנה דרבה מיוחדת במינה לקראת הכנסתו של ר' ישעי'לע בבריתו של אאע"ה וכמותה לא ראו כשנולדו לו בניו הקודמים, ולמרות זקנותו שכבר הי' בגיל למעלה משבעים שנה, וכבר פסק מלמול, שינה עתה את מנהגו והתכונן למול את הילד בעצמו, ורכש לו לכבוד זה סכין מילה חדש.

הרה"ק מצאנז הי' המוהל וקרא שמו בישראל "יצחק ישעי" על שם הגאון האדיר ר' איציק'ל האמבורגער, ועל שם הרה"ק ר' ישעי' מפשעדבורז זצוק"ל.

כי בן זקונים הוא לו

הגה"ק מקאלאשיץ הפליג מאוד את דודו הגה"ק מטשעחויב ואמר: איתא בזוה"ק שהבן נמשך ממוח האב, והיות שאחז"ל שתלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתן מתישבת עליהן, נמצא שבנו של התלמיד חכם הנולד לו לעת זקנתו עדיף הוא מן הבנים שנולדו בצעירותו, ובכן דודי מטשעחויב שהי' בנו הצעיר של זקני הגה"ק מצאנז, אע"פ שגדולת אחיו הגדולים נראית לעין כל מ"מ בפנימיות דפנימיות גדול הוא מיתר האחים.

גם הרה"ק מצאנז בעצמו העיד על שבעת בניו שהם שבעת הכוכבים של העולם, ובדברו אודות בניו הגדולים והצעירים אמר: הבנים הצעירים צריכים לכבד את הגדולים כמובן, אבל גם הגדולים צריכים לכבד את הצעירים כי הם נולדו בקדושה יתירה.

ופעם אמר הרה"ק מצאנז על בנו הרה"ק מטשעחויב: יגעתי להמשיך לו נשמה קדושה ורמה מאוד, חתרתי חתירה בכל העולמות וחפשתי עד שמצאתי אותה".

ארי בר חכים הוא לי'

מרן הק' מצאנז השתעשע הרבה בבן זקוניו, ופע"א כשביקר אצלו הרה"ק רבי יוסף מניישטאט זצוק"ל הידוע בתוארו "דער גוטער יוד" קראו אל החדר שהיה הפעוט מונח בעריסה, באמרו: בואו ותראו רבי מעריסתו".

ויסופר שפע"א נסע הרה"ק רבי דוד מדינוב לקרעניץ ונסע דרך צאנז לבקר בהיכלו של מרן הד"ח, ואמר לו הרה"ק מצאנז הייתי גם צריך לנסוע לקרעניץ אבל איני יכול, על כן אבקש לקחת את שני בניו הקטנים (ה"ה הרה"ק מראצפערט והרה"ק מטשעחויב) להשגיח עליהם, ולקחם הרה"ק מדינוב ונסע אתם לשם, באחד הימים כששניהם השתעשעו במשחקם עלה רעיון במוחו של ר' ישעי'לע, הוא התחפש כדוור לקח פיסת נייר בה רשם כמה מילים,ונכנס במרוצה לבית הרה"ק מדינוב תוך כדי קריאת "טעלעגראם, טעלעגראם", הוא מסר את הנייר להרה"ק מדינוב ויצא חיש מהר חזרה למשחקיו, הרה"ק מדינוב נטל את הפתק ומצא רשום בה כאילו הרה"ק מצאנז מודיע שהיום הוא אמור לבוא לקרעניץ, הרה"ק מדינוב העלה בת שחוק על שפתיו מרעיונותיו של הילד, אולם מה

מאוד השתומם כאשר לא יצאו שעות ספורות, והרה"ק מצאנז הגיע לפתע לראות את שלום בניו, הרה"ק מדינוב נתפעל מאוד וסיפר להרה"ק מצאנז מהטעלעגראם שקיבל מבנו, ענה הרה"ק מצאנז ואמר: אם אמנם עתה הוא עדיין בעל מופת אבל עוד יהיה בעל מופת בעתיד.

כי אבי ואמי עזבוני

בהיותו עלם צעיר לימים כבן שנתיים מתה עליו אמו ממגיפת החולי–רע שהשתוללה אז בעיר צאנז בהותירה אחריה ששה יתומים רכים, וסיפר ר' ישעי'לע שכשהלך ללווית אמו לקח אותו אביו ואת אחיו ר' שלום אליעזר'ל מראצפערט ואמר להם: בני, היודעים אתם מה שתאמרו היום, להוי ידוע לכם שמהיום הלאה תאמרו בכל תפילה קדיש, שזהו "יתגדל ויתקדש שמיה רבא", ואם כן בואו ואלמדכם פירוש תפילה זו, ונתלהב מאוד בעבודתו זו כל כך כמו בליל הסדר בשעה שהתחיל לתרץ את ה"מה נשתנה" והיה ממש לפיד אש עד כלות הנפש.

אחרי זמן מה שבת הרה"ק מצאנז את שבתו בעיר סטראפקוב, בעת התפילה קיפל את דפי הסידורים של בניו הצעירים לסמן להם איפה לומר את ה"קדיש", אחרי התפילה נכנס אליו האב"ד הרב הגאון ר' יוסף חיים זצ"ל בעמח"ס "טיב גיטין וקידושין" והתאנח, ושפך לפניו הרה"ק מצאנז את רגשי לבו ואמר לו: אתה רואה הרב מסטראפקוב, נשארתי לעת זקנתי אבא ליתומים צעירים, תתפלל נא בעדי שאזכה לאריכות ימים ושנים, שמי נקרא "חיים בן מרים", וגם שמך כן בהוספת השם "יוסף".

אך לא עבר זמן רב וביום כ"ה ניסן שנת תרל"ו בו ביום נחשכו המאורות ואביו עלה בסערה השמימה, עכשיו לקה בכפליים כאשר נשאר עתה יתום מאב ואם, לאחר הסתלקות אביו הק' עבר ר' ישעי'לע למשכנם של אחיו הגדולים, ונתחנך בעיקר על ברכי אחיו הק' משינאווא ומגארליץ זי"ע.

האיש מקדש

עוד בחיי אביו בא בקשרי השידוכין עם הרבנית פריידא בת הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקרילוויץ (בן הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב בן הרה"ק בעל "אוהב ישראל" מאפטא), חתן הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, אשר בא להשתתף בשמחת התנאים שהתקיימו בצאנז, וגם שבת את שבתו שם.

ביתיים נסתלק מרן הק' מצאנז ויהי כעבור כמה שנים קבעו את זמן החתונה על יום ח' טבת, אור ליום ו' ערש"ק פר' ויגש שנת תרמ"א.

לפני החופה שאל הגה"ק מהר"י מבעלזא את החתן: האם בקשת את אביך לבוא על החתונה, והוסיף, בעת היותי על התנאים שלך בצאנז הבטיח לי אביך ז"ל שיהיה על החתונה, אבל רצון הקב"ה היתה אחרת, אבל כידוע מה דאי' בזוה"ק שנשמות האבות בגן עדן באים לעולם הזה בעת שמחת צאצאיהם, ואז בעת התנאים אמר לי אביך ז"ל עליך שלדעתו תהי' "ערליכער יוד" ולחש לי באזני כמה טעמים ברורים על זה, לכן בני יקירי היום הוא הזמן שתתפלל לה' שתהי' לך שייכות לאביך ז"ל", וכשהיו העם שומעים דברים אלו יוצאים מפי הגה"ק מהר"י מבעלזא נמס לבבם כמים.

לאחר חתונתו נשאר בעיר בעלזא, והיה סמוך על שולחן חותנו זקינו כמה שנים, שם ישב על התורה ועל העבודה, כשהוא מתחמם נגד אורו של זקינו הגדול, שם למד בחברותא עם דודו הגה"ק מהרי"ד מבעלזא, ע"פ מעשה שהי' שפע"א בא מרן הד"ח בחלום להרה"ק מהרי"ד וביקשו שילמד עם בנו האברך, כי הוא נתייתם בילדותו וצריך סעד לתמכו, ומאז התחיל ללמוד עמו שיעור קבוע משך זמן רב.

אך לא ארכו לו שם בבעלזא ימי שמחה ושלוה ופגעה בו מידת הדין בפטירת אשת נעוריו אשר לאחר שילדה לו שלשה ילדים שבקה חיים לכל חי, כאש היא רק בת כ"ז שנים, לאחר פטירתה המשיך לישב שם בבעלזא זמן מה, ואח"כ עקר דירתו משם ועבר לגור בעיר סאטמאר, שם הקימו לו חסידי צאנז ביהמ"ד שהנהיג כל זמן שהותו שם.

לאחר תקופה מסויימת נפטר הרה"צ ר' ירחמיאל טייטלבוים זצ"ל בנו בכורו של הגה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים מאוהעל (שהי' חתנו של הרה"ק מקשאנוב זצ"ל אחיו של ר' ישעי'לע), ומאחר שמת בלא בנים הוזקקה אשתו לחליה, ובראש הבי"ד שערכו את החליצה ישבו האחים הקדושים הגה"ק משינאווא זצוק"ל והגה"ק מקשאנוב זצוק"ל.

הרבנית אשת הנפטר ר' ירחמיאל הנ"ל היתה הצדקנית מרת אסתר מרים, בתו של הגה"ק ר' יעקב צבי מפאריסוב זצוק"ל בעמח"ס "עטרה לראש צדיק", מיד בסיום החליצה פנה אליה הרה"ק משינאווא בהצעה להינשא לאחיו האלמן ה"ה הגה"ק ר' ישעי'לע, והוסיף בהוסיפו: כי באם יבוא השידוך לידי גמר, יעלזו אבי ואביך בגן עדן, כאשר הסכימה להשידוך, שלח הגה"ק משינאווא טעלעגראם להודיע לאחיו ולקבל את הסכמתו, כששמע הגה"ק ר' ישעי'לע הצעה זו שלח את בן אחיו הגה"ק מציעשנוב לשמוע חוות דעת חותנו הגה"ק מהר"י מבעלז, כיון שהגה"ק מבעלזא רצה שישא את אחד משאר צאצאיו, וכשנכנס לשאול את פי חותנו נתן את הסכמתו המלאה ושיבח מאוד את הדבר, וכך נעשה ונגמר הדבר בכי טוב.

על כס הרבנות

בשנת תרמ"ג בתקופת מגורו בבעלזא השתדל אחיו הגה"ק משינאווא והשיג עבורו הצעת רבנות בעיירת טשעחויב, ברם לא אסתייע מילתא ור' ישעי'לע לא קבע עדיין את משכנו שם, ובינתיים עברה עליו צרת אשתו ונידודו לעיר

סאטמאר כנ״ל, ולאחר שנשא את הרבנית השניה חזר ונתעורר ענין הרבנות ועבר לגור שם.

טשעחויב היתה עיר קטנה ואנשים בה מעט הגה״ק ר׳ ישעי׳לע מצא בה בקעה להתגדר ולהנהיג את העיר כרצונו, בתיקון תקנות מועילות והוספת גדרים וסייגים, אך הנהגתו ביד רמה ועמידתו האיתנה בעניני דת ודין משכה עליו שנאה מאנשים התקיפים שבעיר אשר התחילו להקניטו ולרדפו ומררו את חייו עד שהי׳ לו קשה מנשוא, והחליט לעזוב את העיר לאחר ששימש בה כמה שנים ובד בבד גם לעזוב את כל משרת הרבנות ולהשתקע בעיר הגדולה קראקא.

בחודש ניסן שנת תרנ״ג לפ״ק עבר הגה״ק מטשעחויב לקראקא ופתח שם בית מדרשו, שם בקראקא ישב במנוחה ושלוה ועבד את השי״ת באין מפריע, והיה נערץ ונקדש על כל בני העיר שידעו והכירו כי גדול בקרבם קדוש ישראל.

ויסופר שפע״א נפגש אביו הרה״ק בעל דברי חיים עם הרה״ק ר׳ מאיר מפרעמישלאן זי״ע אמר הרה״ק מפרימשלאן: ״צאנזער רב איך בעהט אייך, מאכט נישט אלע אייערע קינדער רבנים״, והשיב לו הרה״ק מצאנז הלא כבר כל בניי הם רבנים ומשמשים בכתר רבנות, והרה״ק ר׳ שלום אליעזר מראצפערט הוסיף ואמר: כאשר נולדנו הגיד לנו אבינו הקדוש, כי בטח עלינו התכווין הרה״ק מפרימשלאן בדבריו, ועל כן לא נתמנתי לרב ואב״ד מעולם ומעולם לא אהי׳, וכן אחי הרב מטשעחויב אשר באמת כן נתמנה לרבנות דק״ק טשעחויב עכ״ז אינו רב שם כי כל ימיו הי׳ גר בקראקא, והשם טשעחויבער רב היא רק כשם כינוי בעלמא.

עם מרן רביה״ק זי״ע

כידוע שררה בין הני תרי צדיקים קדושים ידידות עזה, רבי ישעי׳לע אמר פעם לרבינו: ומסופר שפע״א נפגש רבינו עם הרה״ק ר׳ ישעי׳ מטשעחוב זי״ע בן זקוניו של מרן הד״ח, ונשק את רבינו על מצחו, ואמר לו: ״הלא ידעתם כי אחים אנחנו, כי הרי נולדתם מברכתי של אבי הק׳ ז״ל״. וכשרבי ישעי׳לע הי׳ פעם על אם הדרך ועבר את העיר קראלי, בעת שרבניו כיהן שם כאב״ד, קיבל רבינו את פניו אצל מרכבת הברזל, ורבי ישעי׳ מרוב התרגשות אמר לרבינו: קראלער רב, איך ווייסט נישט פארוואס איך האב אייך אזוי ליב״ ונשק את רבינו על מצחו.

פ״א כשהי׳ רבינו במרחץ מארינבאד, הי׳ שם בעת ההיא גם הרה״ק ר׳ ישעי׳לע מטשחויב זצוק״ל, ור׳ פייבוש משב״ק של רבינו הלך לשולחנו של הרה״ק מטשחויב ואח״כ הלך ר׳ ישעי׳לע אתו, ואמר שרוצה לשמוע הקידוש מרבינו וישב אצל שלחנו עד גמירא. פע״א הי׳ רבינו בקראקא מקום מגורו של ר׳ ישעי׳לע והלך רבינו לבקרו, וכשנפטר ממנו ליווה אותו ר׳ ישעי׳לע עד סוף הרחוב, ושאלו אותו למה שינה מהרגלו ללות עד סוף הרחוב והלא דרכו ללות עד פתח ביתו, השיב להם ״הרב הזה הוא גברא רבא ולגדולות נוצר להיות רבן של כל בני הגולה״.

כשנשא רבינו בזו״ש בא ר׳ ישעי׳לע מטשחויב לקראקא וערך סעודות שבע ברכות לכבודו של רבינו, ולפני הסעודה יצא רבינו מבין המסובין ושהה קצת והיו אנשים שחרה להם הדבר, וכששמע ר׳ ישעי׳לע דבריהם הכריז, מי שרוצה יכול לילך מכאן אינני מעכבו, ״אבל תדעו שהרב מסאטמאר הוא צדיק הדור וצריך שיהי׳ לכם דרך ארץ בפני צדיק הדור ואני מתגעגע הרבה פעמים לראותו״.

על קידוש ה׳

כמה ימים טרם פרוץ המלחמה ברח הגה״ק ר׳ ישעי׳לע לעיר לעמבערג, מלעמבערג שב לעירו קראקא ודר בגעטא, בקיץ תש״ב עבר מקראקא לגעטא באכניא, שם נשאר יותר משנה עד להעלותו על קידוש ה׳.

רביה״ק והרה״ק רבי שלום אליעזר״ל זי״ע אספו יחדיו סכום עצום של מאה אלף פענגאס לטובת הצלתו של רבי ישעי׳לע ורצו להבריחו מהגעטא ולהביאו לאונגארין, כמו שעשו להגה״ק מבעלזא זי״ע שגם כן הי׳ בגעטא ההוא.

רביה״ק כותב אודותיו במכתב ששלח להעסקן מוה״ר חיים ישראל אייז הי״ו (המכתב מובא בדבר״י מכתבים קל״ד) וז״ל: ״בענין הה״ק הר״ר ישעי׳ שליט״א בנו של מרן הדברי חיים זלה״ה הי׳ כמה סיבות, וקשה יותר להצילו, ואחר רוב ההשתדלות עדיין לא נעשה עמו דבר, ולזה צריך להשתדל עבורו בפרטיות וד״ל״.

אבל לדאבון לבם לא עלה להם הדבר, וביום ג׳ אלול תש״ג מצאו הרשעים את מקום המחבוא בה הסתתר רבי ישעי׳לע עם עוד כעשרים נכדי הגה״ק מצאנז זי״ע, הרשעים אמרו להגה״ק ר׳ ישעי׳לע ברגעים האחרונים מה הוא מבקש, ואמר שרצונו להתעטף בטלית ולהניח תפילין שהי׳ לו בירושה מאביו הק׳, וכך כשהי׳ מעוטר בטליתו ובתפילין חבוש על ראשו ירו בו המורים ונעקד על קידוש השם, יחד עם כל שאר המחבוא, ה׳ יקום דמם.

כשהגיעו לאזני רבינו הבשורה הנוראה שהדייטשן תפסו את רבי ישעי׳לע והרגו אותו, הספידו מספד גדול ומר בסאטמאר ובתוך הדברים צעק ובכה: ״מען קען נישט אויסאלטן די גזירות רעות וואס מען הערט, מען האט צוגעזומען פון אונז דעם היליגן רב׳ס א קינד, אשר אמרנו בצלו נחי׳ בגוים״...

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל

מסאמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ויזמרון לך שירין ורחשין
בירושלים קרתא דשופריא

באותות כבוד והערכה, נשגר כוס של ברכה,
לכבוד מע"כ ידידינו החשוב, אהוב וחביב, ראש
וראשון לכל דבר קודש, לכל מוסדות כ"ק מרן
רבינו שליט"א תומך במדת הגודש, ובמיוחד לבו
בוער למען מוסדותינו הק' פה עיר הקודש, עוזר
וסומך לכל אשר אליו פונה, בסבר פנים יפות
לכ"א עונה, נודע ברוחו הנדיבה ובנפש מסורה,
שמעו הטוב הולך בכל המדינות לתפארה, עוטה
כשלמה אורה, לו יאה שבח ושירה, ה"ה

הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר **יואל עפשטיין** הי"ו

חבר וועד העליון דקהילתינו הק'

לרגל השמחה שבביתו שורה, ברוב חדוה ואורה

אירוסי בתו החשובה שתחי'

בסימן טוב ובמזל טוב ובשעטומ"צ

עב"ג החתן המפואר, יפה פרי תואר, העילוי והמצוין, צורבא מרבנן

החתן שמעון היילברוין הי"ו

בן ידידינו הרה"ח ר' **צדוק היילברוין** הי"ו

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט**ב**
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל**ל**
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתו**ב**
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון ו**ירושלים**

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר יצחק יאקאן

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

להתעורר ביראה בראש חודש אלול

באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי (ראש השנה ב.). הנה אדמו"ר הצדיק מורינו אלימלך זצ"ל פירש בדרך רמז על פי מה דאיתא בזוהר הקדוש דמעשר רומז ליראה, כי ' יראה כנודע.

והנה דעת התנא קמא מי שמתנהג כל השנה בדרך הכסילים רק בראש חודש אלול הוא מתעורר לתשובה ולירא השם יתברך, הוא כמו הבהמה שאין לו דעת אדם, וזהו שאמרו באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, שאז מי שיש לו דעת בהמה מתעורר ליראה הנרמז במעשר. כי מי שהוא בבחינת אדם ירא השי"ת כל השנה כולה.

ורבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי, פירוש שמי שמתעורר על כל פנים בראש חודש אלול הוא גם כן בבחינת אדם, אבל מי שממתין עד באחד בתשרי והוא ראש השנה יומא דדינא דכולי עלמא ואז רק משיג היראה הוא מעשה בהמה, כי על כל פנים צריך לדרוש שלשים יום קודם ודפח"ח (ודברי פי חכם חן).

(ספה"ק עבודת ישראל)

◆◆◆

משל ל'שופר' בחודש אלול

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו (תהלים פא, ד). על פי משל ממלך שפקד על עמו שלא להביא סחורה מחוץ למדינה, והם עברו ומלאו כל החנויות מהסחורה ההוא, ונודע הדבר למלך כי הלשינו עליהם קצת מעבדי המלך. ואף שידע המלך כי אמת הוא הדבר נעשתה התועבה הזאת ומן הדין המה מחוייבים מיתה, והמלך רחמן מאוד ולמחול לגמרי אי אפשר דאם כן בטלה המלוכה דכל איש הישר בעיניו יעשה.

מה עשה, אמר שיבא ליום פלוני לאותו מדינה המורדת ויחקור, ומצוה להכריז באותו מדינה בכל הרחובות והשווקים שליום פלוני יבא המלך ויחפש מאוד מאוד, ומי שימצא אצלו אותה הסחורה דמו בראשו, ובודאי כוונת המלך שבינו ובינו יטמינו ודי בזה רחמנות וחמלה, ומי אשר לא חש אין אחריותו על המלך כי הוא על חייו לא חס והבן.

והנמשל מובן, וידוע דהתשובה הוא כיסוי והטמנה לחטאים כמו שנאמר (תהלים לב, א) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה, ונאמר (משלי י, יב) על כל פשעים תכסה אהבה, והיינו תקעו בחדש שופר רצה לומר בכל החדש, בכסה ליום חגנו דהיינו לראש השנה שהוא יום המוגבל יהיה הכל מכוסה כזה מכריז השופר ומי אכזר אשר לא יעיר, והבן.

(ספה"ק תהלים תפלה למשה קאפיטל פא)

◆◆◆

רמז לתקיעת שופר בחודש אלול

הללוהו בתקע שופר (תהלים קנ, ג). בטור אורח חיים סימן תקפ"א כתב תניא בפרקי דרבי אליעזר וכו', לפיכך התקינו שיהא תוקעים בחדש אלול וכו'.

וכתב מורי זקיני (הישמח משה) זלה"ה על הגליון (וזה לשונו). ולי נראה להביא סמך להמנהג לתקוע בכל חדש אלול, על פי השבולי לקט בשם הגאונים שהובא בהבית יוסף ובפרישה לעיל סימן תכ"ב, וזה לשונו מנין שאומרים הלל בראש חודש, מצינו שרמז דוד בתהלים (קנ, א) הללויה הללו אל בקדשו, י"ב פעמים הללו כנגד י"ב חדשים, ולפיכך אנו כופלים כל הנשמה תהלל, על שנה מעוברת שיש לה י"ג חדשים, עד כאן לשונו.

ולפי"ז 'הללויה' הראשון הוא על 'ניסן' שהוא ראשון לחדשים – 'הללו' אל בקדשו הוא על 'אייר' – 'הללוהו' ברקיע עוזו הוא על 'סיון'. 'הללוהו' בגבורותיו הוא על 'תמוז' – 'הללוהו' כרוב גדלו הוא על 'אב'. – 'הללוהו' בתקע שופר הוא על 'אלול' כן נראה לי. ה"ק משה טייטלבוים, עד כאן לשון הזהב.

(ספה"ק ייטב פנים)

◆◆◆

רמז לתשובה לבחורים וזקנים בחודש אלול

אז תשמח בתולה במחול וגו' (ירמיה לא, יב). שמעתי מאת שאר בשרי הרב החסיד הקדוש מוהר"ר אלעזר זצ"ל מנוחתו כבוד בליזענסק, אז תשמח בתולה (היינו רמז לחדש אלול אשר מזלו בתולה, הנה תשמח) במחול (כשימחול השם יתברך עונותיהם של ישראל) עד כאן דבריו.

והנה סיימתי פירוש הפסוק לפי זה ובחורים וזקנים יחדו, זקנים היינו אותן שהיו צדיקים מעיקרא, בחורים היינו הבעלי תשובות דהוו כבריה חדשה כאילו נולדו מחדש, כולם יהיו יחדו, שגם הבעלי תשובה יהיה מדריגתן כמדריגת הצדיקים שלא טעמו טעם חטא (ולפעמים תגדל מעלתן כמו שאמרו רבותינו ז"ל).

ומעין הנזכר לעיל באופן אחר, בשמחת בית השואבה היו הצדיקים גמורים משבחים ואומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו (סוכה נג.) והיו משבחים ימי הבחרות, והבעלי תשובה היו אומרים אשרי זקנתינו שכיפרה על ילדותנו, הנה היו משבחים ימי הזקנה.

וזהו ובחורים וזקנים יחדו, הן אותם שמשבחים ימי הבחרות הן אותם שמשבחין ימי הזקנה כולם יעמדו יחדיו לפני ה' לחיים ולשלום, וזה נחמד.

(ספה"ק בני יששכר מאמרי חדש אלול מאמר א אות ה)

◆◆◆

חודש אלול

כדלים וכרשים דפקנו דלתיך (סליחות). באלול אנו אומרים בתפלתינו בסליחות, לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, דהנה חדשים הקודמים תמוז אב נקראים דלים ורשים (עד כי ירחמם השם יתברך במהרה), דהנה מבואר בכתבי האר"י ז"ל שם אדנ"י במילואו ישנו י"ב אתוון כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד (תיקו"ז נט.), הנה בכל חדש מן י"ב חדשי השנה מאיר אות אחד, דהיינו, לניסן א', ולאייר ל', ולסיון ף', ולתמוז ד', ולאב ל', וכן אינך.

על כל פנים הנה אלו הב' חדשים תמוז ואב בהם אתוון 'דל' (וזה כונתינו בברכת אמת ויציב בימים הללו באומרינו עוזר דלים, אשר במהרה השם יתברך יעזור את הדלים הללו ומדלה יבצעני (ישעיה לח יב)).

והנה בהגיע חדש אלול הנה תצטרף הת' אל הד"ל ומתהוה 'דלת' פתוחה לשבים, על כן הוא ימי רצון גם בימי דלותינו.

ומפורש אצלינו בפסוק ארוממך ה' כי "דליתני" ולא שמחת איבי לי (תהלים ל, ב) [עיין מה שכתבנו במאמרי תמוז ואב (מאמר א' אות ו') מה שנפלו תמוז ואב אלול לחלק עשו ולקח יעקב מידו אלול עי"ש].

(ספה"ק בני יששכר מאמרי חדש אלול מאמר א אות ח)

◆◆◆

עיקר גדול לתשובה לשמור חושיו וקבלת קנם

שופטים ושוטרים תתן לך וגו' (דברים טז, יח). בהתחלת אלול קורין תמיד סדר שופטים ושוטרים תתן לך וכו', שזהו התחלת התשובה ועיקרה אשר הבעל תשובה מחויב להושיב שופט ושוטר אצל כל שעריו, דהיינו כל החושים אשר המה שערים באדם שפתחם הבורא יתברך שמו להשתמש עמהם, כגון עינים ואזנים וחוטם ופה וראש הגויה, מחויב האדם להושיב הדעת לשופט אצל כל שער ישפוט בצדק את אשר ישתמש בחושים ואת אשר יניח.

ושוטר הוא אשר יעניש את העובר, כמו כן יושיב האדם שוטר את אשר יעניש, היינו אם יזדמן אשר יסתכל בעיניו בדבר האסור או ידבר בפיו את אשר לא ירצה לה', יקבל על עצמו עונש הן בממון לצדקה והן בגוף בסיגוף ותענית וכיוצא (וכמו שנהגו תלמידי הרמ"ק ז"ל), וזהו עיקר גדול לתשובה.

(ספה"ק בני יששכר מאמרי חדש אלול מאמר א אות י')

◆◆◆

ארבעים ימי רצון

אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ו, ג). אמרו דורשי רשומות א'ני ל'דודי ו 'דודי ל'י ראשי תיבות 'אלול', שאז השם יתברך פותח יד לקבלינו בתשובה, ונפשות ישראל עורגות לו וינהו אחרי ה'. סופי תיבות של ד' תיבות הללו המה ד' יודי"ן, בגימטריא ארבעים, מרמזין לארבעים יום שהיה משה בהר לקבל לוחות האחרונות מן ראש חדש אלול עד יום הכפורים, והמה עד היום ימי רצון.

(ספה"ק בני יששכר מאמרי חדש אלול מאמר א אות יד טו)

◆◆◆

הרהורי תשובה מן השמים

והיה עקב תשמעון וכו' ושמרתם וכו' ושמר וכו' (דברים ז, יב). כל שלטי הגבורים פירשו מהו לשון עקב, גם והיה לשון שמחה. ויש לרמז, דהנה לעיל מיניה כתיב ושמרת את המצוה וכו' היום לעשותם, היינו היום בכל יום ויום ולא לדחות המצוה והמשפטים מיום אל יום, ואף על פי כן והיה (שמחה תהיה לפניו יתברך שמו) עקב תשמעון את המשפטים האלה [היינו אם חס וחלילה תתרשלו במצות ועל כל פנים בעקב היינו בסוף השנה שהוא אלול תשמעון וכו', על דרך שכתבתי (לעיל אות ג') בפסוק בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים, היינו אלול].

ושמרתם ועשיתם אתם, כי אין לך אדם מישראל שלא יהיו מעוררין אותו בהרהורי תשובה בימים האלה, רק האדם מחויב להתאמץ בדבר כשרואה שמעוררין אותו מן השמים יחזיק באותו התעוררות ולא יתרפה, אז אפילו רק בעקב תשמעון וכו' ושמר ה' אלקיך לך וכו'.

(ספה"ק בני יששכר מאמרי חדש אלול מאמר א אות כ')

◆◆◆

צירוף של חודש אלול

וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה (דברים ו כה). והיה רגיל רבינו לומר טעם על מה שהצירוף של חודש אלול יוצא מסופי תיבות של הפסוק וצדק"ה תהי"ה לנ"ו כ"י, כי אין לנו במה לבוא לפני המלך ה' רק לבקש חסד וצדקה מבעל הרחמים.

(מהזור דברי יואל)

מוסדות יטב לב

דרבינו יואל

מסאטמאר

בנשואי

בית שמש

ברכות שמים מעל

ברגשי הוקרה והערכה, נשגר כוס של ברכה, לכבוד מע"כ ידידינו הנודע בשערים, בפעולותיו היקרים, עוסק בצרכי ציבור באמונה, בדעת ובתבונה, לב טוב ונמס מול כל צרה וצוקה, שומע כל צעקה, לבו ער וחם לכל דבר קודש, לתמוך במדת הגודש, נודע ברוחו המסורה, לתמוך במוסדות התורה, להפצת תורת ושיטת מרן רביה"ק זי"ע חפצו ותשוקתו, ולמען מוסדותיו הק' מוזיל זהב מכיסו, ידיד נאמן ועמוד התווך של מוסדותינו המעטירה, ומוזיל זהב למענינו בסבר פנים מאירה, מסור בלו"נ להצלחתה ושגשוגה של תלמוד תורה "יטב לב" - ו"בית רחל" לחינוך הבנות בדרך המסורה, אשר נתייסדה לפני שבע שנים ע"י רבינו הגה"ק שליט"א מנורה הטהורה, ועומד לימינה בעוז וגבורה.

הרבני הנגיד הנכבד הרה"ח המפואר

כש"ת יואל עפשטיין הי"ו

חבר וועד העליון דקהילתינו הק'

ולמשפחתו הנכבדה שיחיו

מזלא טבא וגדיא יאה לרגל שמחתו הגדולה

אירוסי בתו הכלה החשובה שתחי'

עב"ג החתן המפואר, יפה פרי תואר, העילוי והמצוין, צורבא מרבנן

החתן שמעון היילברוין הי"ו

בן ידידינו הרה"ח ר' צדוק היילברוין הי"ו

ברכותינו צרופות בשמחה ואורה, שיבנו בית נאמן לתפארה, ויהא קשר של קיימא לתדירא, ויזכה מע"כ לרוות מכל יו"ח רוב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ועוד רבות בשנים יזכה להרים קרן התורה ועבודה במדה גדושה, מתוך בריאות השלימות והרחבת הדעת דקדושה, עדי נזכה לבנין ציון עיר קדשינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן

מעריך, מוקיר ושמח בשמחתו הגדולה מריחוק מקום ומקירוב הלב

בשם הנהלת המוסדות בית שמש

צבי עקיבה ברייטשטיין

יו"ר הנהלת מוסדות "יטב לב"
בית שמש

פרק י"ב - מלחמת חרמה ע"י גדולי ישראל

<u>פתיחה</u>

במגילת שיר השירים אומר לנו שלמה המלך ע"ה: "הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהריים שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבריך" (א' ז') "אם לא תדעו לך היפה בנשים צאו לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים" (א' ח') וברש"י: אם לא תדעי לך, זו היא תשובת הרועה, אם לא תדעי לך להיכן תלכי לרעות צאנך את היפה בנשים, שחדל לו הרועה מלהנהיג אותם, צאי לך בעקבי הצאן, הסתכלי בפסיעת הדרך שהלכו הצאן והעקבים ניכרים, ורעי את גדיתיך על משכנות הרועים, בין משכנות שאר הרועים שאת אצלם, וזה הדוגמא, אם לא תדעי לך כנסייתי ועצתי היפה בנשים בשאר אומות איכה תרעי ותנצלו מיד המציקים לך להיות ביניהם ולא יאבדו בניך, התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלי תורתי ושמרו משמרתי ומצותי וכי בדרכיהם, ואף בשכר זאת תרעי גדיתיך אצל שרי האומות, ע"כ.

וע"ז כתב רביה"ק זי"ע בספרו ויואל משה (מאמר שלוש שבועות סי' קס-קסא) "ועל מצב כזה כתב רשיז"ל בשיר השירים וכו', ונבואה זו היא בדורותינו שהוא במצור ובמצוק בפירצות הדור הנורא מאוד, ואין בכוח כל הדור ההוא להכריע מאומה, אלא להסתכל בעקבי הצאן דרכי אבותינו ורבותינו הראשונים, ולא יסתפק בזה כל מי שיש לו מח בקודקדו, שהיה דעתם בתורה להתרחק מהציונות מהם ומהמונם ומכל פעולותיהם אשר מרשעים יצא רשע, וחלילה ליקח חבל בכל אשר להם לא מיניה ולא מקצתיה, וכו', וכאשר נתבונן בלשון רשיז"ל בשיה"ש אם לא תדעי לך היפה בנשים שכתב 'שחדל הרועה מלהנהיג אותך' ולא אמר שלא יהיה לך רועה, בנשמע שזה ברור שיהיה רועה בישראל אלא שחדל מלהנהיג וכו', ונראה שכיוון להמצב שהרועה נמשך אחר מצב הדור, אם כן חדל ליהות מנהיג כי אדרבא מנהיגין אותו והמה ממשיכין את רועי ישראל לדעתם הנכוזבה, ועל אותו זמן אמר צאי לך בעקבי הצאן כפרש"י ז"ל התבונני בדרכי אבותיך הראשונים", ע"כ.

ובמכתב קודש בשנת תשכ"א הוסיף רביה"ק זי"ע: "ואין מקום להסתפק בזה, שזה דעת כל הגדולים והצדיקים שבדור לפנינו, כאשר שמעו אזני והבנתי מדבריהם הברורים לי כשמש בצהריים, והדור הזה כולו אין בכחו להכריע אף באצבע קטנה מדור שלפנינו", ע"כ.

וכפי שכתב רבינו היה זה מלחמתם של גדולי הדרות שלפנינו, וכדחיזינו דצריכים אנו לבדוק ולהמשיך בדרכם, ננסה בעזהשי"ת בפרק דנן להביא מקצת מן המקצת של הצדיקים הקודמים, נגד הציונות, ובפרט מאלו שעמדו בראש מערכות ישראל באותו זמן שהתחיל נגע הציונות להתפשט בעולם.

הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע

"צוחו ככרכיא אאמו"ר ז"ל ולא הסכימו לזה"

הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע היה מפורסם בקנאתו קנאת ה' צבאות בלי שום וויתור, עם כל מידת הטוב והחסד שהיה דבוק בהן לאין ערך, עמד איתן כצור חלמיש לשמור על כרם ה' מכל הטומאות שרצו לשטוף את עם ישראל.

ובזמנו לחם מלחמת ה' נגד החובבי ציון, וכפי שכותב בנו הגה"ק מציעשנוב זי"ע בלשה"ק: **"אם היה דבר זה לפני עשרים שנה כאשר התחיל רצ"ה קאלישער והביריו, וגאוני אמת וצדיקי זמנינו צוחו ככרוכיא, אאמו"ר ז"ל (הרה"ק משינאווא זי"ע), חותני הרה"צ ז"ל (הרה"ק מבעלוא זי"ע), ועוד, ולא הסכימו על זה כי ראו את הנולד, וכו'**, (דברי שמחה, מכתב ה').

כי הוא חלילה חורבן הארץ

הגם שבמקומות מושבי יראי ה' היה קשה להחובבי ציון לייסד שם קבוצות וארגונים, היו מקומות יוצאי דופן שבהם כן הצליחו לייסד קבוצות, ואלו שהתחברו עליהם היו מתחילה מהנושרים שהתקלקלו ונטו לדרך ההשכלה, ולדאבוינו מהם התרחב עוד עד שרב העיר בראדזשין, הרב שרגא פייוויל שרייער, נעמד לימינם, ועמד ברייש גלי בתמיכת החובבי ציון בכתב ובעל פה, (ונתדרדר עד שהשתתף בגופו באסיפה הראשונה של הציונים בקיץ תרנ"ח בסמאלאוו).

בחודש טבת תרנ"ז נתייסד בעיר טארנא קבוצה בשם **"אהבת ציון"** שהצליחו למנות את הגביר הרבני מו"ה זכריה מענדל אברדאם ע"ה, שהיה מחם ידי שינאווא, כגבאי בקבוצה.

ובפראטאקאל של החברה (הובא בהמגיד 1897 גליון 11 עמ' 739) נכתב כך: **"בהמושבה או בהמושבות אשר יוסדו העזרת ה' על ידי החברה 'אהבת ציון' יתנהגו יושביהם כדת תורה הק' בלי מחסור ח"ו, ואף פרט אחד מכל המוטל על יהודי כשר, ולא יפול דבר ארצה אף ממנהגים אשר נתקבלו בכל הגולה בין בני ישראל, אשר נוסדו על הש"ס והשולחן ערוך".**

וכן יצאו בכתב עת בלשון הקודש ובאידיש שנתפרסם בין חסידי גאליציע, בשם **"קול מבשר ותורת אמת".**

וכשהגיע השמועה הזו אל הרה"ר משינאווא זי"ע כתב תיכף ומיד מכתב לר' זכריה מענדל, ובו מבקש שיחזור בו ויתנתק מהחברה ומתבטא בחריפות נגד כל כל התנועה, ובתוך הדברים כותב (מובא בדברי יחזקאל, מכתב יט) וז"ל הק: **"הנה זה זמן כביר אשר קמו אנשים מבני עמינו, רובם דוקטורים, ואמרו נתחכמה לעשות ישוב לא"י וכו', ולא היו ימים מועטים השיבו כי הוא חלילה חורבן הארץ, כי האנשים שבאו המה בורים וקלי דעת ואין בהם ניצוץ יראת שמים ויש מהם מחללי שבת בפרהסיא.**

ואכתוב למעלתו דבר אחר שראיתי בספר שהדפיסו, כתוב שם שמי שדר אינו צריך לקיים התורה כי כל הדר בא"י כמו שיש לו אלקי וכו', ע"כ גדולה א"י שאפילו אינם מקיימים את התורה הוא כדאי תיקון עבודת האדמה של א"י, תופה רוחם עד כמה הם רוצים להטעות את ישראל, וכו', לכן הננו מודיע לכם שתודיעו לאחב"י שאינכם בחבורה זו וכו', ושלא יתחבר שום בעל נפש לחבורה זו, כי ברע הוא וכו'".

וכמובן שמכתבו של הצדיק הדור השפיע מאוד והרבה ממשתתפי החברה התנתקו מהם, וגם ר' זכריה מעדל פירסם הודעה בכתב עת "קול מחזיקי הדת", ובו מודיע על עזיבתו את גבאות והשתתפות החברה, עקב התנגדות צדיק הדור

המשך יבוא אי"ה

בעזה"ת

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

ספר

דברי שמחה

ב"ח

חלק א'. תוכו רצוף אהבה חדושי תורה, הנאמרים בקודשה ופוהרה, מלחיבים לב האדם לעבודת הבורא, וסורים לעם ה', דרך ה'.

חלק ב'. כולל מכתבים קדושים אשר בהם יצא ללחום מלחמת ה', בסמ"ג, לעמוד בפרץ ולגזור גזר, ואשר השיב לשואליו דבר, דבר דיבור על אופניו, שלא לסור מדרך ישראל סבא ומנהגיו.

כ"ק מרן אדמו"ר הרב הגאון הקדוש והפהור, אור הבהיר, צדיק יסוד עולם, איש אלקים, רבן של בני הגולה כקש"ת וכו' מוהר"ר **שמחה ישכר בער הלברשטאם** זצללה"ה האבד"ק **ציעשינוב** יצ"ו

וי"ע ועכ"א.

●

נדפס בפעם הראשונה בקראקא שנת תרצ"ב, וכעת נתחדש אורו בשיפורים רבים, תוספות מאמרים ומכתבים מכ"ק, תענה בעיון נמרץ ובהשגחה יתירה עד מקום שהיה מגוה"ת.

בהתאמת **סגולת** ניו יארק, שנת תש"ל לפ"ק

הספר יכולים להשיג אצל בתו של רבינו הקדוש המחבר זצללה"ה הרבנית הצדקת מנב"ת מרת חנה רחל רובקין תחי' אשת כ"ק הגה"צ מוהר"ר **אהרן** לוברש רובקין זצללה"ה אבד"ק ציעשינוב וטומאשוב דלובלין

פנימי | הערי | בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במסיבת לחיים אחרי תפילת שחרית במקום הנופש בעטלהעם ניו העמפשיר יע"א

לרגל הנחת תפילין לחתני הבר מצוה מאנ"ש שיחיו

יום ג' פרשת פינחס תשפ"א לפ"ק

הרה"ג ר' וואלף אהרן טעללער שליט"א מראשי מכצר הכוללים בקרית יואל: עם איז דא א שמועס צו א בר מצוה בחור זאל מאכן א שהחיינו ווען ער לייגט דעם ערשטן טאג די תפילין?

רבינו: אוודאי איז דא א שמועס דערוועגן. אין סי' כ"ב ברענגט מען דער רמב"ם (הל' ברכות פי"א ה"ט) אז מ'מאכט א שהחיינו דעם ערשטן מאל.[1]

אנדערע ראשונים קריגן אויף איהם,[2] תוס' אין סוכה (דף מו:) לייגט אראפ א יסוד אז ס'האט מיט שמחה.[3]

אין יו"ד סימן כ"ח ביי די מצוה פון כיסוי הדם, מוטשען זיך די פוסקים ארום, ביי יעדע מצוה, דאם ערשטע מאל וואם מ'איז מקיים א מצוה, וועגן מאכן א שהחיינו. דער ש"ך דארט וואונדערט זיך פארוואם מ'מאכט נישט.[4]

---

1 וז"ל הרמב"ם: "כל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר סוכה לולב ומקרא מגילה ונר חנוכה, וכן מצוה שהיא קנין לו כגון ציצית תפילין מזוזה ומעקה, וכן מצוה שאינה תדירה בכל עת שהיא דומה למצוה שהיא מזמן לזמן כגון מילה ופדיון הבן, מברך עליה בשעת עשייתה שהחיינו, לא בירך על סוכה ולולב וכיוב"ז בשעת עשייתה מברך עליהן שהחיינו בשעה שיוצא בהן ידי חובתו, וכן כל כיוצא בהן".

וכתב הכס"מ שמקורו של הרמב"ם הוא מתוספתא שלהי ברכות וז"ל שם: "העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהגענו וכו', העושה תפילין לעצמו אומר ברוך שהגענו, וכשמניחן אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין".

2 הר"ן (סוכה כב ד"ה וכתבו) שאין לברך שהחיינו על תפילין שאינו תלוי בזמן, וכן הוא דעת המרדכי (סוכה סימן תשמט), ויעויי"ש דחולקים גם על דעת התוס' דסברי דברכת שהחיינו תלויה בדבר שיש בו שמחה.

3 עיין בתוס' שם (ד"ה העושה) שפירשו שם למה על חלק מהמצוות עושה שהחיינו ועל חלק אין עושים, וכתבו התוס' בין השאר שעל תפילין אין עושים שהחיינו וז"ל: ונראה שמצוה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו ע"כ. ותפילין כיון שאין בקיומו שמחה לכן לא תקנו בו ברכת שהחיינו.

ולסיכום השיטות: א) שיטת הרמב"ם שמקורו בתוספתא שיש לברך שהחיינו על תפילין בפעם הראשונה "כי הוא מצוה הקנויה לו". וכ"ה שיטת הטור אליבא הטו"ז שיש לברך שהחיינו, והא דלא כתב גבי תפילין כי סמך על מה שכתב גבי ציצית.

ב) שיטת הטור אליבא הב"י שאין לברך על מצות תפילין שהחיינו "דאינו מזמן לזמן", וכ"ה שיטת הר"ן והמרדכי.

ג) שיטת הש"ך דאין לברך שהחיינו "על מצוה שמתחנכין בה", והטעם שמברך במנחות לאו מטעם חינוך.

ד) דעת הביאור הלכה שיביא עצמו לידי חיוב ברכת שהחיינו כגון פרי חדש או בגד חדש, ויכוין לפטור גם את זה. וכ"כ בשו"ת קרן לדוד (סי' נ"א) שיש לברך שהחיינו על התפילין ולכוין על הבגדים החדשים שקנה לכבוד הבר מצוה.

4 עיי' בש"ך שם (סק"ב): "..אבל צ"ע לפ"ז אמאי לא מברכין בציצית ותפילין ושאר מצות שמתחנכים בהו וכן אין מברכין שהחיינו על קדושי אשה או נשואיה כמ"ש מהרי"ק שורש קכ"ח וכן על מזוזה כדלקמן ר"ס רפט אלא ע"כ ס"ל דאפילו במצוה שמתחנכים בה אין מברכין שהחיינו כל שאין זמנה קבוע וכדעת התוס' והר"ן והרשב"א בחדושיו פ' כיצד מברכין דהיו כ"ד משמרות ואין מתחדשות יותר מב' פעמים בשנה וכיון שיש להן זמן קבוע מברך שהחיינו עכ"ל הא לאו הכי לא ואע"כ ה"ה בכסוי וצ"ע".

אין ייטב לב איז דא א שיינער טעם, אין פרשת עקב זאגט ער דאם, פארוואם מ׳מאכט נישט קיין שהחיינו, זאגט ער, ביי א גשמיות׳דיגע זאך, איז דער פשט אז עס קומט א נייע זאך, כ׳האב נישט געהאט דעם נייעם בגד ביז יעצט, יעצט האב איך א נייע בגד, די אלטע איז נישט חשוב, אבער א נייע בגד איז חשוב, דעמאלטס דארף מען מאכן א שהחיינו. ביי א מצוה, א נייע מצוה וועט ער מאכן א שהחיינו, און שפעטער נישט, פארוואם? ווייל ס׳איז א אלטע מצוה, איז טייטש אז א אלטע מצוה איז נישט אזוי חשוב ווי א נייע מצוה, ס׳דארף דאך זיין בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, איז פונקט פארקערט, ס׳דארף דאך זיין אזוי ווי ניי, און דא צייג איך דאך אז איך מאך יא א חילוק ביי א נייע מצוה, א גשמיות׳דיגע זאך איז דא א חילוק צווישן א אלטע און א נייע, א אלטע איז נישט אזוי חשוב, און א נייע איז חשוב, ביי א מצוה טאר אזוי נישט זיין, ס׳דארף דאך זיין בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, במילא קען מען נישט מאכן קיין שהחיינו, אזוי שטייט אין ייטב לב.[5]

הררו״א: ס׳איז דאך דא מצוות וואם מ׳מאכט יא א שהחיינו, די ערשטע נאכט חנוכה מאכט מען דאך אויך א שהחיינו, און אנדערע מצות.

רבינו: דאם איז ווייל עם קומט מזמן לזמן, אז ס׳קומט מזמן לזמן דעמאלטס מאכט מען א ברכה, שהחיינו וקימנו והגיענו ׳לזמן הזה׳, אז ס׳איז אנגעקומען דער זמן. אבער א זאך וואם עם קומט נישט מזמן לזמן, ס׳איז נאר ווייל ס׳איז א נייע מצוה, נו א נייע מצוה האט עם דאך נישט מיטן זמן.[6]

ועיין בספר ראשי בשמים שדי חמד החדש (מערכת ב אות ז) וז״ל: ״זכיתי לשאול מהקדוש אדמו״ר רשכבה״ג מבעלזא מו״ה ישכר דוב זצ״ל נשמתו בגנזי מרומים דעתו בזה [בגון שהחיינו לנער בר מצוה], והשיב לי שאין נוהגין לברך שהחיינו דהוששין לדברי הש״ך עכלה״ק״.

5 עיי׳ שם בייטב לב פ׳ עקב וז״ל בתו״ד: ״ועפ״י זה הבינותי מה דתמו׳ טובא על דעת רוב הפוסקים שאין לברך שהחיינו על עשיית מצוה חדשה שלא עשאה מעולם, עיי׳ ביו״ד סי׳ כ״ח בש״ך, הלא אין לך שמחה גדולה יותר מזה, ועל פרי חדש או בגד חדש יברך ועל מצוה שיש בה הנאת ושמחת הנפש לא יברך, אתמהה, עיי׳ בס׳ מור וקציעה סי׳ רכ״ב, ולמ״ש י״ל דה״ט דבאמת כל מצוה אפי׳ ישנה צריכה להיות חדשה בכ״י, ואם יברך על המצוה החדשה שהחיינו נראה דמה שאינו מברך על הישנה הוא משום שאינה אצלו כחדשה, א״כ כדי ביזיון, ולזה אין מברכין כלל אפי׳ על מצוה החדשה והבן״.

6 עיין בטו״ז (או״ח סימן כב סק״א) שכתב בשם מהרי״א לבאר הטעם מדוע אין מברכין שהחיינו, כי אין מברכין שהחיינו אלא על מצוה הבאה מזמן לזמן, ומצוה זו מצוה תמידית היא וכ״כ המג״א שם.

הגה״צ רבי יעקב אלי׳ אונסדארפער שליט״א אבדק״ק ראשית חכמה מאנטריאל יע״א: דער חתם סופר האלט אז מ׳מאכט יא שהחיינו אויף תפילין ביים ערשטן מאל. ער זאגט בעצם אויף דעם וואם מ׳גייט אריין און מ׳זוערט א מצווה ועושה, אויף דעם דארף מען מאכן, אויף דעם וואם דער מענטש ווערט א מצווה ועושה, ס׳איז א שמחה ער ווערט א מצווה ועושה.

רבינו: ס׳איז די תשובה אין חתם סופר סי׳ נ״ה, אבער דאם איז אן אנדערע דערהער, ער זאגט א לשון ׳הנכנס לחיוב מצות יברך׳,[7] נישט אויף די מצוה, נאר ווייל ער איז נכנס לחיוב און דאם איז נישט נאר אויף די מצוה פון תפילין, מ׳קען דאם מאכן אויף די ציצית אויך, מ׳מאכט איינמאל פאר אלע מצות ווייל מ׳ווערט מחויב.

הררו״א: ער זאגט ווען מ׳טוט די ערשטע מצוה.

רבינו: איז דאך דאם ביי יעדע טאג טעגליכע מצוה. דאם ווייל ס׳איז א נייע מצוה, תפילין איז א נייע מצוה, ציצית איז שוין א אלטע מצוה, איז עס שוין נישט אזוי חשוב.. (כנ״ל בדברי הייט״ל).

אבער אויפן חתם סופר פרעגט מען א סתירה פון ספק בכור, דארט פסק׳ט ער מ׳זאל נישט מאכן.[8]

ועיין בד׳ הש״ך (שם) מהרוקח (סימן ששא) בשם הריב״ק משפירא וז״ל: ׳כל מצוה שעל אדם לעשות ולא עשאה ומתחנך לכתחילה צריך לברך שהחיינו, והביא ראיה מדאמרינן במנחות (דף עה.) היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר שהחיינו שנתחנך לעבודת הזמן׳ עכ״ל. ועפ״י כתב להקשו א״כ מדוע אין מברכין על ציצית ותפילין ושאר מצוות כשמתחנכים בהם, ומכח קושיא זו כתב לחדש שגם הריב״ק שפירא מודה דאין מברכין שהחיינו אא״כ הוא מצוה שזמנה קבוע וכדעת תוס׳ והרשב״א הנ״ל דבזה תלוי הדבר האם הוא מצוה שמתחנכים בה או לא, אבל ציצית ותפילין כיון שאין זמנם קבוע לכן אין מברכין שהחיינו עליהן, ועיי״ש מדוע מיקרי מנחות זמנה קבוע.

7 עיי׳ בשו״ת חת״ס (סי׳ נ״ה) שדן באריכות בנידון זה, ובתו״ד כתוב: ״ויען בברכת שהחיינו רבו כמו רבו רעות שונו׳ סברות עצמם שאין להם על מה שיסמוכו בש״ס וכבר כתבנו כל שא״א לומר בטלה דעתו והוא נהנה מצוה לברך נ״ל הכרע׳ ס׳ פרי תואר סי׳ כ״ח שכל מי שמתחנך תחלה לחיוב מצוה יברך לא כמ״ש רוקח שעל כל מצוה מברך בחינוכה אלא הנכנס לחיוב מצות וע״כ יברך כל בר מצוה בתחלת הנחת תפילין על כל מצות שעתיד לעשות כל ימיו אע״ג שאותן שקבוע להן זמן יברך כל בהגעת מברך שהחיינו״, עיי״ש כל הענין באריכות.

8 דהנה בתשובות (בי״ד סי׳ רצב) לענין ספק בכור פסק החת״ס דלא יברך שהחיינו מספק עיי״ש. והוא תמוה דהא לעיל פסק דיברך מספק, והאחרונים מיישבים דשאני התם דיכול לברך ע״י אחר כמבואר שם

הררו"א: ווי אזוי איז דער מנהג ביי א טלית, די ערשטע מאל ווען א אינגערמאן טוט אן א טלית גדול א טאג נאך די חתונה?

רבינו: אה, ביי א טלית דארט איז עס א נייע בגד, בכלל א חתן האט דאך נייע בגדים, קען ער מאכן א שהחיינו אויף איין בגד און אינזין האבן אלע בגדים.

דער מהר"ם שיק (או"ח סי' צ) שרייבט אין א תשובה וועגן ברכת שהחיינו איז ער מסביר אז א שהחיינו זאגט מען נאר ווען מ'איז מוסיף א הנאה דאם הייסט ס'ברענגט אים חיות, אזוי זאגט ער דארט.[9]

הגרי"א: דער רבי האט געזעדט יעצט נישט לאנג צוריק ביי כתיבת ספר תורה וועגן דעם פארוואס מ'מאכט נישט קיין שהחיינו, אבער מ'האט גענאכט למעשה א שהחיינו אויף א נייעם בגד, נישט אזוי?

רבינו: יא, כ'האב טאקע געמאכט אויף א נייעם טלית, כ'האב אנגעטוהן א נייעם טלית פארן עולה זיין.[10] דער מגן אברהם דארט ברענגט צוויי שיטות, דער מגן אברהם ביי ספר תורה אין רכ"ג ער זאגט אז ווייל מצות לאו ליהנות ניתנו מ'מאכט נישט קיין ברכה, ער ברענגט אבער צו נאך א שיטה,[11] ער ברענגט א ברכת רמ"מ – ער איז א ראשון – ווואם ער זאגט מ'זאל יא מאכן א ברכת שהחיינו.[12]

דיברך הכהן ויוציא את האבי הבן, ברם עדיין צ"ע דבתשובה שם כתב להסתפק היכא דלא יוכל גם הכהן לברך.

ובשו"ת תורת יקותיאל (סוף סי' יח) כתב דלא קשה מידי דלענין ברכת הנהנין כשיש פלוגתא אי חשיב הנאה או לא, אז פסק החת"ס דכשמרגיש חייב לברך דבדידיה תליא מילתא, מה שאין כן בשהחיינו דמצוה מה יועיל דעתו נגד שאר הפוסקים, לכן פסק גבי בכור דלא יברך.

ובשו"ת מהרי"ץ (ח"א סוף סי' יא) כתב לחלק דמה שכתב החת"ס דיכול לברך מספק, היינו דוקא היכא דיכול דהברכה האחרת אינו תלוי בברכת השהחיינו, אבל גבי ספק בכור כיון שעצם הברכה על המצוה אין מברכין משום דמוטלת בספק, לכן אם יברכו שהחיינו הוי כחוכא ואיטלולא, לכן פסק דלא יברך.

ועיין בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' כא) שכתב לחלק בין ברכת הנהנין דהספק הוא על הגברא לכן יכול לברך מספק, כי אין ספק על הברכה בעצם, משא"כ היכא דאיכא ספק האם תיקנו ע"ז ברכה כלל לכן לא יברך דאיכא למיחש ללאו ד'לא תשא', ולכן אמרינן בהא ספק ברכות להקל, ומסיים דכך היה צריך לומר לולי דברי אביו ביו"ד סי' רצט והחכם צבי בסי' קד ובטלה דעתי.

9 בשו"ת מהר"ם שיק (שם) דן בענין ברכת שהחיינו על פרי המתחדש משנה לשנה, ובתוה"ד מבאר הענין, ועתיק לשונו: ...ועל שאלה שני' למה אין מברכין שהחיינו, רבים הכללים אשר נאמרו בברכת שהחיינו, עיין ברמב"ם פי"א מברכות, ומנהגינו לרוב עפ"י מ"ש הרי"ה סוף פסחים, והובא תשובה בס' אבודרהם וכללא כייל שאין מברכין אלא בהנאת הגוף עיי"ש. ונראה להסביר דהנה על חיותינו אנו מברכין בכל יום המחזיר נשמות, אבל אם נולד דבר שמחשיב חיותינו, או מוסיף תענוג לחיותינו, כאלו בא חיות חדש, אנו מברכין שהחיינו, אמנם דבר המצוי אינו גורם תענוג וחשיבות, ולזאת אם הוא ג"כ דבר אינו מצוי או בא מזמן לזמן ועל ידי זה נתעלה חיותינו דלולא המצות הוי חיותינו כלא הי', אבל ע"י מצוה שאנו מצוי' נתעלה החיות, ואם יש הנאת הגוף ניתוסף לו חיות ונעשה כפנים חדשות ואז מברכין וע"ד זה מיושב הרבה קושיות מה שאין מברכין שהחיינו בכמה דברים, עיי"ש.

10 עיי' בשו"ת דברי יואל או"ח סי' י"ד, ובמחזור דברי יואל לר"ה בסדר המנהגים בעת ברכת שהחיינו ביום ב' דר"ה שלבש בגד חדש.

11 עיי"ש סי' רכ"ג סק"ה בד"ה כלים חדשים וז"ל: לא ראיתי נזהרין בזה ואפשר דסומכין עמ"ש התו' בפ"ד דסוכה בשם רב שרירא גאון דאין מברכין כיון שאינו בא מזמן לזמן ע"ש ד' מ"ו ומ"מ אין להקל, ונ"ל דוקא כלי תשמיש אבל על ספרים חדשים אינו מברך דמצות לאו ליהנות ניתנו, אין מברכין רק על מצות הבאים מזמן לזמן כמ"ש סימן כ"ב ע"ש אבל בברכת רמ"מ כתב לברך על ספרים/

12 ולחיבת הקודש נעתיק כאן מתוך דברות קודש של מרן רבינו שליט"א במסיבת לחיים לאלפי תלמידי הישיבות לרגל ברכת שהחיינו בעת קריאת התורה, יום ב' כי תשא תשפ"א לפ"ק בביהמ"ד הגדול בקרית יואל יצ"ו:

אבער ס'ווערט נתעורר דא א צווייטע שאלה פון א ברכת שהחיינו, צי מ'מאכט א שהחיינו אויפן מקיים זיין מצות כתיבת ספר תורה, דער מגן אברהם אין סימן רכ"ג זאגט מ'מאכט נישט קיין ברכה קיין שהחיינו אויפן שרייבן א ספר תורה, ער זאגט מצות לאו ליהנות ניתנו מ'מאכט נישט קיין ברכה, ער ברענגט אבער צו א ברכת רמ"מ א ראשון אז מ'זאל יא מאכן א ברכה א שהחיינו, אזוי אז ס'ווערט א פלוגתא צי מ'דארף מאכן א שהחיינו אויף א ספר תורה צי מ'זאל נישט מאכן א שהחיינו.

אויב יא מאכן שהחיינו, וען זאל מען מאכן די שהחיינו, ס'איז דא וואס זיי זאגן וען מ'ענדיגט שרייבן דעמאלטס זאל מען מאכן די שהחיינו, אבער אין תשובת מהר"י בי רב איז דא א תשובה פון די ספרד־ישע גדולים זיי זאגן מ'זאל נישט מאכן די שהחיינו וען מ'ענדיגט שרייבן, נאר מאכן שהחיינו וען מ'ברענגט דאס אריין אין ביהמ"ד אין ארון קודש, ווייל דעמאלטס איז די גמר פון די מצוה. אנדערע זאגן ניין, נישט וען מ'ברענגט עס אריין, נאר די ערשטע מאל וען מ'איז עולה דעמאלטס זאל מען מאכן דעם שהחיינו.

און אפילו דעמאלטס איז אויך א פלוגתא וען מ'מאכט די שהחיינו, ס'איז דא וואס זאגן אזוי ווי מען קומט ארויף צום ספר, קודם מאכט מען שהחיינו און נאכדעם מאכט מען די ברכה, די ערשטע זאך מאכט מען שהחיינו, אנדערע זאגן ניין, מ'זאל קודם מאכן די ברכה, און פארן ליינען דעמאלטס מאכט מען די שהחיינו, אנדערע זאגן ניין, נאכן ליינען נאכן מאכן די ברכה אחרונה דעמאלטס זאל מען מאכן די שהחיינו. אזוי

ס׳וועט א גרויסע שמועס - א בחור דארף צו וויסן - ס׳איז א גרויסע מדובר אין די פוסקים וועו מ׳זאל מאכן. כ׳האב געזען ס׳איז דא אסאך צדיקים וואס האבן מאקע געמאכט די שהחיינו נאכן ערשטע ליינען נאך די ברכה אחרונה האט מען געמאכט דעם שהחיינו.

כ׳האב א געזען א טעם, דער יד יהודה, ער איז געווען א גרויסע מורה הוראה אין סאדיגורא, ער זאגט מ׳זאל מאכן דעם שהחיינו אויך ביים ליינען ביי די קריאה ראשונה, ברענגט ער אראפ א טעם פארוואס זאל מען מאכן די ברכה הערשט ביי די קריאה, וואס איז די הסבר צו מאכן דארט א ברכה, ברענגט ער אראפ - דאס איז א סאדיגור׳ע תורה פונעם סאדיגורער רבי׳ן רבי אברהם יעקב פון סאדיגורא, ברענגט ער נאך משמו וואס ער האט געזאגט, וועו ווערט נגמר די ספר תורה, מיר האבן גשמועסט, ס׳קען נגמר ווערן ביי די כתיבה, אוו ס׳קען נגמר ווערן ביי די הכנסת ספר תורה, אין זוהר איז אזוי משמע. ער זאגט אזוי, די תורה האט מען איבערגעגעבן פאר משה רבינו אין סיני, האט מען איבערגעגעבן פיר זאכן, ראשי תיבות טנא״ת, מ׳האט אים געגעבן אזוי, ט׳עמים, די טראפן וואס מ׳ליינט, דאס איז הלכה למשה מסיני, די נ׳קודות ווי אזוי מ׳דארף ארויסזאגן די ווארט דאס איז א הלכה למשה מסיני, די א׳ותיות ווי אזוי מ׳זאל שרייבן יעדע אות איז הלכה למשה מסיני, די ת׳גין וואס מ׳שרייבט אויף די אותיות איז הלכה למשה מסיני, זאגט ער אפילו מ׳האט שוין געשריבן די תורה אוו מען האט געשריבן די אותיות אוו מ׳האט נעשריבן די תגי״ן, אבער מ׳האט נישט געליינט די נקודות אוו מ׳האט נישט געליינט מיט די טעמים, קומט אויס ס׳איז נישט נגמר געווארן די ספר תורה ביז מ׳ליינט נישט אין די תורה, וועו מ׳ליינט די נקודות מ׳האט געליינט מיט די טעמים דעמאלטס איז די גמר פון די ספר תורה, ממילא אז דעמאלטס ווערט נגמר די ספר תורה האט מען דעמאלטס מקיים געווען די מצוה, ממילא קען מען מאכן נאר דעמאלטס די שהחיינו טאקע ביים ליינען, ווייל דעמאלטס איז נגמר געווארן די ספר תורה.

פארשטייט מען פארוואס מ׳מאכט נישט קיין ברכה על מצות כתיבת ספר תורה, ווייל אז ס׳איז נישט נגמר געווארן די מצוה נאר הערשט ביים ליינען, אוו ביים ליינען איז נישט שייך צו מאכן א ברכה על כתיבת ספר תורה, ווייל ס׳איז שוין אפגעשריבן, אבער א שהחיינו קען מען יא מאכן דעמאלטס.

איז א גרויסע שמחה וועו מ׳שרייבט א ספר תורה, שטייט אין פסוק די וואך (שמות לד, כז) כתב לך את הדברים האלה, בפשטות איז דאס שרייבן מצות כתיבת ספר תורה, ׳כתב לך את הדברים האלה׳, מיינט מען די אותיות מיט די תגין, ׳כי על פי הדברים האלה׳ דאס מיינט שוין די נקודות מיט די טעמים, ׳כרתי ברית את ישראל׳, ס׳איז דא די אלע פיר זאכן, ס׳איז דא אותיות, אוו ס׳איז דא די תגין אוו ס׳איז דא די נקודות אוו ס׳איז דא די טעמים, דעמאלטס איז דא א כריתת ברית פון הקב״ה מיט א איד.

קומט אויס וואספארא גרויסע שמחה איז דאס פאר א איד ער איז זוכה צו שרייבן א ספר תורה, אוו ער איז זוכה צו ליינען אין די ספר תורה, אוו ס׳איז דא די אותיות אוו די תגין, אוו ס׳איז דא די נקודות אוו די טעמים, דעמאלטס איז מען זוכה צו א כריתת ברית פון הקב״ה מיט א איד, דעמאלטס איז די גומרה של תורה, ממילא דעמאלטס קען מען מאכן א ברכה.

הרוו״א: מ׳זעהט אין די גמרא ביי העושה סוכתו מברך.

רבינו: דאס איז ווייל ס׳קומט מזמן לזמן.

עפ״י שולחן ערוך קען מען מאכן וועו מ׳בינדט דעם לולב אוו וועו מ׳מאכט די סוכה, אבער דעמאלטס קען מען נישט מאכן וועו מ׳בענטשט אתרוג, מ׳קען נישט מאכן צוויי מאל. אין די גמרא (מנחות מג.) שטייט אז מ׳האט געמאכט וועו מ׳האט געבינדן דעם לולב, אבער מ׳האט ביי אונז איינגעפירט צו מאכן דעם שהחיינו וועו מ׳בענטשט אתרוג.

הרוו״א: בויען די סוכה איז דאך א מחלוקה צי עם איז א מצוה פאר זיך?

רבינו: בויען די סוכה איז א מחלוקת,[13] ווייל ס׳שטייט חג הסוכות תעשה לך.[14] דעם מהר״ם שיק האט אזא מדובר בכלל איבער הכשר מצוה צי ס׳איז א מצוה.

אוו אזוי ווי סוף כל סוף אין די הלכה איז א מחלוקה צי מ׳קען מאכן א שהחיינו, פאלט מען ארויין אין א ספק ברכה, וואס איז די עצה מיט א ספק ברכה, דער דין איז ס׳שטייט אזוי אין שלחן ערוך אז מ׳קויפט א נייעם בגד מאכט מען א שהחיינו, אוו דאס איז די עצה ביי א ספק שהחיינו, וועגן דעם פאר מ׳האט עולה געווען האב איך אנגעטון א נייעם טלית, אז ס׳איז געווען א נייע טלית איז דאס א בגד חדש, אוו אויף א בגד חדש קען מען אליבא דכולא עלמא מאכן א שהחיינו, אוו מ׳פאלט נישט אריין אין א חשש פון ספק ברכות.

דאס וואס איך וויל זאגן, איך וויל בחורים זאלן וויסן מ׳זעהט מ׳האט אנגעטון א נייעם טלית, די נייע טלית איז געווען ביים עולה זיין כדאי צו קענען מאכן א שהחיינו, ממילא פאלט מען ארויס פון א ספק ברכות.

13 בשו״ת מנחת אלעזר (ח״ד סי׳ נ) תלה הדבר אי בניית הסוכה הוי מצוה או לא, תלוי בפלוגתת הבבלי והירושלמי בענין האם מברכים על עשיית הסוכה, דדעת הבבלי (מנחות מ״ב:) דאין מברכים, והירושלמי (ברכות פ״ה הי״ב ה״ג) ס״ל דמברכים ״לעשות סוכה״, וכתב דמחלוקתם תלוי האם העשייה נחשבת למצוה, דדעת הבבלי דאינה נחשבת מצוה, וכדמסקינן בגמ׳ שם דלכן אין מברכים, דכל מצוה דעשייתה גמר המצוה, כגון מילה, צריך לברך, וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה, כגון תפילין, אינו צריך לברך, ולכן סוכה דעשייתה אינה גמר מצותה אינו מברך, ודעת הירושלמי דעשייתה נחשבת מצוה ולכן מברך, ולפי״ז כתב המנח״א דכיון דנקטי׳ בשו״ע (סי׳ תרמ״א סעי׳ א) כהבבלי דאין מברכים, עכ״ח דנקטי׳ דאין זה מצוה, ועפי״ז הוא חולק על האבנ״ז (מובא בשו״ת אבנ״ז סי׳ תנ״ט) שדרש בשנה שחל שבת בין יוה״כ לסוכות, שמחוייבין לעשות את הסוכה קודם השבת משום דאין מעבירין על המצוות, וכמו דמצינו בכמה מקומות דכשיש לאדם כמה מצוות לפניו, דמחויב לקיים את המצוה שהזדמנה לפניו בראשונה, משום דאין מעבירין על המצוות, כמו כן כשיש לפניו מצוה אחת ויכול לקיימה עתה ויכול לקיימה לאחר זמן, צריך לקיימה מיד משום אין מעבירין על המצוות.

א' הנוכחים: ס'איז א רש"י אין מס' מלקות.

רבינו: יא, דער מהר"ם שיק (שו"ת חלק או"ח סי' רס"א) נעמט אן אז ס'איז נישט קיין מצוה, ס'איז דא א רש"י אין מס' מכות (דף ח.) וואס ס'איז משמע אז ס'איז יא א מצוה,[15] דער רמב"ן זאגט אבער נישט אזוי.[16]

אבער דער מהר"ם שיק זאגט אז ס'איז נישטא קיין חיוב דאורייתא, די מצוה איז צו זיצן אין א סוכה אבער נישט צו מאכן די סוכה,[17] דער פעטער ז"ל אין דברי יואל (שו"ת דברי יואל סי' נ"ז) איז מחולק, ער ברענגט אראפ דעם מהר"ם שיק, און ער זאגט אז ווען די תורה האט געזאגט חג הסוכות תעשה לך האט די תורה געמיינט זאלסט מאכן א סוכה, ס'זאל נישט קומען צופליעהן א סוכה און די זאלסט זיצן דערין.[18]

הרירו"א: לכאורה לויטן רבי"ן אין דברי יואל קומט אויס אז יעדע הכשר איז א דאורייתא [ולאו דוקא סוכה דכתיב ביה בהדיא חג הסוכות תעשה לך].

רבינו: ווידער, זעהט אויס אז הכנה צו א מצוה האט א שטארקער מקור אז ס'איז א דאורייתא.

אין ייטב לב זאגט דער זיידע ז"ל, בהעלותך את הנרות, וואס איז געווען די 'מעלה היה לפני המנורה שבו היה הכהן עומד', זאגט ער דאס איז געווען די הכנה צו די מצוה, אזוי זאגט דער ייטב לב אין פרשת בהעלותך.[19] זעהט מען אז ס'איז א דאורייתא, הכנה צו א מצוה איז א דאורייתא.

אזוי אויך זעהט אויס אין תוספות רי"ד אין קידושין.

ער רעדט דארט צו מילה איז א מצות עשה שהזמן גרמא, תוספות אין קידושין דף כ"ט פרעגט די קשיא אז ס'איז נאר דער אכטער טאג, איז דאך עם א מצות עשה שהזמן גרמא, זאגט ער (התוס' רי"ד) ניין, די גאנצע אכט טאג איז מען מחוייב זיך צוצוגרייטן צו טוהן די פעולות פאר מצות מילה, איז

---

14 עי' ערוך לנר (סוכה ב.) דלכך סידר רבינו הק' דיני בניית סוכה קודם דיני לולב, דסובר דעצם הבני"ה הוי מצוה. וידוע חידוש האבני נזר (או"ח סי' תנ"ט, תק"ח) כשחל שבת בין יוהכ"פ לסוכות, צריכין להקדים בניית סוכה דאין לדחות מצוה בזמן חיובה. ועיי"ש בקושיות החלקת יואב, ובשו"ת מהזה אברהם (סי' קל"ח).

15 עי' בגמ' שם (מכות דף ח.) א"ל ההוא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי א"ל כיון דאם מצא חטוב (אינו חוטב) לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה. ופי' רש"י: השתא נמי - כי לא מצא חטובה אין החטבה מצוה אלא עשיית הסוכה.

אמנם עי' בחלקת יואב שהביא ראיה מפשטות הגמ' דבנית סוכה אינה מצוה, דבמכות (שם) דאיתא שם לגבי ההורג את חבירו בשוגג דהולך לגלות, וקאמר אבא שאול ה"ב דזהו דוקא בהורג כשעוסק בדבר הרשות, משא"כ בעוסק בדבר מצוה אינו גולה, דילפי' מהפסוק דכתיב (דברים י"ט) ואשר יבוא את רעהו ביער, מה יער רשות אף כל רשות, והקשו בגמ' דילמא איירי הפסוק בחוטב עצים ביער לצורך מצוה, דהיינו שחוטב לצורך סוכה, ותירצו דהחטיבה אינה מצוה, כיון דאם מצא עצים חטובים אינו חוטב נמצא דאין זה נחשב מצוה.

16 עי' בשיטה מקובצת (כתובות ז:) בשם רמב"ן: "ומה שאמרו שאין מברכין על מצוה שאין עשייתה גמר מלאכה... דאינו אלא כגון עשיית סוכה ועשיית ציצית שאין העשייה עושה כלום בעיקר המצוה עד שילבש טליתו וישב בסוכתו בהג".

17 דהנה דעת המהר"ם שיק (שו"ת או"ח סי' רס"א) שהשתדלות לקיים מצוה הוא רק מצוה מדרבנן, ומהדש שם דכמו שעשו חז"ל גדר וסיג לתורה, ואסרו דבר שאפשר שיבוא אותו לידי עבירה, וסמכו דבריהם על הקרא דושמרתם את משמרתי, בכלל זה בוודאי נמי דצריך להשתדל בדברים המביאים לקיום המצוה, דכמו שנלמד מקרא הנ"ל למנוע מדברים המביאים לידי עבירה, כמו כן נלמד משם לעשות דברים המביאים לידי קיום המצוה, עכ"ד, ומהדש שם לפי"ז שחיוב ההשתדלות במצוה דחי איסורא דרבנן כיון שהוא גם הוי מצוה דרבנן.

18 עיי' שם בתשובה נ"ז וז"ל: וזה תמוה, דבאמת אף בדברים המביאים לידי עבירה הנלמד מקרא דושמרתם את משמרתי, אין לנו לגזור גזירות מדעתינו ואין לנו אלא מה שאמרו חכמים, ועיי' במג"א סימן ש"א (ס"ק נ"ח), ועוד אפילו אי נימא דהוי מצוה דרבנן דמכללא איתמר מכח מה שסמכו חכמים על הקרא דושמרתם את משמרתי, א"כ הוי עכ"פ רק מצוה שבכללות ולא עדיף מעשה שבכללות שאינו דוחה ל"ת.

אמנם באמת החיוב השתדלות לקיום המצוה הוא חיוב דאורייתא ולא מדרבנן, שלא היה ציווי התוה"ק שאם יפול השופר לידו אז יתקע, או אם ימצא סוכה בנויה אז ישב בה ולא באופן אחר, ואף שלא הוזכר בתורה בענין סוכה אלא ישיבת סוכה, מ"מ בוודאי הכוונה הוא לבנות הסוכה מקודם ולטרוח להביא השופר שיהיה בידו לקיימו, ואם לא עשה סוכה ולא הביא שופר ביטל מצוה עשה. עיי"ש כל האריכות.

19 עיי' שם בייטב לב פ' בהעלותך שמאריך בענין הכנה למצוותה, וז"ל: "ומזה אומר אני דמה"ט הי' מעלה לפני המנורה כי גודל קדושת מצוה זו של הדלקת הנירות בעי הזמנה והכנה במעשה, וע"כ אם אמנם הי' יכול להדליק בעמדו למטה בקרקע, עכ"ז הי' אותה המעלה לעלות מקודם על אותה המעלה ולעמוד ולהתבונן שם בכוונת קדושת מצות הדלקה שזה הכנה לגוף הדלקה, וז"ש רש"י ומדייק שעלי' הכהן עומד דייקא לשון עמידה ועכבה טרם יתחיל להדליק ואח"כ מטיב, ומזה נודע גודל מעלת הנירות שצריך הכנה במעשה", עיי"ש

פשט אז אכט טאג איז מען מחוייב צו מאכן הכנה צו די מצוה.[20]

הגרי"א: מ'טייטשט מיט דעם (בפיוט יום ליבשה) 'מבטן לשמך המה נימולים'...[21] [דהיינו שצריך לדאוג לקיום מצות מילה מהשעה שנולד].

רבינו: יא, דאם איז א טייטש וואם מ'זאגט אין דעם פייט, אבער ער זאגט מ'איז מחוייב א גאנצע צייט, פון וועלן דאם קינד איז געבוירן איז א טאטע מחוייב צו טוהן די פעולות, גיין רעדן צו א מוהל, נישט זאגן כ'וועל שוין זוכן איינעם, ניין, דער טאטע איז מחוייב גלייך צו טוהן, נישט נאר איינעם אכטן טאג, די גאנצע אכט טאג איר ער מחויב.

און דאם איז א ראשון וואם זאגט עס, תוספות רי"ד איז א ראשון. במילא – זאגט ער – איז עס נישט קיין מצוות עשה שהזמן גרמא, ווייל ס'איז נישט אינעם אכטן טאג, נאך פריער, פון וועלן ס'איז געבוירן דאם קינד.

הגרי"א: יא, און פאר דעם דארף איך א פסוק אותו ולא אותה.

א' הנוכחים: כ'האב געהערט אמאל אן אינטערסאנטע מעשה, ס'איז געווען א קאצקער תלמיד, רבי לייבעלע איגר.

הגרי"א: רבי עקיבא איגר'ס אייניקל.

רבינו: יא, זיין אייניקל רבי לייבעלע איז געווען א קאצקער חסיד.[22]

א' הנוכחים: יא, איז אסאך יארן נאך וועלן דער קאצקער רבי איז אוועק איז דער רבי לייבעלע געקומען אין איינע פון די חסידישע שטעטל, ער האט ארוים גענומען אפאר גילדן פון טאש, און ער האט געזאגט אז וועלן עס וועט מיר ברענגען א ניי וואגן פון קאצקער רבי'ן וואם כ'האב נאכנישט געהערט וועל איך געבן אפאר גילדן, איז געקומען א חסיד און ער האט געזאגט, אז דער קאצקער רבי האט געטייטשט, 'כי מי בשחק יערוך לך', ווי האבן דען די מלאכים אין הימל דעם ענין פון 'יערוך' צו מאכן אן הכנה צו א מצוה, ער איז געווארן אזוי צופייערט פון דעם וואגן, און ער האט אים אהין געגעבן די גאנצע געלט.[23]

רבינו: אין הימל איז טאקע נישטא דער ענין פון הכנה.

כ'האב אמאל געזאגט אויף דעם מדרש, וועלן משה רבינו איז ארויף געגאנגען אין הימל נעמען די תורה האבן די מלאכים מקטרג געווען, האט דער אויבערשטער זיי געזאגט, לא זה שירדתם ואכלתם בתוך ביתו, נו וואם איז דען, ווייל זיי האבן געגעסן ביי אים וועלן דעם האבן זיי נישט געקענט באקומען

20

עיי"ש (דף כ"ט.) בד"ה איהי מנלן דלא מיחייבא דכתיב אשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה, שמתרץ קושיית התוס' על מה צריכים הפסוק אותו ולא אותה תיפק ליה משום מצות עשה שהזמ"ג, ומתרץ שם וז"ל: "תשובה, היכי אמרינן דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, הני מילי מצוה דתליא בגופה והיא אינה מצווה אלא לזמן ידוע ולא בכל זמן, אבל מצוה דלא תליא בגופה כגון למול את בנה, אע"ג דמילת הבן ייש לה זמן נהי דקבוע הזמן לבן הנימול, אבל האב שציוהו הבורא להתעסק במילת בנו העסק ההוא אין לו זמן שבין ביום ובין בלילה יטרח ויכין צרכי מילת בנו, והלכך אי לאו אותו הוה מחייבינן גם האשה, ואין זמן הקבוע לכן פוטרה דהוה אמינא האי תתעסק בין ביום בין בלילה עד שתמול את בנה בזמנו, אבל הציצית היא מצוה שתלויה על גופו של אדם, ואי הוה מחייבינן האשה היתה מצוותה תלויה בזמן, הלכך פטורה:

21

עפי"ד הבאר מים חיים וסידורו של שבת (חלק ב' פרק ב, מאמר א, אות ה) לפרש לשון הכתוב ויכל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים ולא כ' בן שמונה ימים עיי"ש (הובא בייט"פ כ"פ).

22

הגה"ק רבי לייבעלע איגר ז"ל אדמו"ר מלובלין בן רבי שלמה ז"ל אב"ד קאליש ופוזנא בנו של רבי עקיבא איגר ז"ל תלמיד הרה"ק השרף מקאצק ז"ל

23

עיין בס' שפתי צדיק (פר' וישלח) כתוב מי בשחק יערוך לה' במדר"ת (פר' צו) אמר הקב"ה אילו הייתי אומר למיכאל שיקריב לפני וכו', שמעתי בשם אדמו"ר הק' ז"ל מקאצק שאמר מלאך הוא מלא קדושה, על כן היתה עולתו יותר בקדושה מעבודה שלנו, אבל הכנה אין שייך אצלם שהמה מוכנים תמיד, ולכך בחר בעבודתנו יותר שיגיעת הכנה שלנו יקר בשמים, וזהו מי בשחק יערוך לה' וכו', שזה שיכין את עצמו זאת לא נמצא בשחק, עכל"ק, וכ' שם ומכאן סמך גדול להחסידים שעוסקים הרבה בהכנה להתפלל או ללמוד כראוי שם, וכן מובא בס' שם שמואל (פר' אמור).

ועיין בשו"ת נפש חיה (סוסי' א' בהג"ה) שמביא שחסיד א' אמר להגה"ק רבי לייבעל'י את הד"ת מהרה"ק מקאצק, והוא נהנה מאוד, ופי' בזה דברי המשנה (אבות פ"ד מ"ב) שמצוה גוררת מצוה פי' מצוה גוררת, א מצוה וואס שלעפט זיך, מצוה, איז אויך א מצוה, זאת אומרת ההמתנת וההכנה למצוה מה שמושך זמן רב גם זאת היא מצוה.

ומן הענין לציין שבס' אמת ואמונה (בעמ' כ"ו) כתב בזה"ל: רבי לייבלי אייגר שאל את האדמו"ר מקאצק איזה תירוץ יענה לזקינו רעק"א זצ"ל על איחור זמן התפלה, והרי לזקינו צריך לומר תירוץ שיהיה מבוסס ע"פ דין ולא בדרך חסידות, ואמר שיענה לזקינו שפועל שעושה אצל בעה"ב ומחדד הגרון כל היום דהחידוד הוא צורך המלאכה עיי"ש.

[וע"ע אגרות סופרים מערכת הגר"ש סופר מקראקא מכתב כ"ב מהגה"ק רבי לייביל אייגר זי"ע בגודל ענין הכנה למצוה].

וע"ע בפרדס יוסף (ויקרא עמ' של"ז) שמביא בשם האבני נזר לפרש דברי התרגום ויחי (פ"ח כ"ב) בחרבי ובקשתי בצלותי ובעותי. דההכנה לחרב וחנית הוא לשפשפן ולמרקן, וזה לוקח זמן רב ואה"כ עושה הפעולה מהרה בקצת זמן, כן הוא הכנה לתפלה הוא כמו בחרבי ובקשתי עיי"ש.

די תורה? נאר די מלאכים האבן געטענה"ט תנה הודך על השמים אלם דינא דבר מיצרא, אזוי שטייט דאך אין חיד"א, אז ווי‌באלד זיי זענען שכנים דארף מען פאר זיי געבן די תורה, דער כלל איז אבער, אז אויב מ'האט שאדן איז נישטא קיין דינא דבר מיצרא,[24] וועז מ'גיט וועז די תורה פאר די מלאכים וואלט קודשא בריך הוא כביכול געהאט שאדן, וואס וואלט ער שאדן געהאט?

האב איך אויף דעם געזאגט אזוי, די מצוה אליינם וואלטן נאך די מלאכים געמאכט בעסער, נאר די הכנה פון די מצוה, דאס איז נישט שייך ביי די מלאכים, דאס וואלט געווען דער שאדן, איז ביי אברהם אבינו וועז ער האט געגעבן פאר די מלאכים צו עסן, דארט זעהט מען אז ס'איז נישט נאר די עצם מצוה וואס ער האט געגעבן צו עסן, נאר די הכנה דערצו, וימהר לעשות אותו, ואל הבקר רין אברהם, די זריזות, מ'זעהט די הכנה וואס ער האט געמאכט צו די מצוה, און מיט זיינע שוואכע כוחות ביום שלישי למילתו, דארט האבן זיי געזעהן ווי אזוי א איד גייט צו צו א מצוה, מ'גייט נישט סתם אזוי צו צו א מצוה, מ'גרייט זיך צו א מצוה, וועגן דעם האט דער אויבערשטער געגעבן די תורה פאר די אידן און נישט פאר די מלאכים, איז וועגן די הכנה צו די מצוה האט מען באקומען די תורה, א איד דארף זיך גרייטן צו א מצוה.

הררו"א: ס'איז געווען דארטן א בר מצוה טאקע, רש"י זאגט דארט ויתן אל הנער לעשות, לחנכו במצוות.

רבינו: יא, ישמעאל איז דעמאלטם אלט געווען דרייצן יאר...

הררו"א: וויאזוי איז געווען די מנהג ביי א כלה נאך די חתונה, פלעגט מען מאכן א שהחיינו אויף די ערשטע מאל ליכט בענטשן?

רבינו: יא, און מ'טוט אויך אן א נייעם בגד, זי האט דאך אויך נייע בגדים, אז זי טוט אן א נייעם בגד דעמאלטם קען זי מאכן א שהחיינו.

הגרי"א: פונעם בוטשאטש'ער רב זאגט מען אז דער מאן דארף אינזין האבן ביי זיין שהחיינו אירע תכשיטים, במילא איז זי פטור צו מאכן.

רבינו: פארוואס קען זי נישט אליינם מאכן?

הררו"א: אפשר ווייל ס'וועט זיינם.

רבינו: ס'איז נישט זיינם, ס'איז איהר'ס, זי קען מאכן א שהחיינו דאס ערשטע מאל אויפן לעכט בענטשן, אבער וועז זי מאכט זאל זי אנטוהן א נייעם מלבוש, דעמאלטם קען זי מאכן א שהחיינו.[25]

הררו"א: כ'האב געזעהן איינעם ברענגען פון רבי'ן בעל דברי יואל ז"ל, אז ער האט געהייסן א בר מצוה בחור מאכן א שהחיינו אויף די תפילין.

רבינו: ווער ברענגט דאס?

א' הנוכחים: ס'איז אין ספר נטעי גבריאל (הל' בר מצוה פרק ל"ז).

רבינו: נע, ס'שטומט נישט כ'האב מורא אז ס'איז נישט אזוי געווען די מעשה.[26] ס'איז דאך געווען בר מצוות יעדן טאג, וואלט ער דאך געדארפט זאגן פאר יעדן בחור, ס'איז נישט שייך נאר פאר איין בחור...

דער פעטער האט זייער מחמיר געווען אין ברכות, ער איז געווען זייער א פרומער אין דעם, ער האט שטארק מדקדק געווען.

א' הנוכחים: ספק ברכות איז דאך להקל?

רבינו: ניין, חס ושלום, מ'איז מוציא שם שמים לבטלה, פונקט פארקערט, ספק ברכות להקל איז נישט טייטש צו מאכן א ברכה, נאר לחומרא, נישט צו מאכן א ברכה, ווייל מ'איז מוציא שם שמים. ס'איז דא שיטות אז ס'איז א איסור דאורייתא, לא תשא שם ה' אלקיך לשוא, א ברכה לבטלה, ס'איז דא שיטות אז ס'איז א דאורייתא. (כ"כ הטו"ז או"ח סי' קס"ח סק"ז)

---

24 עיי' ענין זה בבני יששכר לחג השבועות (מאמר ימי הגבלה אות י"ט) ובדברי יואל פ' תרומה (עמוד ל"ח).

25 ועי' בא"א מבוטשאטש (קמא סי' רכ"ג ותנינא שם) שדעתו דאשה תברך שהחיינו על תכשיטיה ויכולה לברך כל שבעת ימי המשתה דאכתי לא הסיחה דעתה מהם עיי"ש, לפי"ז כ' בס' נטעי גבריאל (הל' נישואין פרק ל"ח) ששפיר תברך שהחיינו בשעת הדלקת הנר ותכוין על כולם ביחד, ועי' בטהרת ישראל סי' ו' ס"א רטוב לברך מספק בלשון תרגום בריך רחמנא מלכא דעלמא וכו'.

26 אכן בס' הנ"ל מובא שרבינו זי"ע לא הורה לו לברך אלא אמר לו שיכולין לסמוך על הקרן לדוד (בתשו' נ"ז) שכתב שיכולין לברך שהחיינו ולכוין על הבגדים החדשים, וזה לשונו בס' נטעי גבריאל (הל' תפילין פרק ל"ז): כאשר הלכתי לקבל ברכה מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל לפני הבר מצוה שאלתי כיצד לנהוג בברכת שהחיינו על בגדים חדשים ועל התפילין, ואמר לי שיש לסמוך על שו"ת קרן לדוד הנ"ל שהורה לברך על שניהם ביחד עכ"ד.

הגרי"א: ס'שטייט אין מחבר (או"ח סי' ח) אז מ'זאל בודק זיין די ציצית יעדן טאג, נישט ווייל אפשר איז עס פסול,

רבינו: ניין ס'קען האבן א חזקה דמעיקרא (כיון שאתמול היה כשר), אין שולחן ערוך שטייט קלאר אז דער חיוב בדיקה יעדן טאג איז וועגן די ברכה, נאר וועגן די ברכה,[27] א טלית שאולה דארף מען טאקע נישט בודק זיין, ווייל מ'מאכט נישט קיין ברכה.

הררוי"א: אין סיגוט פלעגן די פרויען מאכן א ברכה לישב בסוכה?

רבינו: יא, אין סיגוט האט מען געמאכט, מ'פארלאזט זיך אויף תוספות שיטה, תום' ברענגט (עירובין צו. ד"ה דלמא) שיטת רבינו תם וואס זאגט אז נשים קענען מקיים זיין מצוות עשה שהזמן גרמא.[28]

אין צאנז האט מען נישט געמאכט. ווייל דער חכם צבי האט נישט געלאזט.[29]

הגרי"א: מ'זאגט אז דער חתם סופר האט אויך נישט געוואלט.

---

27 עיי' בשו"ע (או"ח סי' ח, סעי' ט) לשון המחבר "קודם שיברך, יעיין בחוטי הציצית אם הם כשרים, כדי שלא יברך לבטלה".

והלכה זו שצריך לעיין בציצית לפני לבישת הטלית כתבו הטור ומקורו בדברי הרא"ש סוף הל' ציצית, וז"ל: "והחרד אל דבר ה' יבדוק הציצית קודם עטיפה כדי שלא יברך ברכה לבטלה".

ובשו"ת הרא"ש (כלל ב' סי' ט) כתב דאין צריך לבדוק ציצית כשלובשו דאוקמינן לה אחזקה, ולפיכך אין העולם נוהגין לבדוק. והבית יוסף הביא את דברי הרא"ש בתשובותיו וז"ל: "ואף על פי שכתב בתשובה כלל ב' סימן ט' שהעולם לא נהגו לבדוק כל הציציות בכל שעה שמתעטף משום דמוקמינן להו בחזקת כשרות כתב רבינו כדבריו בפסקים שהחרד אל דבר ה' יש לו לבדוק".

28 עיי' תוס' שם (צו. ד"ה דלמא) "מכאן אר"ת דמותר לנשים לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא אע"ג דפטורות כמו מיכל בת שאול שהיתה מסתמא גם מברכת אע"ג דר"מ ור' יהודה פליגי עליה כדאמר בסמוך קיימא לן כר' יוסי לגבי תרווייהו ואע"ג דסתם מתני' דאין מעכבין את התינוקות מלתקוע דלא כר' יוסי דמשמע הא נשים מעכבין כדאמר בסמוך אפ"ה מעשה רב דמיכל בת שאול ואשתו של יונה ועובדא דפרק אין דורשין (חגיגה טז, ב) דהביאנוהו לעזרת נשים כדי לעשות להם נחת רוח ועוד הביא ראיה מהא דאמר רב יוסף בפרק החובל (ב"ק פו, א) מעיקרא מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן דלא מפקדנא ועבידנא כו'. ואם במקום שפטור ועושה אסור לברך אם כן אמאי קאמר דהוה עביד יומא טבא והלא מפסיד כל הברכות של כל המצות וכן ברכות בכל יום ולא חשיב. ברכה לבטלה כיון שמברך על המצוה שעושה אע"פ שפטור".

29 בשו"ת חכם צבי (שו"ת הנוספות ח"ב סי' י"ז) כתב דאין לנשים לברך על ממצות עשה שהזמן גרמא, ומביא ראי' לדבריו מדאמרינן בריש סוכה (דף ב:) בהילני המלכה שהיתה יושבת בסוכה פסולה ולא אמרו לה חכמים דבר, ואי ס"ד דנשים מברכות מסתמא הילני המלכה ג"כ היתה מברכת, והאיך לא אמרו לה דבר, ועוד שעל הספק היה להם לחכמים לומר לה שלא תברך, אלא וודאי שהיתה יושבת שם בלא ברכה מטעם דנשים אין מברכין על מ"ע שהז"ג.

וכן כתב נכדו בספר ישועות יעקב (סי' י"ז סק"א סי' תר"מ סק"א) שזקינו בעל החכ"צ היה מוחה בנשים שלא יברכו. וכן הורה חתנו הגאון רא"ל מאמשטרדם, וכן נהגו נכדו הגה"ק הדברי חיים זיע"א וצאצאיו הק'. וכן כתב בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' ל"ט) דאין לנשים לברך על מ"ע שהז"ג מטעם שכל הפטור מן דבר ועושהו נקרא הדיוט.

ויש לציין שבשו"ת שו"מ (מהדו"ת ח"ב סי' ח) מכריע וכותב דאפשר דאשה לא תברך ברכת לישב בסוכה אלא בליל ראשון של סוכות בלבד ולא בשאר ימי החג. ודעה זו מבואר ג"כ בשו"ת חתן סופר ליישב מנהגו של החתם סופר.

*

ונעתיק כאן מתוך שיחת קודש של מרן רבינו שליט"א עם חברי מערכת בית ועד לחכמים שע"י מבצר הכוללים בקריית יואל יע"א ליל ג' דחוה"מ סוכות תשס"ט לפ"ק, ואחרי שעיין מרן רבינו שליט"א בהקובץ במקום שמבאר הענין של ישיבת נשים בסוכה, נענה ואמר כדלהלן:

די זאך איז אזוי, נשים זענען פטור פון מצות סוכה אזוי ווי יעדע מצות עשה שהזמן גרמא (סוכה כ"ז ע"ב) נאר אויב זיי ווילן מעגן זיי מקיים זיין די מצוה און מאכן די ברכה אשר קדשנו במצוותיו וצונו. נאר רש"י (הובא בהגהות מיימוניות פ"ג מהלכות ציצית אות מ', וכן מבואר בהגהות אשרי ראש"ש פ"ג דסוכה אות מ"ג בדעת רש"י) האלט אז מ'טאר נישט מאכן קיין ברכה, און מ'איז עובר אויף בל תוסיף, דער חכם צבי (שו"ת החדשות סי' ח) איז חייש צו שיטת רש"י, דער ייטב לב שרייבט דאך שוין אזוי (שו"ת אבני צדק סי' מ"ו).

דערציילט די וועלט - איך האב דאס נישט געהערט פונעם טאטן ז"ל - אז דער דברי חיים האט געזאגט אז א פרוי וואס וועט נישט אתרוג בענטשן און נישט זיצן אין די סוכה, איז ער מבטיח גוטע קינדער, ווייל ער האט חייש געווען צום שיטת החכם צבי (ועיי' בשו"ת דברי חיים או"ח ח"א סי' כ"ז), אין אונזערע מקומות האבן אבער יא נשים זיך נוהג געווען צו מאכן א ברכה אויף מצוות עשה שהזמן גרמא.

חברי המערכת: די גמרא (סוכה ב:) ברענגט דאך די מעשה פון הילני המלכה אז זי איז געזעסן מיט די זיבן קינדער אין די סוכה, זאגט די גמרא דאס לשון והלא שבעה בנים היו לה, אין תוספתא (סוכה פ"א ה"א) שטייט דאס לשון והלא שבעה בנים תלמידי היו לה, זעהט עפעס יא אויס אז זי האט געהאט קינדער תלמידי חכמים, כאטש זי איז געזעסן אין די סוכה...

רבינו: נו, קודם ווער זאגט אז זי האט געמאכט א 'לישב בסוכה'?! זי איז געזעסן אן א ברכה [ובכה"ג ליכא משום בל תוסיף] (וועי"ש בגליון הש"ס שציין לראב"ן (סי' פ"ז) שכתב כן).

רבינו: ס׳איז דא וואס זאגן אנדערש.[30]

דער חכם צבי האט מחמיר געווען אויף מצוות עשה שהזמן גרמא.

פון רש״י אין עירובין (דף צו:) זעהט אויך אויס אז נשים וואס זענען מקיים א מצות עשה שהזמן גרמא איז שוין אויך די עצם המצוה בל תוסיף.[31]

אין אבני צדק אין דא א תשובה (או״ח סי׳ מ״ז) ברענגט ער אראפ אז ס׳איז דא משפחות אייניקלעך פונעם חכם צבי וואס זיצן נישט אין די סוכה, דער חכם צבי איז דער מקור פון דעם, ער זאגט אז נשים זאלן נישט זיצן וויל ער האט חושש געווען וועגן א ברכה לבטלה אויב זיי מאכן א ברכה, דער ייטב לב שרייבט דארט ׳נשים ממשפחת חכם צבי ז״ל שאוחזין מעשי אבותיהם בידיהם׳.

הגרי״א: מ׳איז דאך אויך אייניקלעך, דורכ׳ן ייטב לב.

30

עי׳ בס׳ מי יהודה (מהגאון רבי יהודה אלטמאן ז״ל אב״ד מ׳טשאט) שכתב בשם רבו הגאון ר׳ יהושע ברוך רייניץ ז״ל אב״ד טשעטשעוויץ, ׳דאמרו שהגאון בעל חתם סופר זי״ע החמיר והקפיד על הנשים שלא ישבו בסוכה׳. וכתב ע״ז כמה טעמים לשבח, עיי״ש. אמנם בכל הספרים יצאו לערער על שמועה זו, שבטעות יסודה, אלא שאצל החת״ס ישבו הנשים בסוכה.

ולענין ברכה על מצות עשה שהזמן גרמא, עי׳ בשו״ת חת״ס (או״ח סי׳ ל״ד) שכתב דאם יש בהמצוה גם מעשה מלבד הברכה, אזי גם נשים מברכות, ואם אין בה מעשה אלא ברכה לחודא אינם יכולות לברך. ועיקר היסוד הוא בשו״ע או״ח (סי׳ רצ״ז) במג״א שם לענין נשים בברכת הבדלה.

וראוי להעתיק מה שסיפר הגה״צ אב״ד בערטש שליט״א בשיחה עם כ״ק רבינו שליט״א בענין זה:

״ס׳איז געווען א שמועה אז דער חתם סופר האט אויך נישט געלאזט די נשים זאלן זיצן אין די סוכה, דערציילט מען א מעשה אז ס׳איז געווען א פרעשבורגער תלמיד, זיין זיידע איז געווען דער טשעטשעוויצער רב, האט ער געשריבן א גאנצן פלפול אויף דעם וואס ער האט געהערט בשם דער חתם סופר אז ער האט נישט געלאזט זיצן נשים אין די סוכה, אין דעם פלפול איז ער מברר פארוואס. דער חתם סופר האט אבער געהאט א טאכטער די רעביצין שמחה (אשת הרב משה טובי׳ לעהמאן ז״ל), האט ער זיך מיישב געווען אז פאר ווען ער שרייבט צוריק פארן זיידן, וועט ער איר גיין פרעגן, האט זי אים געזאגט אז די שמועה איז נישט אמת, איך בין געזיצן אין די סוכה און די שוועגערין דעם כתב סופר״ס רעביצין איז אויך געזיצן, אלע זענען געזיצן אין די סוכה, האט ער צוריק געשריבן פארן זיידן אז די גאנצע פשעטל איז נישט אמת״.

31

עיי׳ בלשון הרש״י שם (צו:) בד״ה הא נשים מעכבין: אע״ג דלא חילול יו״ט הוא כדתנא דבי שמואל (ר״ה דף כט:) יצאה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה, מיהו נראות כמוסיפות:

רבינו: דער ייטב לב אליינם איז נישט געווען קיין אייניקל, דער קדושת יו״ט׳ס קינדער זענען געווען אייניקלעך. דעם קדושת יו״ט׳ס רביצין (הרבנית הצדי׳ חנה ע״ה) איז געווען אן אייניקל פון חכם צבי.[32]

כ׳וועל דיר זאגן אינטערעסנט, די באבע (הרבנית הצדי׳ מרת ברכה סימא ע״ה א״ח מרן העצי חיים ז״ל) – זי איז דאך געווען רבי שלום אליעזר׳ס טאכטער – אלין מיידל וועז זי איז אויפגעוואקסן געווארן אין ראצפערט, האט זי נישט געגעסן אין די סוכה אלין צאנז, אבער וועז זי איז געקומען קיין סיגוט, האט זי א טרינק וואסער נישט געטרינקען אויסער די סוכה, זי האט געהאט א עקסטערע סוכה, מ׳האט עם גערופן ׳די רביצין׳ס סוכה׳.

הררו״א: וועז ס׳וועלט געבוירן א קינד האט מען יא געמאכט די ברכה, א שהחיינו צו א הטוב והמטיב?

רבינו: אוודאי קען מען מאכן, ס׳איז א גמרא (ברכות נט:).

הגרי״א: פון הרב וואזנער (הגאון הגדול בעל שבט הלוי ז״ל) שטייט אז וועז ער האט געהאט דעם פינעפטן דור האט ער געמאכט אין שפיטאל דארט דעם שהחיינו.

רבינו: אז מ׳רעדט פון שהחיינו, פאר מיר איז אויסגעקומען זייער אן אינטערסאנטע שאלה, פאריאר איז דאך געווען די קאראנע (ה״י), מיין רביצין איז געווען אין שפיטאל די ערשטע טעג, און זי איז געווען אין א מצב אז זי האט נישט געווואוסט..., און זי איז אהיים געקומען ערב שביעי של פסח, דעמאלטם נאכמיטאג איז זי אהיים געקומען פון שפיטאל, אבער יו״ט ביינאכט איז זי נאך געווען געזונ שוואך, שביעי של פסח בייטאג האט זי זיך שוין בעסער געפילט איז זי אראפ פון בעט און האט זיך צוגעזעצט צום טיש, איז געווארן א שאלה צי זי זאל מאכן א שהחיינו אויפן יו״ט, שביעי של פסח איז דאך נאך יו״ט, און זי האט נאכנישט געמאכט קיין שהחיינו אפי׳ ביים לעכט בענטשן, מילא אז זי איז פטור געווען פון די מצות ביים סדר נאכט, דעמאלטם איז זי פטור געווען, אבער אז ס׳איז געווארן די צווייטע טעג יו״ט, אז מ׳האט נישט געמאכט קיין שהחיינו נאנין יו״ט, דארף מען מאכן א שהחיינו, און זי האט נישט געמאכט קיין

32

הרבנית הצדי׳ חנה ע״ה א״ח מרן הקדוש״ט ז״ל, היתה בתו של מהר״י אשכנזי ז״ל אבדק״ק זלאטשוב, חתן רבי צבי הירש תאומים ז״ל מקאליש, חתן החוות דעת ז״ל, בן רבי יעקב משה אשכנזי ז״ל, בן רבי נתן אשכנזי ז״ל מרבני הקלויז בברודי, בנו של החכם צבי ז״ל

קידוש אויך נישט שביעי של פסח אויפדערנאכט, אבער יעצט איז דאך שוין געווען בייטאג, האט איינער געדארפט מאכן פאר איר קידוש, האב איך געהייסן פאר איינעם פון די אייניקלעך זאל מאכן קידוש און זאל איר מוציא זיין מיט קידוש, און ס'איז געווארן א שאלה מיט די ברכת שהחיינו, צי מ'קען מוציא זיין שהחיינו. ס'איז דא א חתם סופר אין או"ח (שו"ת חת"ס או"ח סי' קמ"ג) וואס זאגט אז מ'קען נישט מוציא זיין יענעם, א שהחיינו קען מען נישט מוציא זיין, ער זאגט אז ברכת שהחיינו איז א ברכת הנהנין, במילא אז ס'איז א ברכת הנהנין קען מען נישט מוציא זיין יענעם, ווען ער מאכט נאר פאר יענעם, אזא תשובה איז דא אין חתם סופר.[33]

עכ"פ ס'איז געווארן א שאלה, און איך האב געהייסן מאכן א שהחיינו, ער האט נאר איהר מוציא געווען מיט א שהחיינו, האט מען געפרעגט ס'איז דאך דא א תשובה אין חתם סופר, האב איך געזאגט, אויף דעם וואס דער אייניקל האט איהר געזעהן דאס ערשטע מאל, אויף דעם קען ער אליינ'ס מאכן א שהחיינו, די גמרא אין ברכות כל הרואה את חבירו לאחר שלשים יום מברך שהחיינו.[34] ממילא קען ער שוין מוצא זיין. ער האט געמאכט א שהחיינו פאר זיך, און ער האט איר מוציא געווען...

הררו"א: די שאלה צי ס'איז א ברכת השבח צי ס'איז א ברכת המצוות.

רבינו: ס'איז א חידוש פון חתם סופר, ער זאגט אז מיט א שהחיינו קען מען נישט מוציא זיין יענעם, ער זאגט אז ס'איז אזוי ווי א ברכת הנהנין, ס'איז נישט קיין ברכת השבח. און מ'פרעגט אויפן חתם סופר פארוואס איז עם א ברכת הנהנין, פארוואס איז עם נישט קיין ברכת המצוות. אבער דער חתם סופר זאגט אזוי.

הררו"א: אפילו שהחיינו פון א מצוה?

רבינו: אפילו שהחיינו פון יו"ט איז אויך א ברכת הנהנין. דער אייניקל דער התעוררות תשובה, דער ערלויער רב (הגאון רבי שמעון סופר ז"ל), פרעגט אויפן חתם סופר,[35] ער איז נישט צופריידן.

ס'איז דא א כסף משנה (פי"א מהל' ברכות ה"י) וואס איז משמע אנדערש, אז ס'איז יא ברכת המצוות, און מ'קען מוצא זיין.[36]

ער זאגט ביי ברכת המצוות קען מען מוציא זיין.

נאכדעם איז דא אן אינטערסאנטער רבי עקיבא איגר צי מ'קען מוציא זיין יו"ט נשים אויב זיי זענען יא מצווה אדער נישט מצווה אויף קידוש, במילא קומט אוים א ספק צי מ'דארף זיי מוציא זיין, וויער זאגט אז נשים זענען מצווה אויף קידוש אום יו"ט, שבת שטייט, אבער יו"ט שטייט נישט,[37] רבי עקיבא איגר שמועסט עם אזוי אוים.

---

33 החת"ס (שם) יצא לדון בקושית השואל על המנהג דחזנא דמתא מברכים שהחיינו בקידושא ביום טוב בבית הכנסת, וחזורין ומברכין בביתם והוי כעין ברכה לבטלה דהכא לא שייך לאפוקי רק בני ביתם ידי חובתם דשהחיינו הוי ברכת הנהנין, וכיון שהוא כבר יצא בביהכנ"ס דאפילו אומרו בשוק יצא ידי חובתו, א"כ שוב אינו מוציא בני ביתו. והחת"ס שם כתב דגם בעיני יפלא זאת, אלא דרוצה ליישב המנהג שהשליח ציבור מכוין שלא לצאת בברכת שהחיינו שמברך בביהכ"נ, וע"ש ובפשטות מבואר דהסכים החת"ס עם השואל דברכת שהחיינו הוי ברכת הרשות, והלכך אם כבר יצא אינו יכול להוציא אתרים י"ח וכמבואר בגמ' ר"ה (דף כ"ט ע"א) וברש"י ד"ה חוץ מברכת הלחם ושאר ברכות שאינה חובה ובזה אין ערבות.

34 וז"ל הגמרא (ברכות נח:) אמר רבי יהושע בן לוי, כל הרואה את חבירו לאחר שלשים יום מברך שהחיינו, ואם ראהו לאחר שנים עשר חודשים, מברך מחיה המתים.

35 עיין בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סימן צ"ג) שהעיר ע"ד החת"ס דברכת שהחיינו על החג הוא חיוב גמור וחובת מצוה וכו' שזכינו לקיים בכל רגע מצוות עשה של שבתון ושלא לעבור על ל"ת, רק איתא בראשונים שהחכמים תקנו שהחיינו על אותן מצוות שיש בהם קצת שמחה ונתנו טעם בכולם עיי"ש, ובאמת הכי מבואר להדיא בגמ' עירובין (מ' ע"ב), וא"כ דברי החת"ס שכתב דהשהחיינו הוה ברכות הרשות צע"ג.

36 וז"ל שם: כתב הרמ"ך אבל אינו מברך שהחיינו אלא על המצוה שעושה, נראה מדבריו שהמקדש בבית אחד להוציא הנשים אינו מברך שהחיינו. ומנהגנו לברך וכן ראוי לעשות דכיון דחובה היא לאשה לברך אותה ברכה מברך אות' בעבורה וחשבינן נמי שמברכת היא דשומע כעונה עכ"ל. ומ"ש וכן ראוי לעשות וכו' דבר פשוט הוא וגם רבינו יסבור כן.

37 עיי"ש בסי' א' שכתוב וז"ל שם: "ועכ"ז אלו נשאלתי אנכי על ככה, כמדומה הייתה מורה ובא, דכל מרבית ביתו אנשים יחזרו לברך, אבל לא הנשים והבנות.

וטעמא דידי משום דיש לי לדון דאשה מותרת להתענות בי"ט, דאיסור תענית בי"ט נראה שהוא מדין עונג, וכן הוא ברמב"ם, והרי מצוות עונג הוא בכלל מצוות עשה דעצרת תהיה לכם, דדרשינן מניה חציו לה' וחציו לכם, וא"כ לא תהא מצווה זו עדיפא מכל מ"ע שהו"ג שנשים פטורות,

אין עצי חיים (או"ח סי' ל"ז) איז אויך דא א תשובה אויך דעם, וועגן יו"ט ער זאגט אז זיי זענען יא מחויב, דער מנחת חינוך (מצוה ל"א) רעדט וועגן יו"ט ער האלט אויך אז זיי זענען מחויב, ער האט א שמועס דארט צי ס'איז א דאורייתא אדער א דרבנן.[38]

הררו"א: דאם אז ס'איז צופרי איז שוואכער, אדער ס'איז א תשלומין פון ביינאכט?

רבינו: אינדערפרי שטייט דאך אין שולחן ערוך (או"ח סי' רע"א סי"א), אז מ'האט נישט געמאכט קידוש ביינאכט, דארף מען מאכן קידוש בייטאג.

הגרי"א: רבי עקיבא איגר זאגט דאם איז סימן א'.

רבינו: יא, דאם איז אנהייב, ער שמועסט דארט אוים דעם חילוק פון שבת און יו"ט.

הררו"א: ווען פסח געפאלט אוים אום מוצאי שבת זאגן די פרויען מיט די ברכת הבדלה?

רבינו: ס'איז זייער שווער, ווייל קידוש מאכן זיי אליינם, אז זיי וועלן נישט מאכן הבדלה דעמאלטם זענען זיי מושנה דעם יקנה"ז, איז קידוש זאלן זיי אליינם מאכן און הבדלה זאלן זיי הערן?

ומה דאשה מחוייבת במצוה די"ט הוא רק בלא תעשה כל מלאכה, אבל לא במצוות עשה דיו"ט, וכמ"ש תוס' בקידושין (דף ל"ד ע"א ד"ה מעקה) ואף להר"ן שם החייבות גם בעשה דיו"ט מ"מ זה רק בעשה דשביתת מלאכה משום דתמיד איתא גם לאו בהדי העשה, אבל בעשה דאין בה לאו פטורות וע"ש, וכיון דאינה מצוות תענוג מותרת להתענות, וממילא אם שכחה להזכיר של יו"ט בבהמ"ז א"צ לחזור ולברך, דהוי י"ט גבי דידהו כמו ר"ח לגבי דידן.

זולת בליל א' דפסח דמחוייבות במצה מהקישא דכל שישנו בכל תאכל חמץ, וכן בשבת אם שכחה לומר רצה, דכיון דמחוייבת במ"ע דקידוש מהיקשא דזכור ושמור מחוייבת ג"כ בכל מ"ע דשבת, כמ"ש הר"ן פרק כל כתבי וז"ל שם, כתב ר"ת דנשים חייבות בג' סעודות וכן לבצוע על שתי ככרות שאף הן היו בגם המן, ואין צורך שבכל מעשה שבת איש ואשה שוין כדילפינן מזכור ושמור את שישנו בשמירה ישנו בזכירה, ובכלל זה הוי כל חיובי דשבת עכ"ל, וממילא מחוייבת ג"כ במצוות עונג דשבת ואסורה להתענות, ע"כ צריכה לחזור ולברך כנלע"ד.

38 עיי"ש (מצוה לא) שהאריך בזה, ובתו"ד מחלק שם וז"ל: "ולענין נשים ועבדים בקידוש י"ט אי נימא שהוא מן התורה אפשר שהוא שוה לשבת גם לענין נשים שחייבים אך אם נימא שהוא מדרבנן אפשר דאין נשי' חייבות כמו הבדלה לקצת שיטות הסוברי' שהוא מדרבנן ואין נשים חייבות", עיי"ש כל הביאור.

און ביים סדר וויזוי מ'פירט'זיך, מאכט דער מאן קודם קידוש,[39] קומט אויס הערט זי קודם הבדלה און זי איז יוצא, און קידוש איז זי נישט יוצא נאר זי מאכט אליינם?

און ווען מ'מאכט אינאיינעם איז נאך שווערער.

הגרי"א: בעצם איז דאך שומע כעונה. אבער עם וועלט א שווערקייט מיט ענטפערן אמן, זי האלט דאך נאכן בורא פרי הגפן, און פאר"ן טרינקען.[40]

רבינו: יא, שוין, הנח להם לישראל.[41] די שווערקייט וועלט נאר מיטן טרינקען דאם וויין, ווייל דער מג"א (סי' רצ"ו סק"ד) ברענגט אז פרויען זאלן נישט טרינקען קיין וויין פון הבדלה.

---

39 כמנהג רבותינו הק' בליל הסדר שהציבור ובני המשפחה סביב השולחן מרו קידוש אח"כ בקול נמוך כ"א לעצמו.

40 עיין בהוספות לויגד משה שכ' להעיר דנשים לא יענו אמן אחר ברכת הבדלה כיון דהוי ספק אי חייבות בהבדלה, ודילמא אינו חייבות ואינו צריכין לענות אמן, וממילא הוי הפסק, ולענין שומע כעונה קיי"ל בשו"ע (סי' ריי"ג) דהשומע יצא אפילו בלי עניית אמן עכ"ד, אך יש אחרונים שחולקין על דבריו.

41 דהנה יש שני טעמים למה לא יעשו נשים הבדלה, טעם אחד מפני שהרבה פוסקים ס"ל דנשים פטורות מהבדלה שאינה תלוי' בשבת, וטעם שני עפ"י דברי מג"א (בסי' רצ"ו סק"ד) שהביא בשם שלה"ק עפ"י סוד שאין לנשים לשתות מכוס של הבדלה וכל הפוסקים הביאו מנהג זה, ופלא על שו"ע הרב שהשמיט זה.

והנה המחבר (בס"ס רצ"ו) הביא שתי דיעות אי נשים חייבות בהבדלה, והוסיף ע"ז הרמ"א לכן לא יעשו הנשים הבדלה לעצמן רק ישמעו הברכה מן האנשים עכ"ל. וביאר בשו"ע הרב כאן וכן בהגהות רעק"א (סי' תפ"ט) דכונת הרמ"א היא דאפילו לשיטת הפוסקים דנשים חייבות בהבדלה מה"ת, מ"מ לא יעשו הבדלה לעצמן לחוש לשיטת הסוברים דפטורות לגמרי ודבר זה מוסכם בכל הפוסקים.

ברם יש מהלוקת בין הטו"ז למג"א היכא דאין כאן איש להוציאן מה לעשות, דעת הט"ז (סק"ו) דפטורות לגמרי ויאמרו הבדלה בלי שם ומלכות, וכן פסק בדה"ח שלא יעשו הבדלה כלל דשמא פטורות לגמרי מהבדלה, ועוד טעם כיון שמנהג שלא לשתות מכוס הבדלה הוי ברכה לבטלה עכ"ד.

וכן פסק בכף החיים (סקנ"ה) שיאמרו ברכת המבדיל בלי חתימה, וכן נוטה שיטת הא"ר שהביא מחלוקת של הט"ז ומג"א אי יכולות להבדיל לעצמן, והביא שיטת הט"ז לבסוף וכפי הנראה שלא הכריע ההלכה עם מי.

והנה כתבו הב"י (בס"ס רצ"ו) והט"ז (סק"ו) דשתי הדיעות תליא אי ס"ל דחיוב הבדלה דאורייתא אז נשים חייבות ואי אמרינן שחיוב הבדלה דרבנן אז נשים פטורות, ועיין בחי' חת"ס (פסחים קב) שעל הבדלה מקודש

הרבי"א: אבער דא איז דאך עס בעצם קידוש וויין, נאר מ'האט אויך געמאכט דערויף הבדלה, ווייל ס'איז איין מצוה.[42] (פסחים קו:).

רבינו: עס איז נאך הארבער דאס טרינקען די וויין פון הבדלה וויי דאס מאכן הבדלה, ווייל בעצם איז דאך א מחלוקה צו פרויען זענען מחויב מיט הבדלה, אבער טרינקן די וויין דאס איז הארבער, ווייל דאס איז וועגן די פגם פון עין הדעת פון חוה. אזוי ברענגט דער מג"א דארט בשם השל"ה.[43]

הרבי"א: וואס טוט א פרוי ווען זי האט נישט געהערט הבדלה, אדער למשל היי יאר תשעה באב (שהל להחיות במוצ"ש) און א פרוי דארף אויספאסטן?

רבינו: זאל זי מאכן אויף שכר, אויף ביר, דאס איז חמר מדינה.

הרבי"א: וועגן די ניין טעג?

רבינו: ניין, ווייל א פרוי טרינקט קיינמאל נישט קיין הבדלה וויין, ווייל סחטה חוה אשכול של ענבים.

הרבי"א: וויאזוי איז געווען דער מנהג לגבי פרויען זאלן שלאפן אין די סוכה?

רבינו: מעולם לא שמענו, קיינמאל נישט געהערט אזא זאך אז א פרוי זאל שלאפן אין די סוכה. א סוכה איז א הייליגע זאך, א מקום קדוש, קיינמאל האט מען זיך נישט געפירט אז נשים זאלן שלאפן אין די סוכה.

מ'זעה אין די גמרא (סוכה כח.) אז כלים נאכן עסן דארף מען ארויסטראגן פון די סוכה, א סוכה דארף מען האלטן הייליג.

הרבי"א: פון די גמרא (שם כז:) איז משמע אז תשבו כעין תדורו אייז יא מחייב נשים צו שלאפן אין די סוכה? די גמ' זאגט מה דירה איש ואשתו כדרך שדר כל השנה. אזוי שטייט אויך אין שלחן ערוך (סי' תרל"ט ס"ב).

רבינו: דער מנהג איז אבער געווען אז נישט. אין דזיקוב איז מען בכלל נישט געשלאפן אין די סוכה, אויב האט אינער איינגעדרימעלט האט מען אים גלייך אויפגעוועקט, נו, סוכה, סוכה...

הרבי"א: אין וויליאמסבורג האט געוואוינט דער סאלקא רב (הגה"צ ר' אליעזר פיש ז"ל), ער האט געהאט א עקסטערע סוכה, כדי די רביצין זאל קענען שלאפן אין די סוכה.

רבינו: אינטערעסאנט, וואס איז א נפק"מ, ביידע סוכות זענען א מצוה, ביידע זענען אייניג הייליג.

הרבי"א: דער יסוד יוסף ברענגט אז מ'זאל נישט אריינלאזן א גוי אין די סוכה...[44]

רבינו: דער מקור פון דעם איז אינעם לאנגן פייט דעם ערשטן טאג סוכות, וזר לא יהיה...[45]

אינדערהיים פלעגט זיין א אויסדרוק 'וווי א יון אין די סוכה'... דאם איז וויל א גוי קומט נישט אין קיין סוכה.

לחול יש מחלוקת אי הוי דאורייתא, אבל הבדלה מקודש לקודש לכו"ע הוי מדרבנן, ע"ש.

42 כן העיר בזה בקונטרס דבק טוב (הנספח לשו"ת משנה שכיר ס"י אות ג') **ויישב** שהטעם דכמו דקי"ל בשו"ע (סי' רצ"ח) ביו"ט שחל במוצש"ק דמותר להבדיל גם על פת, הגם דבשאר מוצש"ק אין מבדילין על הפת, אפילו הכי כאן אגב קידוש מבדילין גם על הפת, ה"נ בזה לענין קפידא שלא ישתו מכוס הבדלה שפיר דמי דנקרא כוס של קידוש, וכ"ש בליל פסח דהוי גם כוס ראשון של ארבע כוסות עכ"ד. וכעי"ז בקצות השלחן (סי' ז"ז סק"ג) דאם איתרמי שעושין הבדלה על כוס ברכת המזון דרשאי ליתן לאשתו כיון דהוי כוס של ברכה עיי"ש.

43 עיי' בס' ויגד משה (דף רצ"ג) שכתב לפקפק בענין יום טוב שחל במוצאי שבת שאומרים יקנה"ז על הכוס אם נשים מותר להן לשתות מהכוס מאחר שנוהגין שאין שותין כוס של הבדלה וכמבואר במגן אברהם (סימן רצ"ו ס"ק ד'), אמנם מנהג העולם הוא ששותין הנשים מהכוס. והראוני בספר שו"ת משנה שכיר בהסכמת מרן הגרי"ח זוננפלד זיע"א שכתב וז"ל: ראיתי לפום ריהטא בסוף הספר שהביא מדברי הגאון ר' דוד לאקענבאך זצ"ל ראבדק"ק פרעשבורג שנסתפק במוצאי שבת שחל בו יום טוב אם מותר לנשים לשתות כוס של קידוש כיון שגם הבדלה אמרו עליו, ואני תמה הרי בשנה הזאת (תרפ"ז) הבעל"ט יאמרו על כוס ראשון קידוש והבדלה, וכי יש הו"א שלא ישתו הרי מחויבות בארבע כוסות, ומינה יש לדון לכל יו"ט, עכ"ד.

44 וז"ל: הוי זהיר בהיות בא אליך ערל א' לענין עסק שלך אל תרבה עמו בדברים בתוך הסוכה, כי משכהו חוצה ולא יתעכב במקום קדוש, ומכל שכן חס ושלום שלא לאכול ולשתות עמו בצל קדוש חניית סוכה, ובשכלך תוכל להתבונן הפגם בזה, כי היושב בסוכה ולומד או מתפלל הרי הוא יושב ממש בתוך עולמות העליונים, שכל עולם נקרא יום כידוע, וזהו בסוכות תשבו שבעת ימים, עכ"ל.

45 וזה הלשון: ...וְעַתָּה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנֵינוּ לָעַד, וְסָכָּה תִּהְיֶה לָצַל יוֹמָם לָעַד, בְּמָלִין מַגִּיד יוֹשֶׁר טוֹב תָּעַד, עַל כָּל שֶׁקְּרִים מִצְוֹת סָכָּה לְהָעֵד, וְכָל שׁוֹמְרֶיהָ יָבֹא וְיָעֵד, וְאָנֹכִי הַיּוֹדֵעַ וָעֵד, כִּי עַמִּי קְיָמוּ מִצְוֹתֶיהָ, בְּמִדּוֹתֶיהָ וּבְקִבְּעוֹתֶיהָ, בְּאֵמּוּתֶיהָ וּבְמִחְיוֹתֶיהָ, בְּדַפְנוֹתֶיהָ וּבְמִצְעָבוֹתֶיהָ, בְּסִפּוּכֶיהָ וּבְצִלּוֹתֶיהָ, בְּבִיאוֹתֶיהָ וּבִיצִיאוֹתֶיהָ, בְּגָדֵרוֹתֶיהָ וּבְפָרָצוֹתֶיהָ, בְּחֻגִּיגוֹתֶיהָ, וּבַעֲלִיצוֹתֶיהָ, וְזֹר לֹא יִהְיֶה בְּמוֹצָאוֹתֶיהָ, וְנֵכָר לֹא יַעֲבֹר בְּתוֹצָאוֹתֶיהָ, וְעָרֵל לֹא יִשְׁתַּף בְּמִחְיוֹתֶיהָ, וְעוֹבֵד אֱלִיל לֹא יֵרָמוֹס בַּחֲצֵרוֹתֶיהָ, וּלְאוֹם לֹא יַעֲרֵב בְּחוּצוֹתֶיהָ, כִּי אִם עֲמוּסֵי נוֹצְרֵי עֲדוֹתֶיהָ... עכ"ל.

עם ווערט געברענגט אז א גוי זאל נישט וואשן די טלית,[46] דאם איז אלעם פארדעם, ווייל א מצוה איז א הייליגע זאך און מ'דארף עס האלטן הייליג, מ'נעמט נישט אזוי אהן, אבער ס'איז דא וואס זענען מחמיר.

הרבוי"א: דאם איז אויך די ענין פון נישט טרעטן אויף סכך?

רבינו: דאם איז וועגן בזיון מצוה.[47]

מ'דערציילט אויפן חתם סופר, צווי תלמידים זענען געקומען צום חתם סופר, לערנען דארט אין די ישיבה, האט דער חתם סופר באמערקט איינע פון די תלמידים טרעט אויף די סכך, האט ער אים נישט געוואלט אננעמען אין די ישיבה.

הרבוי"א: מ'זאגט אז דער תלמיד איז שפעטער ארויס לתרבות רע ל"ע.

רבינו: אזוי ווייט ווייס איך נישט, אבער אזוי דערציילט מען אז אין די ישיבה האט ער אים נישט געוואלט האלטן.[48]

הרבוי"א: מ'זעהט דאך ביי די סוגיא פון אוונכרי (סוכה ל.) אז גוים פלעגן שניידן די הדסים פאר די ד' מינים?

רבינו: ביים שניידן די הדסים איז עס נאכנישט קיין חלק פון די מצוה, עס פעלט נאך נאך דער אגד און דער שינוי השם (שם לא.).

הרבוי"א: וועז פרויען עסן אין סוכה, מאכן זיי די ברכה אשר קדשנו במצוותיו וציונו לישב בסוכה, למעשה עסן זיי אביסל יא אין סוכה אביסל נישט, וויאזוי קענען זיי זאגן וצונו?

רבינו: אזוי ווי יעדע מצות עשה שהזמן גרמא וואס פרויען נעמען אויף זיך און מאכן א ברכה. נאר זיי דארפן אכטונג גיבן צו עסן א גאנצע כביצה אין די סוכה, פירן זיי זיך צו מאכן א לישב בסוכה.

וביזך רבינו לחיים לבחורי חבר מצוה

ולכל הנאספים

---

46 עיי' **בבבית יוסף** (או"ח סימן כ"א) **כתב בשם הכלבו** (סימן כב) "נהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית, גם נהגו שלא תכבסנו גוי וכל זה כדי שלא יהיו מצות בזויות עליו, עכ"ל, וכן כתוב בספר ארחות חיים (הלכות ציצית סימן לד) בשם ה"ר אשר", עכ"ל הב"י. מבואר בדבריהם האיסור ליתן ציצית לכובסת גויה.

אבל לענין הלכה סיים הב"י בזה"ל: "ולא ראינו ולא שמענו מי שהקפיד בזה מעולם". וכך השמיט מרן המחבר דין זה שאסור לתת הציצית לכובס גוי בשו"ע. ועל כן פסק בשו"ע הרב (שם סעיף ד) וז"ל, "וכן מותר ליתנם לכובס אפילו הוא נכרי", עכ"ל.

לעומתו הביא הרמ"א הדין בזה"ל: "ויש שכתבו שנהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית, גם שלא ליתנו לכובס אין יהודי לכבס, והכל שלא יהיו מצות בזויות עליו. אך נוהגים להקל לשכב בהם", עכ"ל. הרי שדעת הרמ"א לדינא שאף שנהגו להקל לשכב בהם, מכל מקום החזיקו במנהגם שלא ליתנם לכובסת גויה.

47 במ"א (סי' תרל"ח ס"ק ט) **כתב** דאף אחר סוכות לא יפסע על עצי סוכה דתשמישי מצוה היא כמו ציצית ולולב, וכתב לעיין בסי' כ"א ובסי' תרס"ד, וכוונתו דבסי' כ"א (סעי' א) לגבי ציצית שנפסקו דעת השו"ע דמותר לזרקן לאשפה, ודעת הרמ"א דאף לאחר שנפסקו אין לנהוג בהן מנהג בזיון ואין לזורקן במקום מגונה, ובסי' תרס"ד (סעי' ה) כתב השו"ע דיש מי שאומר שהושענא שבלולב אף על פי שנזרקת אין לפסוע עליה, וכוונתו דה"ה לגבי הסכך, דאין לנהוג מנהג בזיון, ולכן אין לפסוע עליהם, ובבאה"ט (סי' תרל"ח סק"ח) כתב לעיין בט"ז (סי' כ"א סק"ב) דכתב בשם מהרי"ל שנהג לגונזם [הציצית] ולהניחם תוך ספר או לעשות בהם שום מצוה, ולפ"ז נראה דה"ה בסכך סוכה טוב שלא לעשות בו לצורך דבר שאינו כבוד למצוה שעברה ע"כ, והובא בשועה"ר (סעי' י"ט) ובמשנ"ב (סקכ"ד).

אמנם יש לעיין בזה, דהרי לגבי ציצית בסי' כ"א נחלקו המח' והרמ"א האם מותרים לזורקן במקום מגונה, ודעת השו"ע דמותר ודעת הרמ"א דאסור, ובשועה"ר (שם, סעי' ג') נקט כהרמ"א דמותר מעיקר הדין, ורק המחמיר תבוא עליו ברכה, ובמשנ"ב (סק"ו, ז') מבואר דאסור, ולגבי הסכך וד' מינים במשנ"ב (בסי' כ"א סק"ו) כתב בשם הט"ז דג"כ אסור, אלא דבט"ז איתא רק דאסור לעשות בהם תשמיש מגונה ובמשנ"ב הביא דאסור גם לזורקן לאשפה, ובחל' סוכה (שם סקכ"ד) הביא רק הדין דאין לפסוע עליהם, ובשועה"ר (בסי' תרל"ח סעי' סעי' י"ט) כתב דנכון ליזהר שלא להשתמש בהם תשמיש בזיון ואצ"ל שאין לפסוע עליהם, ולא הביא האיסור לזורקן לאשפה, ואפשר דהוא לשיטתו דמעיקר הדין נקט בציצית דמותר לזורקן לאשפה כדעת השו"ע, והנה לפסוע עליהם לכאו' חמיר טפי מלזורקן לאשפה, דהא דהמח' דהתיר בציצית לזורקן, עכ"ז לגבי ההושענא כתב (סי' תרס"ד סעי' ח') דאסור לפסוע עליה, והרמ"א שם ציין לעי' בסי' כ"א דהרמ"א מחמיר שם אפי' לזורקן לאשפה, וכמו"כ השועה"ר הביא האיסור לפסוע על הסכך אף דמתיר בציצית לזרוק לאשפה, ועכ"ח דזריקה לאשפה אינו בזיון כ"כ כמו שימוש לדבר מגונה.

48 עיין **בספר זכרון למשה** (מכתבי תהלה מכתב י"ח) **הובא שהגה"ק** מסעלעלעש ז"ל מח"ס צרור החיים היה לו חבר חריף עצום והיה עדיף מיניה בחריצות, והלכו שניהם לפרשבורג כדי ללמוד בישיבתו של החת"ס, ומקודם הלך החבר שיקבלוהו, והחת"ס דחאו בדיחויים שונים, אולם את הגאון הנ"ל קיבל בפנים שוחקות, וכששאלו את החת"ס למה לא קיבלו, השיב, כיון שראהו קודם שנכנס אליו דורך בכזיון ע"ג סכך, ע"כ.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת יומא דהילולא רבתי
של מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

יום ד' פרשת ראה | כ"ו מנחם אב העעל"ט | בביהמ"ד הגדול בקרית יואל יע"א

כשזוכה צדיק לדרי חיורתא ולדיוקנא קדישא הוא אות וסימן שהשכינה שורה בתוכינו

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, שטייט אין בעל הטורים אויף דעם אנכי, מיינט מען אנכי שבעשרת הדברות, אז דער 'אנכי', ראה אנכי, קומט מרמז זיין אויף אנכי פון די עשרת הדברות.

עס קען זיין אזוי, עס שטייט אין מדרש אין פרשת יתרו, ומשה עלה אל האלקים, שטייט אין מדרש, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, האבן די מלאכה השרת געוואלט טשעפענען משה רבינו, צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, דער אויבערשטער האט געמאכט אז משה רבינו זאל אויסזעהן אזוי ווי אברהם, ואמר להם אי אתם מתביישין ממנו, עטץ שעמט זיך נישט פון אים, לא זה שירדתם ואכלתם בתוך ביתו, עטץ האטס געגעסן אין שטוב פון אברהם אבינו, פרעגט מען די קשיא, נו אז מ'האט געגעסן, וואס איז, וועגן דעם קען מען נישט באקומען די תורה.

קען זיין אזוי, עס שטייט אין דרשת חתם סופר אויף שבת הגדול, זאגט דער חתם סופר, ער טייטשט אויס א גמרא אין ברכות דף כ"ז, די גמרא פארציילט אונז דארט, אז ווען מ'האט געמאכט דעם תנא רבי אלעזר בן עזריה, ווען מ'האט אים געוואלט מאכן פאר א נשיא, אמרה ליה דביתהו, האט אים געזאגט זיין רביצין, ליט לך חיורתא, דו האסט נישט קיין וויסע בארד, זאגט די גמרא, אתרחיש ליה ניסא, איז געשעהן א נס, ואהדרו ליה י"ח דרי חיורתא, און ס'איז געווארן אכצן שורות, א וויסע בארד.

פרעגט דער חתם סופר, די חכמי ישראל האבן דאך אויך געזעהן, ווען מ'האט אים געוואלט ממנה זיין פאר א נשיא האבן זיי דאך געזעהן אז ער האט נישט קיין דרי חיורתא, און דאך האבן זיי אים בוחר געווען, ווייל זיי האבן געהאלטן אז ער איז ראוי צו זיין נשיא, און ס'האט נישט אויסגעפעלט קיין דרי חיורתא, איז צו ואם איז געשעהן א נס מן השמים, פארוואס האט דאס געדארפט געשעהן?

זאגט דער חתם סופר זייער א מורא'דיגע בחינה, די וויסע בארד מיינט נישט אזוי פשוט סתם א וויסע בארד, ווען דער נשיא זיצט מושל ואלקים בארץ, דארף ער האבן חיורתא, דמות דיוקנו של מעלה, וואס שטייט ביי קוב"ה כביכול, שער רישא כעמר נקא (דניאל ז, ט), כביכול איז וויס, א וויסע בארד, אבער זיי האבן געקלערט, אין גלות וואו ס'איז אן הסתר פנים, איז נישטא קיין השראת השכינה, אז ס'איז נישטא קיין השראת השכינה, פעלט נישט אויס אז דער נשיא זאל האבן א וויסע בארד, ונעשה לו נס, איז געשעהן א נס אין די נאכט, אז ס'איז געוואקסן י"ח דרי חיורתא, צו וויזן אז אין הימל איז מען מסכים אז עוד ידו נטויה עלינו, און די שכינת עוזו בקרבינו, אזוי ווי ס'איז געווען אמאל, אזוי איז היינט אויך, אזוי זאגט דער חתם סופר.

דער טאטע ז"ל האט אמאל געזאגט, אז ס'איז געווען אין די ביטערע זמנים אין די קריג, איינס פון די פלאות פונעם הייליגן באשעפער וואס ער האט געמאכט פארן פעטער ז"ל, זכותו יגן עלינו, ער איז געווען בצרה ובשביה אין די מחנה אין די לאגער, לא שלטו בו ידי זרים אין די דיוקנא קדישא, זאגט ער, וויל דער נשיא יושב מושל ואלקים בארץ, און ער דארף האבן חיורתא, דמות דיוקנו של מעלה כביכול, איז געשעהן א

נס כדי צו ווייזן אפילו אינעם גרויסן הסתר פנים וואו אידן זענען נעבעך געווען זייער אין א שפלות׳דיגן מצב, איז נאך אלץ דא השראת השכינה פאר אידישע קידער.

עס איז דאך באקאנט וואס דער חיד"א טייטשט, אז די מלאכים בשעת מתן תורה האבן געבעטן מ׳זאל געבן פאר זיי די תורה, די טענה פון די מלאכים איז געווען דינא דבר מצרא, אזוי ווי דער אויבערשטער איז שכינת עוזו בגבהי מרומים, און די מלאכים זענען אויך אין הימל, האבן זיי א דין ווי א שכן, און אז מ׳וויל אוועק געבן די תורה דארף מען עס געבן פאר׳ן שכן, אלץ דינא דבר מצרא, זיי זענען נענטער צו הקב"ה ווי א בשר ודם.

ע"י שזכה משה לדרי חיורתא כאברהם אבינו בזה נתבטלה טענת המלאכים של מצרנות

דער פעטער ז"ל, זכותו יגן עלינו, זאגט אין דברי יואל פרשת תרומה, ער וועלדט אפ די טענה פון די מלאכים, ווייל באמת זענען די אידן מיצרנים פאר הקב"ה מער ווי די מלאכים, ווייל ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, דער אויבערשטער האט משרה געווען שכינתו אין משכן און אין בית המקדש, אויף אן העכערן אופן ווי עס איז אין הימל נעבן די מלאכים, זענען אידן נענטער צו הקב"ה ווי די מלאכי עליון, אזוי זאגט ער דארט אין דברי יואל.

קומט אויס אזוי, בשעת מתן תורה האבן די מלאכים געוואלט טשעפענען משה רבינו, זיי האבן געהאט א טענת מצרנות, אז מ׳דארף פאר זיי געבן די תורה, איז צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, ביי אברהם שטייט, ואברהם זקן, זאגט די גמרא אין מסכת בבא מציעא דף פ"ז, עד אברהם לא היה זקנה, ביז צו די צייטן פון אברהם איז נישט געווען קיין זקנה, אתי אברהם ובעי רחמי, האט אברהם מתפלל געווען און ס׳איז געווארן זקנה, שנאמר ואברהם זקן. ס׳איז נישט פשוט אזוי ווי מ׳לערנט פשוט פשט, אברהם איז געווען דער נשיא הדור, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק נשיא אלקים אתה בתוכינו, ביז צו אברהם איז נישט געווען קיין נשיא אלקים, ס׳איז נישט געווען אזא בחינה פון א מענטש זאל זוכה זיין צו אזא מין הויכע מדרגה, במילא איז נישט געווען קיין זקנה, די דרי חיורתא, דוגמת דמות דיוקנו של מעלה, נאר אברהם אבינו האט צו דעם זוכה געווען, צו ווייזן אז הקב"ה האט משרה געווען די שכינה אויף אים, ס׳איז דא השראת השכינה ביי אברהם, דאס איז נישט געווען ביז צו אברהם, וה׳ ברך את אברהם בכל, דאס מיינט מען די השראת השכינה וואס ער האט זוכה געווען.

משה רבינו איז אויך אזוי געווען, צר הקב"ה קלסתר פניו פון משה דומה לאברהם, אז ער האט באקומען די דרי חיורתא, ס׳איז א העכערע בחינה, ס׳איז נישט סתם א ווייסע בארד, ס׳איז עפעס א העכערע בחינה. האבן די מלאכים געזעהן אז דער נשיא יושב מושל ואלקים בארץ ווי דער חתם סופר זאגט, און די שכינה איז שורה עליו, קומט אויס זענען אידן מיצרנים צו הקב"ה נענטער ווי די מלאכים, האבן כלל ישראל זוכה געווען מקבל צו זיין די תורה.

דאס קען זיין פשט, עס שטייט אין אור החיים הק׳ אין פרשת קדושים, אויפן פסוק והדרת פני זקן, זאגט דער אור החיים הק׳ אז ס׳איז א רמז וואס חז"ל זאגן אין חגיגה דף י"ד, בשעה שהצדיק הולך מעולם הזה, ווען א צדיק גייט פון דער וועלט, אומרים לאברהם, זאגט מען פאר אברהם אבינו, אשריך אברהם אבינו, שצדיק זה יצא מחלציך, שנאמר והדרת פני זקן, דאס וואס עס שטייט והדרת פני זקן, מיינט מען אברהם, וואס ער איז נתהדר ווען מ׳זאגט אים אשריך אברהם, אזוי שטייט אין אור החיים הקדוש.

קען זיין אזוי, ווען א צדיק ווערט נפטר, אזא צדיק וואס ער האט א דיוקנא קדישא, די דרי חיורתא, וואס איז ראוי פאר א נשיא בישראל, וואס עס זיצט מושל ואלקים בארץ, דוגמא פון אברהם אבינו וואס האט געהאט זקנה, די דרי חיורתא, איז דאס א הידור פאר אברהם אבינו אז דער צדיק איז פון זיינע קינדער, דורך דעם איז דא השראת השכינה בארץ.

בשעת מתן תורה האבן זיך געעפנט די ארובות השמים, כידוע אזוי שטייט, כלל ישראל האט זוכה געווען צו זעהן מיט די אייגענע אויגן, הקב"ה זקן מלא רחמים, אנדערש ווי זיי האבן געזעהן בשעת קריעת ים סוף, דעמאלטס האבן זיי אים געזעהן כגיבור ואיש מלחמה, וועגן דעם האט הקב"ה זיי געזאגט, אנכי ה׳ אלקיך, דאס איז דער זעלבער באשעפער, אידן האבן געזעהן בשעת מתן תורה הקב"ה כזקן מלא רחמים, האבן זיי געזעהן דעם זקן מלא רחמים, דעם שער רישא כעמר נקא, זיי האבן געזעהן א דמות דיוקנו של מעלה, האבן זיי געזעהן אז משה רבינו פארמאגט די דרי חיורתא, דער דמות דיוקנו של מעלה, און דאס ווייזט אז ס׳איז דא השראת השכינה ביי אידישע קינדער, און דאס איז די גרעסטע ברכה פאר כלל ישראל, וועגן דעם זאגט די פסוק, ראה אנכי, משה רבינו האט געזאגט פאר כלל ישראל, ראה אנכי, מ׳זאל אים אנקוקן, די פניו הקדושים פון משה רבינו, די דרי חיורתא. ראה אנכי, אנכי שבעשרת הדברות, וואס אידן האבן זוכה געווען צו

זעהן שער רישא כעמר נקא, זיי האבן זוכה געווען צו זעהן אנכי ה׳ אלקיך, דאס איז נותן לפניכם היום ברכה, א״ת הברכ״ה אש״ר תשמע״ו איז די סופי תיבות תורה, דורך דעם האבן די אידן זוכה געווען מקבל צו זיין די תורה, און ס׳איז בטל געווארן די טענה פון די מלאכים פון דינא דבר מצרא.

ע״י עבודת הצדיקים זוכים לבנות ביהמ״ק של מעלה ולקרב הגאולה

קען נאך זיין, בשעה שהצדיק הולך מעולם הזה זאגט מען פאר אברהם אבינו, אשריך אברהם אבינו שצדיק זה יצא מחלציך. דער פעטער ז״ל, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, זאגט אין דברי יואל אין די תורות פון מוצאי יום הקדוש, טייטשט ער אויס די תפילה פון כהן גדול ווען ער איז ארויס געגאנגען פון קדשי קדשים, האט ער מתפלל געווען ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, דער מקור פון דער תפילה איז פון פסוק אין פרשת ויחי, לא יסור שבט מיהודה, זאגט דארט דער תרגום אונקלוס לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, דאס איז געווען די ברכה פון יעקב אבינו לא יסור שבט מיהודה, לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, דאס איז א ברכה פון יעקב אבינו אויף דורי דורות, פרעגט דער רמב״ן און אזוי אנדערע מפרשים, ליידער זענען מיר אין גלות אזויפיל יארן, מ׳זעהט נישט קיין שבט ומלכות פאר יהודה, איז ווי אזוי איז נתקיים געווארן דער פסוק לא יסור שבט מיהודה, לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה.

דער פעטער ז״ל ענטפערט א תירוץ, אז עס שטייט אין ספרים, ער ברענגט אראפ פון צדיקים, אז מיט זייער עבודת הקודש האבן זיי אויפגעבויעט דער בית המקדש של מעלה, ס׳איז ידוע ער ברענגט אראפ די מעשה פון דברי חיים, יעדער איינער ווייסט די ענינים אז די צדיקים מיט זייער עבודת הקודש בויען זיי מיט יעדע מצוה דעם בית המקדש של מעלה, ווען די בית המקדש של מעלה ווערט אויפגעבויעט ווערן בשלימות, דעמאלטס ווערן מיר זוכה זיין צו ביאת המשיח, זאגט ער ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, ס׳איז א הבטחה, וואס איז די הבטחה? אז אפילו אין זמן פון גלות ווערט נישט פעלן פון אידישע קינדער צדיקים עובדי ה׳ וואס מיט זייערע מעשים הטובים וועלן זיי גורם זיין מקרב צו זיין דער קץ הגאולה, און מחזיר צו זיין עטרת ישראל ליושנה, דער מלכות בית דוד למקומה, קומט אויס דורך זייערע מעשים הטובים זענען זיי גורם צו מאכן א שולטן לבית יהודה, אזוי שטייט אין דברי יואל.

הצדיקים בכח תפילתן זוכים לבטל גזירות בבחינת צדיק מושל ביראת אלקים

לעניית דעתי לומר אביסל אנדערש, באופן אחר קצת, שטייט אין פסוק, צדיק מושל ביראת אלקים, די גמרא אין מועד קטן, און אזוי שטייט אין זוהר הקדוש, צדיק גוזר והקב״ה מקיים. אין ייטב לב פרשת חקת, זאגט ער ביי אברהם אבינו געפינען מיר, שטייט אין פסוק, דער אויבערשטער זאגט, וה׳ אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, זאגט ער ווייל אברהם איז געווען א צדיק מושל, האט דער אויבערשטער נישט געוואלט טוהן אן די רשות פון אברהם, אזוי שטייט אין ייטב לב.

זאגט ער דארט אויך אין ייטב לב פרשת חקת, על כן יאמרו המושלים, וועמען מיינט על כל יאמרו המושלים, זאגט דער ייטב לב דאס מיינט מען די צדיקים וואס איז צדיק מושל ביראת אלקים, א צדיק הייסט א מושל, ווייל ער איז מושל, מי מושל בי צדיק, כביכול ער איז מושל אויף קוב״ה, און דאס איז א געוואלדיגע הבטחה פאר אידישע קינדער, לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, תמיד וועט זיין פאר אידישע קינדער וואס וועלן זיין אין א בחינה פון צדיק מושל, מבטל צו זיין מיט זייער כח התפילה גזירות אין הימל, דאס איז אין די זעלבע בחינה פון אברהם אבינו ווי עס שטייט אין ייטב לב.

וען עס ווערט נפטר א צדיק וואס האט זוכה געווען בחיים חיותו צו פועלן ישועות בקרב הארץ פאר אידישע קינדער, אין א בחינה פון צדיק מושל מיט זיין הייליגע תפילה, די הויכע בחינה פון אברהם אבינו, וואס אברהם אבינו איז געווען, זאגט מען פאר אברהם אבינו, אשריך אברהם שצדיק זה יצא מחלציך, וואס איז אין די זעלבע בחינה פון אברהם אבינו.

הצדיקים אף אחרי פטירתן עודנו עומדים בתפילה לפני ה׳

אבער עס איז נאך מער וואס עס ליגט אין די הבטחה און ברכה פון יעקב אבינו לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, שטייט אין ייטב לב פרשת מטות, ער רעדט פון משה רבינו - עס זעהט אויס דאס האט ער געזאגט אויף די יומא דהילולא פונעם ישמח משה, יעדער פארשטייט דאס, אז עס אין ייטב לב פרשת מטות איז עס געזאגט געווארן אויף די יומא דהילולא - ברענגט ער דארט די גמרא זאגט אין סוטה דף י״ג, מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש, אין

עמידה אלא לשון תפילה, פונקט אזוי ווי מה להלן אויפן בארג סיני איז ער געווען א עומד ומתפלל, מיט דעם איז ער געווען א עומד ומשמש, אף כאן וואו ס׳שטייט וימת שם משה, לאחר מיתתו איז ער נאך אלץ א עומד ומתפלל, מיט דעם איז ער א עומד ומשמש אין הימל, דאס שטייט ביי אברהם, ואברהם עודנו עומד לפני ה׳, וואס מיינט ואברהם עודנו, זאגט ער, עודנו עד היום, ביז צום היינטיגן טאג איז אברהם עודנו עומד בתפילה לפני ה׳, איז נאך אברהם מתפלל פאר הקב״ה, אזוי שטייט אין ייטב לב אין פרשת מטות.

די הבטחה און די ברכה פון יעקב אבינו לא יסור שבט מיהודה, לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה, אז ס׳וועט נישט אפגעטוהן ווערן דער כח התפלה, די כח הצדיקים וואס זיי זענען מושל בתפילתם אפילו לאחר פטירתם, אז ס׳וועט קיינמאל נישט אפגעטוהן ווערן דער שולטן מדבית יהודה, אפילו זיי ווען זיין בעולם העליון וועלן זיי נאך אלץ מתפלל זיין פאר כלל ישראל.

צדיקים הנקראים ״איש״ בבחינת משפיע, המה זוכים למדריגת צדיק מושל ביראת אלקים

שטייט אין ייטב לב דארט אין פרשת חקת, צדיקים וואס זיי דינען דעם הייליגן באשעפער מיראה ומאהבה, אויף דעם איז געזאגט געווארן, ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, אידן געבן כביכול פרנסה פארן הייליגן באשעפער, וואס מיינט זיי זענען מפרנסין לאביהם שבשמים, זיי זענען משפיע א תענוג פארן הייליגן באשעפער, א קורת רוח פון זייער עבודה, במילא דורך דעם ווערן זיי אנגערופן איש, איש איז א משפיע, צדיקים זענען משפיע פאר הקב״ה א תענוג, וועגן דעם שטייט ביי משה רבינו, משה ׳איש׳ האלקים, ער איז געווען א איש, ער האט משפיע געווען תענוג פאר קוב״ה, וועגן דעם ווייל זיי זענען בבחינת איש, איז א כח וגבורה האט זיי דער אויבערשטער געגעבן צו זיין א מושל, א מושל בו יתברך, צו זיין א מושל אויף הקב״ה, אז הקב״ה הערט זיך צו צו די תפילה פון די צדיקים, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק ואל אשך תשוקתך והוא ימשול בך, אזוי שטייט אין ייטב לב.

רביה״ק זי״ע זכה למדריגת צדיק מושל ביראת אלקים בפעולותיו הק׳ להעמיד הדת על תילה

דער פעטער ז״ל, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, האט זוכה געווען צו די מדריגות, צו די בחינה, ווייל ער איז געווען א עובד ה׳ מנעוריו עד זקנה ושיבה, יראת התרוממות, אהבת ה׳, מיט מסירות נאמנה בכל נימי נפשו, און הרבצת התורה בקדושה וטהרה, מעמיד צו זיין הדת על תילה, מעורר צו זיין לבבות ישראל לאביהם שבשמים, ער האט מרים געווען דעם קרן התורה און שמירת המצוות וכל דבר קטן וגדול, די הייליגע אויגן זענען געווען פקוחות, גודר גדר צו זיין אלע פירצות הדור אין יעדן ארט אין יעדן פלאץ, צו הייבן דעם כח הצניעות ביי נשים, מרים געווען לימוד התורה, משפיע געווען און מרבין תורה געווען פאר אידישע קינדער, לוחם געווען מלחמת ה׳ אין טומאת הציונות אין אלע איהרע מלבושים, און אלעס לשם שמים, למען כבוד ה׳ ותורתו הקדושה. אין זיינע געוואלדיגע מעשים וואס איז געווען חובקות זרועות עולם האט הקב״ה געהאט א תענוג, אין די בחינה פון ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, האט ער זוכה געווען צו זיין פון די בחינה פון איש, דאס מיינט מען צדיק מושל, צדיק גוזר והקב״ה מקיים, ממילא איז זייער פאסיג צו זאגן, אשריך אברהם אבינו שצדיק זה יצא מחלציך, וואס ער איז געגאנגען אין די דרכי אבות, משפיע צו זיין מהוד קדושתו פאר אנדערע, און דורך דעם איז ער געווארן א צדיק מושל.

על כן זכרונו בא להתנהג עפ״י הדרך הסלולה לנו מרביה״ק זי״ע

היינט ביומא דהילולא רבא פון הייליגן פעטער ז״ל, איז א זמן מ׳זאל אביסל ארויף ברענגען אויפן זכרון, מקצת מן המקצת זיינע געוואלדיגע פעולות, ס׳זאל אים זיין א זכרון, ולא ימוש התורה הזאת מאתנו, און אויף דעם וועג וועלן מיר מגדל זיין אונזערע קינדער, סיי וואס איז נוגע חינוך הבנים, צו תורה און יראת שמים און מידות טובות, צי ס׳איז נוגע חינוך הבנות, צו תורה און יראת שמים און צניעות און מידות טובות, עוסק צו זיין בצדקה וחסד פאר א יחיד און פארן ציבור, עומד צו זיין על המשמר אין עניני גדרי הצניעות, אזוי ווי ער האט עס געזאגט און געמאנט און געפאדערט כמה פעמים, דעם חומר הענין פון בֵּ״י האר, פריצות׳דיגע שייטלען, די ענגע און קורצע בגדים, און דורכזיכטיגע זאקן, **במיוחד דארף מען מעורר זיין און זאגן פאר די תושבי קרית יואל אשר שם חלקת מחוקק ספון, ער איז משגיח אויף די שטאט בעינא פקיחא ביתר שאת און אויף אלע ענינים, און מ׳דארף זאגן פאר די אידן דא, היזהרו בגחלתן של צדיקים, מ׳זאל זיך נישט אפבריען אין אזעלכע ענינים וואס ער האט זייער מקפיד געווען.**

לעורר אודות תושבי גלילות העיר קרית יואל

וויל איך זאגן אפאר ווערטער, פאר די אידן וואס זיי האבן זיך באזעצט אין גלילות פון קרית יואל, עס וואוינען היינט צוטאג׳ס ניין הונדערט משפחות אין גלילות פון קרית יואל, ארום און ארום אין אלע זייטן פון די שטאט, לדאבון לבינו, קודם וויל איך זאגן ס׳איז דא זייער חשוב׳ע אידן וואס וואוינען דארטן, ס׳איז אבער אויך דא אזעלכע אידן וואס מ׳זעהט ביי זיי א געוואלדיגע ירידה אין כמה ענינים, און התנהגות שונות, מ׳דארף נישט אלעס אויסרעכענען, סיי וואס איז נוגע פאר מענער, און סיי וואס איז נוגע פאר עזרת נשים, און סיי וואס איז נוגע אין די מלבושים פון די קינדער, הן די יונגלעך און הן די מיידלעך.

מ׳דארף ארויף ברענגען אויפן זכרון די הייליגע דברי מוסר, די הייליגע דברי כיבושין, וואס ער האט מעורר געווען אידישע קינדער, אין עניני קדושה, און זיך אנשטרענגען מיט געוואלדיגע כוחות, אכטונג צו געבן אויף די אויגן, שמירת עינים און טהרת המחשבה, מ׳זאל זיך אליינס גודר זיין גדר אין די אלע כלים, די נייע כלים פון די טעכנאלאגיע, די קאמפיוטער׳ס מיט די סמארטפאון׳ס, די גרויסע און די קליינע, וואס באמת איז עס בבל יראה ובל ימצא, און א איד וואס איז א ירא ה׳ שומר נפשו ירחק מהם, ס׳האט נעבעך זייער אסאך אידן צוגרונד געלייגט, אסאך אידישע הייזער צוגרונד געלייגט, אונז דארפן מיר שטיין על המשמר אז ס׳זאל זיין מחנינו קדוש, ווייל ס׳דארף זיין קלאר פאר יעדן איינעם, אהן די ׳אידישע׳ פילטער׳ס פאלט מען אריין רח״ל אין שאול תחתית, ה׳ ירחם.

להתחזק וללכת בשיטתו הק׳ במלחמת ה׳ ברמה נגד טומאת ונגע הציונות

מ׳דארף ארויף ברענגען אויפן זכרון די מלחמת ה׳ אין טומאת הציונות וואס ער האט זיך אויף דעם מוסר נפשו געווען, ממש מיט מסירות נפש, ער האט מרעיש געווען עולם ומלואה בכתב ובעל פה, און דאס דארף זיין א נר לרגלינו, אונז זאלן מיר ממשיך זיין צו גיין אין דעם דרך, נישט כאפן קיין התפעלות פון הצלחת מעשי שטן, און נישט זיך מיטפרייען מיט זיי אפילו אין הארץ אויך נישט, **מ׳דארף וויסן בידיעה ברורה, ציונות איז אסור!, ציונות איז טמא!, ציונות איז א כפירה אין תורת משה!, ציונות איז כפירה אין די אמונה אינעם הייליגן באשעפער!, ציונות איז כפירה אין די אמונה אין ביאת המשיח!, ציונות איז כפירה אין יעדע זאך וואס איז אונז הייליג!, און אונז האבן מיר נישט קיין חלק ונחלה בכל אשר להם, התבדלות פון רשעים דאס איז דער יסוד פון יהדות, און פון דעם טאר מען זיך נישט אוועק ריקן אפילו כל שהוא,** אדרבה, אונז וועלן מיר ממשיך זיין צו שטיצן די אלע קהילות קדושות בישראל, און די אלע מוסדות וואס זיי גייען מיט מיט די שיטה, און זיי פירן מוסדות על טהרת הקודש, און זיי זענען נישט נהנה פון שולחן איזבל, וועלן מיר אונז זיי שטיצן מיט וואס מ׳קען נאר, און דער אויבערשטער זאל זיי העלפן זיי זאלן קענען ממשיך זיין תמיד.

להתנהג כדעת מרן רביה״ק כשיטת רבינו תם בזמן צאה״כ

כ׳וויל ארויס ברענגען דא אן ענין במשנתו פונעם פעטער ז״ל, זכותו יגן עלינו, ס׳איז געווען רגיל על לשונו מצדיק צו זיין די שיטת רבינו תם לגבי צאת הכוכבים און וועז ס׳הייבט זיך אן די נאכט, בעיניו אויב מ׳האט געטוהן א מלאכה פארן זמן מוצאי שבת קודש פון שיטת רבינו תם, איז געווען אן ערנסטער חשש פון חילול שבת ממש, לעצטנס האבן זיך באזעצט יחידים און מ׳האט אויפגעשטעלט א ישיבה און זיי שטעלן אויף א קהילה אין גלילות פון קרית יואל, און זיי זענען מקדים צו טוהן א מלאכה מוצאי שבת קודש פארן זמן פון שיטת רבינו תם, מיט א מסוה אז ביי זיי פירט מען זיך אזוי, נו וויל איך דא זאגן אזוי: אלע תושבי קרית יואל, אלע - וואס איך וויל מרבה זיין אויך אלע תושבי פון גלילות פון קרית יואל - זענען תלמידים וחסידים פונעם פעטער ז״ל, זכותו יגן עלינו, און זיי גייען לאורו אין אלע ענינים, ביז היינט האט זיך נישט געפינען א פורץ גדר אין אזא הארבער ענין, ס׳איז פשוט און קלאר, קרית יואל און די גלילות פון קרית יואל פון אלע זייטן - איך רעד יעצט פון אלע זייטן - האט א דין מקום שנהגו אזוי ווי שיטת רבינו תם, ווער ס׳קומט אהן אין דעם ארט אין דעם מקום, איז מחויב זיך צו פירן כחומרת המקום שהלך לשם, דאס איז קלאר.

ס׳איז נישט גלייך צו אן הלכה וואס ס׳שטייט אין שולחן ערוך ביי קבלת שבת ערב שבת, וואס דארט איז דער דין אויב רוב הקהל האט מקבל שבת געווען ווערט דער מיעוט נגרר נאכן רוב, דארט זאגט דער מגן אברהם, אז יעדער שוהל איז נידון בפני עצמו, דארט רעדט זיך פון ערב שבת, מ׳איז מקדים מקבל שבת צו זיין וועז ס׳איז נאך טאג, ס׳איז נישט קיין חיוב, ס׳איז נישטא קיין שיטה אז מ׳דארף מקבל שבת זיין אזוי פריה מבעוד יום, אידן ווילן מקבל שבת זיין נאך פריער ערב שבת, דארט איז דא א דין אז נישט

יעדער שוהל קען צווינגען די צווייטע ביהמ"ד, יעדע האט א דין ווי עקסטער. דארט וואו ס'איז נוגע מכח א חומרא אין הלכה דארף מען זיך פירן כמנהג המקום, די זאך טוט זייער וויי און ס'איז מצער יעדן איינעם וואס דער כבוד פונעם פעטער ז"ל איז יקר בעיניו און איז ביי אים חשוב, ס'איז א פגיעה חמורה בכבודו, אז אין גלילות פון זיין שטאט איז מען עובר אויף זיין פסק וואס ער האט זייער מחמיר געווען, דער פעטער ז"ל איז מרא דאתרא פון קרית יואל און אויך אין גלילות ארום און ארום קרית יואל, די אלע גלילות ווערט געערעכנט אזוי ווי אתרא דמר, במילא איז פשוט און ס'איז קלאר אז מ'טאר נישט משנה זיין פון זיינם א פסק.

למען השלום, און למען הכבוד פונעם פעטער ז"ל האב איך געשיקט שליחים, שלוחים נכבדים, צו רעדן איבער דעם ענין, צו פארמיידן מחלוקת, צו מיין ווייטאג האב איך נישט מצליח געווען, איך וויל בעטן פון יעדן איינעם וואס ער שפירט, צי ער וויסט ווער ס'האט א יכולת משפיע צו זיין אויף דעם ענין זאל אויסנוצן זיין השפעה, און דורך דעם פארמיידן אסאך עגמת נפש און א גרויסע מחלוקת.

מעשה רב בעיר קראקא שהגאון מראדומישלא החשיבו כגלילות העיר צאנז

אין תשובת מהר"ש פונעם ראדומישלער רב ז"ל (חלק ז' סימן קי"ח), שרייבט ער א תשובה קיין קראקא, דער שואל איז געווען הרב הקדוש רבי ישעי' פון קראקא ז"ל דער יונגסטער זוהן פון הייליגן דברי חיים, בנוגע איינער וואס האט איינגעפירט אין קראקא צו באקן מאשין מצות וואס ביז דעמאלטס איז אין קראקא נישט געווען קיין מאשין מצות, און ס'איז ידוע אז דער הייליגער צאנזער זיידע האט גע'אסר'ט מאשין מצות, און יעצט איז דארט געשעהן, ס'איז לכאורה א חשבון פון פופציג יאר נאך די פטירה פון דברי חיים, אזוי האלט איך בערך איז די מעשה געשעהן. ענטפערט דער ראדומישלער רב, ער זאגט אן אינטערסאנטע תשובה, זאגט ער, אין גלילות קראקא איז דא טויזענטער חסידים פון מרן הדברי חיים ז"ל, און זיי האבן מקבל געווען די חומרא פון דברי חיים נישט צו עסן קיין מאשין מצות, זאגט ער, במילא טאר מען נישט פורץ גדר זיין צו מאכן דארט מאשין מצות, אזוי שרייבט ער אין א תשובה.

מ'דארף אריין טראכטן, ער שרייבט אזוי, נישט 'אין קראקא, נאר אין 'גלילות קראקא', אין גליל פון קראקא, דאס מיינט אלע שטעט ארום קראקא, מ'וועט אריין רעכענען טורנא, בריגל, און נאך, די אלע גאליציאנער שטעטלעך וואס איז ארום קראקא, דארט איז דא טויזענטער צאנזער חסידים, און יעדער פארשטייט אין גלילות קראקא האבן געוואוינט אנדערע אידן אויך, ס'האבן געוואוינט אידן וואס זענען נישט געווען קיין צאנזער חסידים, און זיי האבן נישט מקבל געווען די חומרא, און ער שרייבט אזוי אזא אינטערסאנטע תשובה, עס שטייט דארט, עס ליגט צווישן די וועלטער, קראקא איז אין גלילות פון צאנז, מקום מנוחתו פונעם הייליגן דברי חיים, און אז ס'איז דא אין גלילות פון קראקא טויזענטער חסידים וואס זיי גייען נאכ'ן דברי חיים איז די גאנצע געגנט אתרא דמר, אפילו אין קראקא די שטאט אליינס, במילא טאר מען נישט אין קראקא ברענגען מאשין מצות וואס איז קענן דעם פסק פון דברי חיים, וואס אפשר מ'זאל זיך פארשטעלן, לאמיר זאגן קיין טשערנאוויטץ, איך כאפ אהן אזא וויטע שטאט, וואלט ער נישט געשריבן אזא תשובה, אבער קיין קראקא האט ער געשריבן אזא תשובה.

כל שכן **גלילות קרית יואל, אלע תושבים אין גלילות קרית יואל זענען חסידים פון פעטער ז"ל און זיי זענען מקבל זיינע ווערטער באימה, אין אלע ענינים, און אויך אין זמן פון שיטת רבינו תם, במילא קיינער טאר נישט מקיל זיין אין גלילות פון קרית יואל אין דעם ענין.**

מעשה רב בעיר אושפיצין שהדברי חיים זי"ע החשיבו כגלילות העיר צאנז

כ'וויל פארציילן נאך אן אינטערסאנטע מעשה. צו א מקוה, א מעיין מקוה, פאר וועלכן מ'הייבט עס אן צו נוצן דארפן מען עס כשר'ן, ווי אזוי כשר'ט מען די מקוה?, אין אבני צדק דער זיידע ז"ל דער ייטב לב אין א תשובה איז ער מקיל צו כשר'ן דורך וויין אדער דורך מילעך, דער דברי חיים דער הייליגער צאנזער זיידע, ס'איז נישט דא א תשובה וואו ער שרייבט, אבער מ'האט געוואוסט אזוי, מ'האט עס נאכגעזאגט בשמו, ער האט גע'אסר'ט צו כשר'ן א מקוה מיט וויין אדער מיט מילעך, נאר מיט זאמד, אלע קינדער פון דברי חיים, בניו הקדושים, האבן זיך געפירט מיט די חומרא צו כשר'ן א מקוה נאר מיט זאמד.

קודם איז כדאי צו פארציילן, דער פעטער ז"ל האט גע'כשר'ט אמאל א מקוה אין מאנטריאל, א קוואל מקוה, האט ער עס גע'כשר'ט מיט זאמד, אזוי ווי די שיטה פונעם דברי חיים, כאטשיג דער זיידע ז"ל אין אבני צדק איז מקיל, אבער ער האט גע'כשר'ט מיט זאמד, ס'איז שווער געווען, ס'איז געווען זייער שווער, מ'האט געגאסן זאמד, און ער

האט זיך אויסגעטוהן די בעקיטשע, אריין געקראכן אין בור זעהן צו ס׳איז טרוקן, ס׳איז געווען ביי אים אן עבודת הקודש אין מאנטריאל, כ׳בין נישט דארט געווען, אבער כ׳האב געהערט פון מאנטריאלער אידן וואס זענען דארט געווען זיי האבן עס פארציילט.

אי״ז דא אן אינטערסאנטע מעשה, אין גאליציע איז דא א שטעטל וואס הייסט אושפיצין, דאס איז בערך הונדערט מייל פון צאנז, א גאליציאנער שטעטל, דארט איז געווען רב א גרויסער גאון, ער האט געמאכט א ספר ׳אהל יהושע׳, און ביי זיך אין שטאט האט ער ג״כשר״ט די מקוה מיט וויין, דארט אין אושפיצין האט געוואוינט הרב הקדוש רבי אלעזר אושפיצינער, ער איז געווען א קאמינקער איניקל, און ער איז געווען אן איידעם פון הייליגן דברי חיים, אים האט מען גערופן רבי אלעזר אושפיצינער, ער האט געוואוינט אין אושפיצין, ער איז דאך געווען אן איידעם אין צאנז, ער האט דאך געהאלטן אז מ׳טאר נישט כשר׳ן מיט קיין וויין, און דער רב האט יא ג״כשר״ט מיט וויין, האט ער געמאכט א גרודער אין שטאט, ס׳איז קיגן דעם פסק פון דברי חיים, ער האט געדארפט הילף, האט ער געשריבן א בריוו צו זיין שוואגער דעמאלטם איז געווען רב אין צאנז הרב הקדוש רבי אהרן, ער איז געווען דעם הייליגן צאנזער רב״ס א זוהן, מ׳האט אים גערופן דער קרייזער רב, וואס ער איז געווען רב שפעטער, נאכ׳ן דברי חיים איז ער געווען רב אין צאנז, זיין שוואגער האט אים געבעטן אז ער זאל קומען צו הילף אין דעם עסק וואס ער קריגט זיך ארום מיטן רב.

אי״ז דא א בריוו וואס דער קרייזער רב שרייבט פאר דעם רב, פאר דעם אוהל יהושע, שרייבט ער אים אזוי, הגם לדעתך מעג מען כשר׳ן א מקוה מיט רויטע וויין, אבער איך וויל דיר פארציילן, איך שרייב דיר א חלום וואס כ׳האב געהאט - מ׳רעדט יעצט פון זייער אן ערנסטער איד - און ער שרייבט אים א חלום וואס ער האט געהאט, ער האט געזעהן אין חלום זיין הייליגן טאטן, דעם הייליגן דברי חיים, און דער פאטער פרעגט אים, אין דיין גליל איז דא רבנים וואס זיי כשר׳ן א מקוה מיט וויין קיגן מיין פסק, פארוואס שוויגסטו?, אזוי האט אים געפרעגט דער הייליגער דברי חיים אין חלום, שרייבט ער דאס פאר דעם רב, וועגן דעם שרייב איך דיר, וויל אושפיצין איז אין גלילות פון צאנז - ס׳איז הונדערט מייל ווייט, אבער אזוי שרייבט ער, ס׳איז גלילות פון צאנז - בעט ער אים ער זאל חוזר זיין, און ער זאל נאכאמאל כשר׳ן די מקוה מיט זאמד, אזוי האט געשריבן דער קרייזער רב פאר דעם רב. דער רב איז געווען א גרויסער תלמיד חכם, ס׳איז דא זייער א שיין ספר פון אים, און ער האט זיך נישט אומגעקוקט אויף דעם מכתב, ער האט ג״כשר״ט מיט וויין און ס׳איז גוט אזוי, האט די קוואל אויסגעטרוקנט, ס׳איז געווארן אוים קוואל, מ׳האט געמוזט גראבן א נייער קוואל אויף א צווייטן פלאץ צו מאכן א נייע מקוה, און דעמאלטם האט מען שוין ג״כשר״ט מיט זאמד..., זייער אן אינטערסאנטע מעשה.

אושפיצין פון צאנז איז אסאך וויטער ווי די גלילות דא פון קרית יואל, ס׳איז סמוך ממש, וויל איך זאגן דא א פסק הלכה פאר די אלע תושבי קרית יואל והגלילות אין אלע זייטן ארום און ארום, מ׳טאר נישט מקיל זיין צו מאכן א מלאכה מוצאי שבת קודש, אדער מוצאי יום טוב, אדער אויספאסטן מוצאי יום הקדוש פאר צאת הכוכבים לשיטת רבינו תם.

מרן רביה״ק הקים את הקריה להיות מובדל ומופרש מאנשים בעלי השקפות ודעות שונות

עס איז דא צו רעדן נאך אין דעם ענין, און אזוי ווי ס׳איז געווארן דאס ענין, כ׳האב אנגעהויבן אריין צו טראכטן אין איך זעה אז מ׳טרויעט זיך מקיל צו זיין אין אזא הארבער ענין דא אין גלילות פון קרית יואל, קיגן פסק פון פעטער ז״ל, בין איך נתעורר געווארן ארום צו רעדן דאס ענין מיט א בריטערן בליק. דער פעטער ז״ל האט מייסד געווען די שטאט קרית יואל בשארית כוחותיו לעת זקנתו, און ער האט געזאגט אזא אויסדרוק, אז "**וועז נישט דאס שטאט קרית יואל האט ער גארנישט אויפגעטוהן אין אלע זיינע יארן אויף דעם עולם**", און מ׳דארף צו וויסן אז עס רעדט זיך פון א צדיק וואס האט געטוהן אין זיינע שני חייו גדולות ונצורות האט ער אויפגעטוהן, אבער אלעס האט ער געהאלטן איז כאפס וכאין אויב ער האט נישט אויפגעשטעלט קרית יואל, אזוי שטארק איז ביי אים חשוב געווען די שטאט קרית יואל.

ער האט נישט אויפגעשטעלט די שטאט וויל ער האט געוואלט מ׳זאל האבן שיינע בריטע דירות, שיינע הייזער, א שיינעם גארטן, מיט גראז מיט ביימעלעך, נישט פאר דעם האט ער געבויעט קרית יואל, כל כוונתו איז געווען לשם שמים!, התבדלות פון ראיות האסורות!, התבדלות פון גוי״שע מנהגים!, התבדלות פון מאדערנע אידן!, התבדלות פון די הנהגה ווי אזוי מאדערנע אידן פירן זיך!, אבער אויך התבדלות פון אזעלכע חסידים וואס זייערע רבי״ס האבן אנדערע השקפות אין עניני ציונות, און זיי האבן התקרבות צו

די ציוניסטישע פארטייען למיניהם די אגודה וכדומה!. ווער ס׳וויסט איז אים נישט ניחא געווען אז אנשי שלומו דאוועגען מיט אזעלכע חסידים וואס זיי האבן קרומע דעות, ווייל ער האט געהאלטן ער האט חושש געווען אז מ׳זיצט אינאיינעם מיט זיי וועלט מען נמשך צו זייער השקפה און דאס שאדט זייער, דאס איז געווען איינע פון די סיבות וואס ער האט משתוקק געווען צו בויען די קריה נאמנה, ס׳זאל זיין נאמן לה׳ ולתורתו, און צו די שיטה פון ויואל משה אהן קיין פשרות, התבדלות פון רעיון הציוני מיטן גאנצן הארץ, התבדלות פון פריצות פון די גוי׳שע גאס, און איך רעד יעצט פון פריצות אין עזרת נשים וואס ער האט אויף דעם מרעיש געווען עולמות.

היינט צוטאג׳ס קומען וואוינען מענטשן אין גלילות פון קרית יואל, ס׳איז ברוך ה׳ מקום גע־וואקסן אויף קרית יואל, ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה, אין אלע פיר זייטן פון קרית יואל צושפרייטן זיך און ס׳וואוינען אידן, אבער עס באזעצן זיך דארט אויך אזעלכע מענטשן וואס זענען זייער ווייט פון די השקפה פון ויואל משה, נאר כ׳וויל דא זאגן צוויי ענינים, ס׳איז דא אזעלכע וואס באמת זענען זיי חסידישע אידן, נאר די השקפה האבן זיי נישט די ריכטיגע השקפה, און ס׳איז דא פשוט׳ע פראסטע מענטשן, פראסטאקעפע בעלי תאוה, וואס ביי זיי איז דא גרויסע פירצות אין צניעות אין מלבושים אין גאנצן הילוך החיים סיי שבת סיי יו״ט און אינדערוואכן אוודאי, ס׳איז צוויי אנדערע ענינים, אבער ס׳קומט דאך אויס צו איין זאך.

מי יודע מה יוולד יום!

מ׳דארף אריין טראכטן מיט א גרויסער זארג אויפן עתיד, אונז ווייסן מיר נישט ווילאנג ס׳איז אונז באשערט צו זיצן אין גלות, דאס ווייסט נאר דער איין איינציגער באשעפער, און ס׳ליגט א פליכט צו זארגן זיך אויפן מארגנ׳דיגן טאג, מארגן און איבער מארגן, עס זאלן נישט אנקומען וואוינען אין קרית יואל און אין די גלילות פון קרית יואל, אזעלכע מענטשן וואס זענען ווייט פון דעם חינוך וואס אונז האבן מיר מקבל געווען פונעם פעטער ז״ל.

מ׳דארף אריין טראכטן ס׳איז דא א גרויסער חשש אז מ׳זאל נישט עפענען א בית חינוך לבנות וואו מ׳גייט לערנען חומש, טראכט׳ס אריין, ס׳איז נישט אזוי ווילד, אז אין גלילות וואו עס וואוינען פארשידענע מענטשן וועט מען עפענען א בית חינוך לבנות און מ׳וועט לערנען חומש, מיטן תירוץ אונזערע רבי׳ם האבן געזאגט אז מ׳מעג.

עס איז דא א מעגליכקייט אז מ׳וועט מאכן א קבלת פנים פאר א חבר כנסת המינים, מיטן תירוץ אונזערע רבי״ם האבן אויך אזוי געטוהן, ס׳וועט אנקומען חסידים פון פארשידענע קרייזן, יעדער וועט זיך מאכן א עסק פאר זיך אליינס, מי מעכב על ידם, אמעריקא איז א דעמאקראטישע מדינה, און מ׳טאר נישט קיינעם נישט שטערן גארנישט, און אויף אלעם וועלן זיי זאגן מנהג אבותינו בידינו.

מ׳וועט אויפנעמען כלי קודש אזעלכע וואס זיי פרעדיגן צו גיין צו די בחירות צום כנסת המינים באר־ץ ישראל, אלעם איז דא א מעגליכקייט, און נאך אסאך ענינים, וואס ביי אונז איז עס זייער הארב, און אנדערע זענען מקיל אויף דעם אז ס׳איז גארנישט, און דער סוף וועט זיין אז ס׳וועט נאך משפיע זיין חלילה אויף אונז אנשי שלומינו אויך.

בשלמא וועז דער וואס קומט וואוינען אפילו אין גלילות פון קרית יואל איז זיך מקבל אז ער וועט זיך פירן כפי מנהג המקום, אזוי ווי די הוראות פון פעטער ז״ל אין אלע ענינים, אוודאי דארף מען אים מקרב זיין, **אבער איינער וואס איז נישט מקבל די הוראה פון פעטער ז״ל, זאגן מיר אונז אים: מה לך ולמקום הזה, ס׳איז דא אנדערע מקומות וואו מ׳קען זיך באזעצן און זיך פירן כאוות נפשם, און אונז וועל מיר זיי גארנישט זאגן.**

מעשה רב של מרן רביה״ק להתנות ג׳ תנאים בשידוך שיתנהגו לפי דרך המסורה

כ׳וויל פארציילן אן אינטערסאנטע מעשה, דא איז דא א איד, מ׳קען אים, הרה״ח ר׳ ישראל שטערן פון בארא פארק, בדידי׳ הוי עובדא, ער האט געוואוינט דאהי, און ער האט באקומען א בריוו פון איינעם פון ארץ ישראל ער זאל פרעגן דעת קדשו פון פעטער ז״ל איבער א שידוך פאר א טאכטער, מ׳טראגט אים אן א בחור פון א משפחה מיוחסת, און ער איז געווען א שליח, ער איז אריין געגאנגען און געזאגט פלוני האט מיר געשיקט פרעגן דעם רבי׳נס מיינונג אויף א שידוך מיט דעם און דעם, האט ער אים געענטפערט ס׳איז א שיינע משפחה, אבער ער זאל זיך אויסנעמען - אזוי האט ער געזאגט - דריי תנאים אויפן שידוך: איינס, אז מ׳וועט נישט גיין צו די בחירות. צווייטנס, אז מ׳וועט שיקן די קינדער אין מוסדות החינוך אויף אידיש על טהרת הקודש. דריטנס, ער זאל מקפיד זיין אויף שיטת רבינו תם מוצאי שבת קודש. און ער האט געענטפערט די דריי תנאים וואס דער רבי האט געהייסן מ׳זאל זיך

אויסנעמען פאר וועו מ׳טוט א שידוך, יענע האבן געענטפערט, די ערשטע צוויי זענען זיי גרייט מקבל צו זיין, די דריטע תנאי פון שיטת רבינו תם דאס זענען זיי נישט גרייט, איז ער צוריק געקומען און געברענגט די תשובה, דער פעטער ז״ל האט אויסגעהערט די תשובה, און האט געזאגט, דאס זאגט ער אפן אז ער וועט נישט מקיים זיין, און די אנדערע צוויי וועט ער אויך נישט מקיים זיין. פארשטייט זיך אז דער שידוך איז נישט געווארן.

כ׳זאג דאס איז געווען זיין מיינונג זיין שיטה, בנידון דידן איז אויך אזוי, ס׳איז דא אן ענין פון שיטת רבינו תם, ס׳איז דא אן ענין פון שיטת חינוך הבנות וואס מ׳מעג יא לערנען מיט מיידלעך און וואס מ׳טאר נישט לערנען, ס׳איז דא אן ענין פון התקרבות צו רעיון הציוני, די אגודה, התפעלות פון זייערע נצחונות, זיך צו פרייען מיט זיי, אזוי ווי ס׳איז ליידער נהוג אין די קרייזן וואס מ׳האט נישט געלערנט ויואל משה, און פארשטייט זיך אז דער ספר הקדוש ויואל משה איז בבל יראה ובבל ימצא אין די הייזער, במילא זענען די חברי כנסת המינים ביי זיי אנשים חשובים ומקורבים.

שלא לקבל תלמידים ותלמידות מאותן שלא מקבלים ע״ע להתנהג כפי מנהג המקום

די אלע ענינים האט מען אונז אויסגעלערנט און מ׳האט אונז מחנך געווען אז לא יעשה כן במקומינו!, וועגן דעם זאג איך זיי נאכאמאל, זייער פלאץ איז נישט דא ביי אונז, אונז וועל מיר זיך פירן אזוי ווי דער פעטער ז״ל האט אונז מחנך געווען אין השקפה נכונה, און ווי אזוי מ׳זאל ווייטער מחנך זיין, און אויב ס׳איז א קרייז וואס וויל דאס נישט מקבל זיין, איז זייער ארט נישט דא, נישט אין קרית יואל, און נישט אין גלילות פון קרית יואל.

די שליסל פאר דעם איז, די בתי החינוך פאר יונגלעך און פאר מיידלעך, אז ס׳וועט נתפרסם ווערן אין די גאנצע וועלט אז אין קרית יואל נעמט מען נישט אריין קיין תלמידים ותלמידות אין קיין שום מוסד, אויב מ׳איז זיך נישט מקבל צו פירן כפי מנהג המקום, מ׳מיינט נישט דא וועלכע זמר מ׳זאל זינגען, צי וועלכע נוסח התפילה, נאר התנהגות אזוי ווי די השקפה פון פעטער ז״ל און אזוי ווי זיין הוראה אין אלע ענינים, און אז מ׳וועט האלטן דעם שליסל פעסט, און וועד ס׳קען זיך צו דעם נישט צופאסן, האט נישט קיין דריסת הרגל אין גלילות פון קרית יואל, וועט דאס זיין די הצלה לדורות בעזר שמו יתברך.

הוי זהיר בגחלתו של רביה״ק מייסד הקריה

אויב הלילה ס׳וועט קומען א זמן און ס׳וועט יא זיין אין גלילות פון קרית יואל א קהילה צי מוסדות החינוך וואס איז נישט לפי רצונו פונעם פעטער ז״ל, דער פעטער ז״ל וועט מאנען און פאדערן פון די וואס האבן דאס צוגעברענגט אז ס׳זאל קיינען צושטאנד קומען, מ׳האט דאס געקענט מונע זיין און מ׳האט עס נישט געטוהן.

און אזוי ווי כ׳האב געזאגט אז יעדער בר דעת פארשטייט, אז די הצלה פארדעם איז, נישט אריין צו נעמען תלמידים ותלמידות וועד ס׳האלט נישט דערבי, מ׳דארף זיך אונטער ווארפן אונטער זיין הנהגה.

תמיכת הישיבה הק׳

היינט צוטאג׳ס ביומא דהילולא פונעם פעטער ז״ל דער מייסד הישיבה הקדושה, איז דער זמן גורם מרבה צו זיין בשבח פון די הייליגע ישיבה שהקימו על קברו, סמוך ונראה צום ציון המצויינת פון פעטער ז״ל, געלויבט דעם הייליגן באשעפער, אין די ישיבה זיצן און לערנען הונדערטער בחורי חמד, זיי זענען עוסק בתורה פון די פארטאג׳ס שעות ביז ביינאכט, מיט גרויס התמדה, און זיי שטייגן אין תורה און יראת שמים און מידות טובות וישרות, אלע ג׳ עמודי עולם, תורה עבודה, עבודה שבלב דאס איז תפילה, און גמילות חסדים. ס׳איז דא אין קרית יואל זעקס סניפים אין די ישיבה, יעדעס איינע לויט זיין בחינה, אונז זאגן מיר אונז האמיר א מקום תורה פאר בחורים אין אלע יארגענג, א בחור וועט נישט נפסל בשנים, און אונז זענען מיר זיך מתאמץ מיט שטארקע כוחות, נישט מדחה צו זיין קיין בחורים ביז צו זיין חתונה טאג.

שלא לשלוח הבנים ללמוד בישיבות באר״י

וויל איך רעדן דא אפאר וועטער וועגן שיקן בחורים קיין ארץ ישראל, א בחור וואס וועט אביסל עלטער פארט ער קיין ארץ ישראל לערנען, וועד ס׳וויסט דעם אמת דער מצב פון די בחורים אין ארץ ישראל, דער וויסט אז ס׳איז נורא ואיום, ס׳איז א שרעקליכע הפקרות, די בחורים גייען אינעראל, זיי פארן איבערראל, אן קיין שום השגחה, ס׳וועט אויסגעקילט יעדעס ברעקעלע יראת שמים וואס א בחור פארמאגט, דאס גאנצע תמימות פארלירט ער, ער זעהט דארט א נייע וועלט, און די תוצאות זענען מורא׳דיג, בפרט זוממער אין די בין הזמנים וואכן.

יעדער טאטע פאר ער שיקט אריין א בחור אין א ישיבה לערנען, ס׳איז דא אסאך ישיבות אין אמעריקא, ער שיקט אים אריין אלס יונגער בחור, זאל ער אריין טראכטן וואס וועט זיין מיט מיין בחור וועט ער וועט זיין עלטער פון אכצן יאר, ווער ווייסט ווען וועט מיין זוהן א חתן וועלן, אז נישט איך וועל אים מוזן שיקן קיין ארץ ישראל, ווער האט אים גאראנטירט דעם זמן וואס זיין בחור וועט וועלן א חתן, דער מציאות איז, חשוב׳ע בחורים, וואוילע בחורים, שפעטיגט זיך זיי דער זמן וועלן מ׳וועלן א חתן, אלעס איז מן השמים, דער בת פלוני לפלוני, און דער בזמן פלוני, דער מציאות איז, הונדערטער בחורים - איך רעד יעצט פון אנשי שלומינו, וואס זיי האבן אויף זיך דעם שם סאטמאר - פארן יעדעם יאר קיין ארץ ישראל לערנען בהכרח, ווייל די ישיבה האט זיך ביי זיי געעגדיגט, וואס זאל ער טוהן, וואו זאל ער גיין, מוז ער פארן קיין ארץ ישראל.

וויל איך פרעגן דעם טאטן, ווער האט דיר געזאגט אז דו דארפסט שיקן דיין קינד אין אזא ישיבה וואס וועלן ער וועט אלט זיין ניינצן יאר האט ער מער נישט דאס פלאץ דארט, און ער מוז פארן קיין ארץ ישראל צו דעם גרויסן הפקירות, פארוואס זאל ער נישט זיין א חכם עיניו בראשו, אז ס׳איז דא א מעגליכקייט אויף דעם.

לעמוד על המשמר במלבושי הבנים הבנות

עלטערן דארפן זיין אחראי מיט אחריות אויף די קינדער, קוקן מיט א בליק פון אחריות, זיין א אחריות׳דיגע טאטע, אן אחריות׳דיגער טאטע גיט אכטונג אויף זיינע קינדער, אויף חינוך הבנים און אויף חינוך הבנות, ווי אזוי זיין קינד גייט אנגעטוהן, ס׳האט זיך אריין געכאפט א מאדע אין יונגעלישע מלבושים, א מיאוס׳ע מאדע, די קאליר פון די הויזן, די קאליר פונעם העמד, ענג, און נאך אנדערע מאדעס נאכגעמאכט פון די גוים, די עלטערן זענען באחריות אז זייער קינד זאל גיין אנגעטוהן ווי אן איידל אידיש קינד. און אויך אין חינוך הבנות דאס לבוש זאל זיין אויסגעהאלטן, די הנהלות פון די מוסדות וועלן אכטונג געבן, מ׳וועט אהיים שיקן קינדער וואס זיי גייען נישט אנגעטוהן ווי עס דארף צו זיין.

לחזק התקנה שלא ילכו הבחורים לחתונות

עס איז דא נאך אן ענין וואס איך וויל רעדן פון די אחריות פון עלטערן, דער פעטער ז״ל בימיו האט געזאגט, אז בחורים זאלן נישט גיין אויף חתונות פון די חברים, דער טאטע ז״ל האט דאס בשעתו אויך מחזק געווען, און דאס נעמט ארום נישט נאר דווקא חתונות, ס׳נעמט ארום תנאים, שבע ברכות, וכדומה. געלויבט דעם הייליגן באשעפער, עלתה בידינו מחזק צו זיין די תקנה, ס׳איז נישט וויכטיג איבער צו חזר׳ן מאריך צו זיין בנחיצות הענין, אבער וואס כ׳וויל זאגן פאר די וואס פארשטייען נישט, און די טוען פעולות צו צושטערן דעם גאנצן עסק, וויל איך בעטן פון אלע עלטערן, די תקנה איז זייער א וויכטיגע תקנה, ס׳איז די יסוד פון די הצלחת הישיבה, כ׳וויל אייך בעטן, שטערט׳ס נישט, נאר העלפט׳ס מיט, ווייל ס׳איז באמת דא אויף דעם א שוועדע מלחמה, ס׳איז דא א שטארקע יצר הרע, א יונגע יצר הרע, דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל נתרבה ווערן שמחות אין אידישע הייזער, ס׳זאל זיין שובע שמחות ורב ברכות.

ברכת הקודש

דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זוכה זיין צו טוהן פעלים לתורה און יראת שמים, מרומם צו זיין די קרן התורה, צו מאכן א נחת רוח פארן פעטער ז״ל בעולם העליון, מיר זאלן זוכה זיין צו די קיום הבקשה וואס מ׳האט היינט געבעטן, ונשמח בו והוא ישמח בנו. היינט ביומא דהילולא דער פעטער ז״ל בחיים חיותו האט מרבה געווען בתפילה אויף יעדן איינציגן איד בכלל ובפרט, געפועל׳ט ישועות פאר אידישע קינדער, גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, אוודאי היינט איז ער עומד ומרבה בתפילה פאר אונז אלע, פאר גאנץ כלל ישראל, טויזענטער אידן האבן היינט מתפלל געווען על קברו, און זיי האבן געבעטן דעם הייליגן באשעפער געהאלפן צו ווערן אין אסאך מיני ישועות, צרכי עם ישראל מרובים, און ס׳איז דא אסאך לבבות נשברות, זה בכה וזה בכה, עס איז זיכער אז דער פעטער ז״ל איז עומד ומתפלל פאר די אלע אידן, זאל דער אויבערשטער העלפן אז די אלע תפילות זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון, עס זאל נשפע ווערן השפעות טובות ישועות מיט רפואות, ברכת הבנים, א רפואה שלימה פאר חולי ישראל, אנשים נשים וטף זקנים עם נערים, עס זאל זיין פרנסה בניקל ובהרחבה גדולה, גוטע שידוכים פאר אלע וואס זיי דארפן, און אלע צרכי עם ישראל, ס׳זאל נתעורר רחמי שמים אויף אונז אז מיר זאלן זוכה זיין במהרה צו די ריכטיגע ישועה, בהתרוממות קרן התורה וישראל, בהתגלות כבוד שמים עלינו, במהרה בימינו אמן.

דברות קודש ע"י הוק-אפ בסעודת הילולא קדישא
עם מגבית השנתי למוסדותינו הק'
וסיום מס' סנהדרין במסגרת תורתך שעשועי

יום ד' פרשת ראה | כ"ו מנחם אב העל"ט
בבית מדרשינו בעיה"ק ירושלים ת"ו

א גוט יאר איך אלע אנשי שלומינו בעיר הקודש ירושלים ת"ו

געפין מיר די וואך איך די סדרה ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה דער בעל הטורים זאגט, ראה אנכי, ראה עשרת הדברות שפתח באנכי, זאלסט זעהן די עשרת הדברות וואס עס הייבט זיך אן מיט אנכי. אזוי איז דא א מדרש אויך, ראה אנכי - אנכי שבעשרת הדברות.

ס'קען זיין אזוי, ס'שטייט אין מדרש, אויפן פסוק, ומלכי צדק מלך שלם, שם האט ערופן די שטאט 'שלם', ווי עס שטייט אין פסוק, ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, אברהם אבינו האט ערופן דאס פלאץ יראה, האט הקב"ה געזאגט, אז איך וועל עס רופן 'יראה', וועט שם האבן הקפדה, וועל איך עס רופן 'שלם', וועט אברהם האבן הקפדה, וועל איך עס רופן ביידע נעמען, 'ירושלם', ירושלם איז צוזאם געשטעלט פון 'יראה' און 'שלם'.

דער טאטע ז"ל אין ברך משה, פרעגט א קשיא, מלכי צדק מלך שלם איז געווען שם בן נח, ער איז דאך געווען פאר אברהם, האט ער דאך קודם א נאמען געגעבן 'שלם', און נאכדעם האט אברהם א נאמען געגעבן 'יראה', האט דאך געדארפט הייסן דאס פלאץ ביידע נעמען 'שלם יראה', נישט 'יראה שלם'.

דער טאטע ז"ל ענטפערט, די תורה הקדושה תורת ה' תמימה, די תורה וועט אנגערופן 'שלם', די משנה זאגט כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, שלם איז טאקע א רמז אויף תורה, אבער יראה מוז זיין פאר תורה, דערפאר הייסט עס 'ירושלם' יראה שלם, מקדים זיין יראה צו די תורה.

היינט איז יומא דהילולא פון מרן דער פעטער ז"ל זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, כל שנות ימי חייו אויף דעם עולם האט ער משפיע געווען תורה און יראה, אזוי ווי עס שטייט אין תולדות, די גמרא זאגט וכי יראה מילתא זוטרתא, אין לגבי משה איז יראה מילתא זוטרתא, וער ס'איז געשטאנען נעבן משה איז יראה געווען א קלייניקייט, ער איז נשפע געווארן מיט יראת שמים. עס שטייט אויך אין תפארת שלמה, אויפן פסוק ויראו מגשת אליו, וירא זיי האבן געהאט יראה, דורך מגשת אליו, די וואס זענען געשטאנען נעבן משה רבינו.

בשעת מתן תורה - שטייט אין מדרש - איז די הר המוריה געקומען צום הר סיני און מ'האט געגעבן די תורה אויף ביידע, פארוואס איז געקומען די הר המורה צום הר סיני?, די הר סיני איז א רמז אויף תורה, די הר המוריה דאס איז א רמז אויף יראה, למה נקראה שמה מוריה, שמשם יראה יצאת לעולם, איז געקומען די הר המוריה אויפן בארג סיני, עס זאל זיין דאס פלאץ תורה מיט יראה, די הר המוריה דאס איז ירושלים, וואס דערפאר וועט עס אנגערופן ירושלים, יראה פאר תורה, וועגן שטייט אין פסוק אין פרשת יתרו, כה תאמר לבית יעקב, זאגט רש"י בלשון הזה כסדר הזה, אז ס'איז געקומען די הר המוריה פון ירושלים עיר הקודש, האט דאס געברענגט א סדר, לשון הזה כסדר הזה, ס'זאל זיין ירושלים, יראה פאר תורה.

דאס זאגט די פסוק, ראה אנכי שבעשרת הדברות, מ'זאל קוקן די אנכי שבעשרת הדברות, דעמאלטס וועט מ'האט געזאגט די אנכי ביי די עשרת הדברות, איז אנגעקומען דער הר המוריה, א רמז אויף ירושלים, אז עס מוז זיך אנהייבן מיט יראה, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, את הברכה אשר תשמעו, זאגט דער בעל הטורים, א"ת הברכ"ה אש"ר תשמע"ו, איז די סופי תיבות 'תורה', דאס ווייזט אז די 'סופי תיבות' איז תורה, יראה איז קודם פאר תורה.

און דאס איז געווען דאס חיות דקדושה פונעם פעטער ז"ל כל ימיו, משפיע צו זיין תורה און משפיע צו זיין יראה, אבער משפיע צו זיין יראת ה' קודם לחכמתו, בבחינת ירושלים, וואס ער איז טאקע געווען מקושר מיט ירושלים

עיר הקודש מיט א קשר אמיץ וחזק, און אזוי איז ער געווען בחינת ירושלים, קודם יראה, און נאכדעם תורה, און דאס דארף יעדער וויסן, אנשי שלומינו אין די גאנצע וועלט, בפרט די תושבי עיה"ק ירושלים, זיך מקבל זיין ביומא דהילולא צו גיין אין זיינע דרכים, די דרכים דאס מיינט מען פון ירושלים, יראה מיט תורה.

כ'וויל ארויס ברענגען די שבח פון מוסדות, אונזערע מוסדות אין ירושלים עיה"ק וואס זיי גייען טאקע אויף דעם וועג, ירושלים, יראה און תורה, און מ'הערט טאקע א גרויס הצלחה אין די אלע תלמידים וואס זיי לערנען, סיי אין די תלמוד תורה, סיי אין ישיבה קטנה, און סיי די וואס זיצן אין כולל, זיי זענען מצליח אין יראה און אין תורה, יראת ה' קודמת לחכמתם.

כ'וויל ארויס ברענגען די שבח פון מוסדות, אונזערע מוסדות אין ירושלים עיה"ק וואס זיי גייען טאקע אויף דעם וועג, ירושלים, יראה און תורה, און מ'הערט טאקע א גרויס הצלחה אין די אלע תלמידים וואס זיי לערנען, סיי אין די תלמוד תורה, סיי אין ישיבה קטנה, און סיי די וואס זיצן אין כולל, זיי זענען מצליח אין יראה און אין תורה, יראת ה' קודמת לחכמתם

במילא אז עס קומען זיך צוזאם אנשי שלומינו ביומא דהילולא רבא, דארף מען צו וויסן אז עס ליגט א גרויסן אלדיגן חוב אויף יעדן איינציגן מענטש פון אנשי שלומינו, און די עלטערן פון די תלמידים, צו קומען צו הילף פאר די הנהלת המוסדות, אויף החזקת המוסדות, בגוף נפש וממון.

א'ת הברכ"ה אש"ר תשמע"ו איז סופי תיבות "תורה", דאס איז א רמז אויף א סיום מסכתא, אין מסגרת פון חבורת תורתך שעשועי האט מען געמאכט א סיום אויף מסכת סנהדרין, מ'האט אנגעהויבן צו לערנען מסכת מכות, א'ת הברכ"ה אש"ר תשמע"ו איז די "סופי תיבות" תורה" א רמז אז ס'איז דא א גרויסע ברכה ווען ס'איז דא א סיום מסכתא, מ'איז מסיים א מסכתא אין ש"ס, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'האט מסיים געווען מסכת סנהדרין, מ'זאל בקרוב מסיים זיין מסכת מכות, מסכת מכות איז נעבעך זייער א שווערע ביטערע מסכתא, פרק אלו הן הלוקין, אידישע קינדער זיי ווערן נעבעך געשלאגן, מ'לערנט פרק אלו הן הלוקין, אלע מקומות איז לוקין, זה בכה וזה בכה, צרות ישראל איז דא נעבעך זייער אסאך, מיר בעטן דעם הייליגן באשעפער מ'זאל שוין בקרוב מאכן א סיום אויף פרק אלו הן הלוקין, א סיום אויף מסכת מכות.

וויל איך יעצט מחזק זיין די אלע עסקנים דארט אין אונזער ביהמ"ד אין ירושלים עיה"ק, וואס זענען עוסק בנוגע די כלים פון די טעכנאלאגיע, העומדים על המשמר מבער צו זיין דעם נגע מבתי בני ישראל, און בעטן דעם אויבערשטן זיי זאלן מצליח זיין, א'ת הברכ"ה אש"ר תשמע"ו איז די סופי תיבות "תורה", אז מ'וועט אוועק נעמען די כלים, במילא וועט מען אוועק נעמען און מאכן א סיום אויף מסכת מכות פון אידישע הייזער, דאס ברענגט די פראבלעמען, דאס ברענגט צרות פאר אידישע קינדער. במילא קומט אויס דארף מען בעטן בכפליים, אז מ'זאל זיך מונע פון די כלים, און פון די עגמת נפש וואס עס קומט דורך די כלים.

וויל איך אויך מעורר זיין אויף די תפילות אין ביהמ"ד אז ס'זאל זיין ערליכע תפילות, רחיין חסידישע אידן, חסידים ואנשי מעשה אין ביהמ"ד דאוועננען, מ'זאל דאוועננען מיט מתינות, אויפן קול, מיט אן התלהבות, אזוי ווי ערליכע אידן דאוועננען, און חס ושלום אויפצוהייבן א סעלפאן, מפסיק צו זיין אינמיטן דאוועננען, יהיה מי שיהיה.

אז מ'רעדט צו אנשי שלומינו דארף מען אויך מעורר זיין, מ'זאל זיין נזהר אין מלבושים, אז ס'זאל זיין די מלבושי הנשים זאל זיין בצניעות, מ'דארף צו וויסן אז דער פגם אין עניני קדושה אין עיר הקודש ירושלים אין פלטרין של מלך, איז אסאך הארבער ווי אין אנדערע פלאץ. מ'זאל נזהר זיין אין די מאדערנע מאדעס וואס עס קומט אריין, ליידער קומט עס אריין אפילו אין די תלמוד תורה קינדער, מ'טוט אן פאר די יונגלעך, מ'טוט זיי אן מלבושים וואס עס פאסט נישט פאר א חסידישער יונגל, פאר א חסידיש קינד, מ'דארף האלטן מלחמה קעגן דעם, ס'איז א פירצה היינט איבעראל, אין אלע מקומות, און אויך אין ירושלים, מ'דארף

עומד זיין על המשמר, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל מצליח זיין.

און היות די וואך שבת קודש וועט מען שוין בענטשן, ס׳איז שוין שבת מברכים חודש אלול, אלו״ל איז די ראשי תיבות א׳ני ל׳דודי ו׳דודי ל׳י, דארף מען מעורר זיין אז מ׳זאל מוסיף זיין א חיוב יעדער איינער זאל געבן אן הוספה אויף לימוד התורה, די תפילות זאל זיין כראוי, צו מאכן א ריכטיגע הכנה אויף די הייליגע טעג, מ׳הייבט אן צו בלאזן שופר, עורו ישנים משינתכם, מ׳זאל נתעורר ווערן צו תשובה, מ׳זאל משפר זיין די מעשים, אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, יעדער איינער פאר זיך דארף זיך מאכן א חשבון הנפש וואס מ׳דארף מתקן זיין און פארריכטן, און דער אויבערשטער זאל העלפן אז די תפילות און די תקיעות זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון פאר״ן הייליגן באשעפער.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳דאט מסיים געווען מסכת סנהדרין, מ׳זאל בקרוב מסיים זיין מסכת מכות, מסכת מכות איז נעבעך זייער א שווערע ביטערע מסכתא, פרק אלו הן הלוקין, אידישע קינדער זיי וועלן נעבעך געשלאגן, מ׳לערנט פרק אלו הן הלוקין, אלע מקומות איז לוקין, זה בכה וזה בכה, צרות ישראל איז דא נעבעך זייער אסאך, מיר בעטן דעם הייליגן באשעפער מ׳זאל שוין בקרוב מאכן א סיום אויף פרק אלו הן הלוקין, א סיום אויף מסכת מכות.

אז איך רעד דא צום ציבור אנשי שלומינו אין ירושלים עיה״ק, וויל איך ממנה זיין א הנהלת הקהילה, ברוך ה׳, עס איז געווארן קהילה אין עיה״ק ירושלים, ס׳איז זיך ציווארן בכמה ובאיכות, און מ׳דארף טוהן גרויסע פעולות מרחיב צו זיין די גבולי הקדושה, פיל איך אז ס׳פעלט זיך אוים מ׳זאל ממנה זיין א הנהלת הקהילה, וואס זאל זיין אויף די קהילה, די הנהלת הקהילה איז אלעס, וואס איז נוגע די תלמוד תורה, וואס איז נוגע די ישיבה, וואס איז נוגע דאס ביהמ״ד, וואס איז נוגע דעם כולל.

איך וויס ס׳איז דא אויף יעדע זאך עסקנים וואס זענען ממונים, עס איז דא אידן וואס געבן זיך אוועק, איינער פאר די תלמוד תורה, איינער פאר די ישיבה, און ס׳איז דא א מנהל פאר״ן כולל, ס׳איז דא זייער א גוטע - אין אמעריקא רופט מען דאס א פאנדרעזיזער - ס׳איז דא זייער א גוטע פאנדערעזיזער פאר״ן כולל, איך וויל זיי וואונטשן הצלחה און סייעתא דשמיא, אבער ס׳פעלט זיך אוים ממנה צו זיין אן הנהלת הקהילה ס׳זאל זיין אויף די אלע ענינים, זיי זאלן זיין ממונה אויפן גאנצן מוסד, אויף די גאנצע קהילה, אויף אלע ענינים, דאס הייסט, מ׳וועט נישט קענען מקבל זיין א תלמיד אין די תלמוד תורה, אדער אין די ישיבה, אדער אין כולל, אהן די הסכמות פון די הנהלת הקהילה.

די הנהלת הקהילה וועט זיין מקושר מיטן וועד העליון דא אין אמעריקא, און אויך וועלן זיי האבן א פרייען צוטריט א קשר צו מיר אלעס וואס איז נוגע די הנהלת הקהילה, און איך האף אז זיי וועלן פירן די קהילה על מי מנוחות מיט סייעתא דשמיא מיט גרויס הצלחה.

ואלו שמות האנשים, דאס איז באקאנטע נעמען ערליכע עסקנים, איבערגעגעבענע מענטשן וואס זיי טוהען שוין במסירות ובנאמנות יארן לאנג, ר׳ ישכר בצלאל יאקאב, ר׳ ישראל מרדכי פעלבערבוים, ר׳ יהושע קליין, ר׳ נתן בנימין ראטה, און כ׳וועל זיי וואונטשן א ברכת ׳ברכה והצלחה רבה׳, זיי זאלן זוכה זיין להגדיל תורה ולהאדירה לכבוד ה׳ ולתורתו הקדושה, און מיר זאלן אלע זוכה זיין צו א כתיבה וחתימה טובה, וכל טוב תמיד, און א גוטן טאג.

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

כמעשהו בראשונה כך מעשהו בשני'

שטייענדיג נעציילטע טעג נאך די

צווייטע בחינה

אין מסכת כתובות

זעענדיג ווי מאסן

פילצאליגע פרישע נבחנים

בליעה"ר וכן ירבו

האבן זוכה געווען אנצוהייבן צו נעמען א בחינה לרגל התחלת מסכת כתובות און זוכה געווען צו שפירן דעם אויסטערלישן סיפוק הנפש לראות ברכה בפרי עמלם

וואס איז ב"ה ווידער געווען א מעמד נהדר פון

כבוד התורה וקידוש שם שמים

שרייען מיר אויס צו די חשוב'ע לומדים שיחיו:

כה לחי!

יהי רצון אזוי ווי איר האט זוכה
געווען צו שפירן דעם געשמאקן טעם,

כה תזכו לחודש הבאה בס"ד

וכרוזא קרא בחיל!

אין די זעלבע צייט רופן מיר צו אלע חשוב'ע לומדים:

כאפט אייך מיט, זייט אייך קובע צו לימוד וחזרה,

און קומט צו די קומענדיגע בחינה
יום א' פרשת נצבים (א' סליחות) הבעל"ט

עס איז פיל גרינגער ווי איר מיינט!

חבורת
יסודי התורה

בחינה השלישית במסכת כתובות

יום א' נצבים (סליחות) כ"א אלול הבעל"ט - דפים יח:-כז: